
ΜΕΤΡΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΕΛΛΑΔΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΟΡΡΕΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΔΕΥΤΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

ΤΖΟΥΜΠΑΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΠΡΕΒΕΖΑ 2010

Ευχαριστούμε θερμά
τις οικογένειές μας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
<u>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</u>	6
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ</u>	
1.1. Εμπόριο	7
1.1.1. Έννοια Εμπορίου	7
1.1.2. Διακρίσεις Εμπορίου	7
1.2. Διεθνές Εμπόριο	8
1.2.1. Έννοια Διεθνούς Εμπορίου	8
1.2.2. Διεθνές Εμπόριο και συνάλλαγμα	8
1.2.3. Γενεσιουργοί λόγοι του Διεθνούς Εμπορίου	9
1.3. Παράγοντες επιρροής του Διεθνούς Εμπορίου	9
1.3.1. Ευνοϊκοί Παράγοντες	9
Α. Μερικοί από τους Γενικούς ευνοϊκούς παράγοντες	10
Β. Μερικοί από τους ειδικούς (για κάθε χώρα) ευνοϊκούς παράγοντες	11
1.3.2. Δυσμενείς Παράγοντες	11
Α. Μερικοί από τους γενικούς δυσμενείς παράγοντες	11
Β. Μερικοί από τους ειδικούς (για κάθε χώρα) δυσμενείς παράγοντες	13
1.4. Προσφορά του Διεθνούς Εμπορίου	14
1.5. Αρνητικές επιδράσεις και προβλήματα του Διεθνούς Εμπορίου	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Σελ.

2.1. Μέτρα παρέμβασης και προσπάθειες ενθάρρυνσης του εξωτερικού εμπορίου (ανάλυση μιας μικρής οικονομίας)	17
2.1.1 Μέτρα περιορισμού των εισαγωγών	17
A. Μερικά από τα άμεσα περιοριστικά μέτρα των εισαγωγών	18
B. Μερικά από τα έμμεσα περιοριστικά μέτρα των εισαγωγών	30
2.1.2 Μέτρα ενθάρρυνσης των εξαγωγών	34
A. Μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών	34
α. Μερικά από τα άμεσα μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών	35
β. Μερικά από τα έμμεσα μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών	40
B. Μέτρα εποπτείας των εξαγωγών	41
2.1.3. Οφέλη του ελεύθερου εξωτερικού εμπορίου	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Σελ.

3.1. Μελέτη του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας	46
3.1.1. Η κοινή εμπορική πολιτική των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης	46
A. Μερικές από τις κοινές πολιτικές - αρχές που αφορούν στις εξαγωγές	47
B. Μερικές από τις κοινές πολιτικές - αρχές που αφορούν στις εισαγωγές	48
3.1.2. Η εμπορική πολιτική της Ελλάδας	51
A. Κρατική παρέμβαση στις εξαγωγές της Ελλάδας	52
B. Κρατική παρέμβαση στις εισαγωγές της Ελλάδας	63
α. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	63

β. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από τις τρίτες χώρες	64
γ. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από χώρες Β. Αφρικής, Μ. Ανατολής και χώρες Κόλπου	67
δ. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Σελ.

4.1. Γενική επισκόπηση του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας	76
4.1.1. Πορεία ελληνικού εξωτερικού εμπορίου κατά γεωγραφικές περιοχές και χώρες	76
A. Εξαγωγές	76
B. Εισαγωγές	81
4.1.2. Πορεία ελληνικού εξωτερικού εμπορίου κατά βασικές κατηγορίες προϊόντων	85
A. Εξαγωγές	85
B. Εισαγωγές	86
<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</u>	88
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	90

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μελέτη που ακολουθεί αφορά το εξωτερικό εμπόριο. Το εξωτερικό εμπόριο κάθε χώρας συμβάλλει στην παγκόσμια ανάπτυξη που είναι για όλους επωφελής. Αφενός προσφέρει στους καταναλωτές τη δυνατότητα επιλογής από ένα ευρύ φάσμα προϊόντων και, παράλληλα, μέσω του ανταγωνισμού μεταξύ εισαγόμενων και τοπικών προϊόντων μειώνονται οι τιμές και βελτιώνεται η ποιότητα. Αφετέρου δίνει την δυνατότητα στους παραγωγούς να διαθέτουν τα προϊόντα τους σε νέες αγορές και μέσω του ανταγωνισμού που έχουν να αντιμετωπίσουν να βελτιώνουν την παραγωγική διαδικασία.

Η εν λόγω εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται η έννοια του εμπορίου (εξωτερικού και διεθνούς) καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν την λειτουργία αυτού. Οι παράγοντες αυτοί είναι γενικοί (π.χ. η επικράτηση ή η έλλειψη ειρήνης) και ειδικοί για κάθε χώρα (π.χ. η απόσταση μεταξύ των συναλλασσόμενων χωρών). Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται επίσης αναφορά στην προσφορά του διεθνούς εμπορίου και στα προβλήματα που η διενέργειά του μπορεί να επιφέρει.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται μερικοί από τους τρόπους που η κυβέρνηση μιας χώρας μπορεί να χρησιμοποιήσει για να επέμβει στην λειτουργία του εξωτερικού της εμπορίου. Η επέμβαση μίας κυβέρνησης αποσκοπεί κατά κύριο λόγο στην αύξηση των εξαγωγών και στην μείωση των εισαγωγών της χώρας. Όπως θα διαπιστωθεί και στην συνέχεια όταν η κυβέρνηση μίας μικρής χώρας επεμβαίνει στην λειτουργία του εξωτερικού της εμπορίου προκαλείται απώλεια κοινωνικής ευημερίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τα μέτρα που παίρνει η ελληνική κυβέρνηση με σκοπό να προωθήσει τις εξαγωγές της χώρας και να περιορίσει τις εισαγωγές της. Ωστόσο με την βοήθεια παραδειγμάτων θα γίνει κατανοητό ότι ο περιορισμός των εισαγωγών δεν επιδιώκεται πάντα από την κυβέρνηση.

Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μία μικρή επισκόπηση του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας. Συγκεκριμένα δίνονται στοιχεία για το πώς αυτό διαμορφώθηκε κατά γεωγραφικές περιοχές και κατά κατηγορίες προϊόντων τα έτη 2006-2007.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1. Εμπόριο

1.1.1 Έννοια Εμπορίου

Εμπόριο με περιορισμένη έννοια είναι η αγορά αγαθών για μεταπώληση χωρίς ουσιώδη μεταβολή τους, με σκοπό την πραγματοποίηση κέρδους . Ενώ με ευρεία έννοια , εμπόριο είναι η συστηματική (και όχι τυχαία ή περιστασιακή) διενέργεια συναλλαγών δηλαδή αγορών και πωλήσεων με τη σταθερή επιδίωξη κέρδους. Με αυτή την έννοια το εμπόριο είναι ‘‘επιχειρηματική ‘‘ δραστηριότητα που ασκείται είτε από φυσικά πρόσωπα (άτομα) είτε από νομικά πρόσωπα (εμπορικές εταιρείες). Η επιχειρηματική δραστηριότητα στοχεύει σταθερά στην επιδίωξη του κέρδους το οποίο όμως δεν είναι πάντα βέβαιο γιατί κάθε επιχείρηση διατρέχει τον κίνδυνο αντί για κέρδος να υποστεί ζημία.¹

1.1.2 Διακρίσεις Εμπορίου

Το εμπόριο διακρίνεται σε πολλές κατηγορίες όπως χονδρικό – λιανικό, ιδιωτικό – κρατικό κ.λπ. Η διάκριση όμως που έχει τη μεγαλύτερη σημασία είναι αυτή σε εσωτερικό και εξωτερικό.

Εσωτερικό λέγεται το εμπόριο που διεξάγεται στα όρια ενός συγκεκριμένου κράτους δηλαδή αφορά την εσωτερική αγορά. Ενώ εξωτερικό λέγεται το εμπόριο που έχει ως αντικείμενο τις εμπορικές συναλλαγές μιας χώρας με άλλη, ξένη χώρα, δηλαδή συνδέει την εσωτερική αγορά με αγορά ή αγορές του εξωτερικού.

Το εξωτερικό εμπόριο χωρίζεται σε κυρίως εξωτερικό εμπόριο που διακρίνεται σε εισαγωγικό, εξαγωγικό και σε διαμετακομιστικό.

¹ Γιάννης Κ. Χολέβας, «Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο», Εκδόσεις INTERBOOKS, Αθήνα 1997, σελ. 15.

Το εισαγωγικό εμπόριο αφορά στην εισαγωγή εμπορευμάτων σε μια χώρα που προέρχονται από το εξωτερικό δηλαδή από μια άλλη, ξένη χώρα. Το εξαγωγικό εμπόριο αφορά στη εξαγωγή εμπορευμάτων από μια χώρα στο εξωτερικό δηλαδή σε μία άλλη, ξένη χώρα. Ενώ το διαμετακομιστικό εμπόριο αφορά στην εισαγωγή εμπορευμάτων από το εξωτερικό σε μια χώρα, όχι για να καταναλωθούν μέσα σε αυτήν άλλα περνούν από αυτήν με προορισμό να εξαχθούν σε κάποια άλλη.

1.2. Διεθνές Εμπόριο

1.2.1. Έννοια Διεθνούς Εμπορίου

Οι συναλλαγές που γίνονται μεταξύ διαφορετικών χωρών δηλαδή το εξωτερικό εμπόριο (εισαγωγές – εξαγωγές) φέρνει σε εμπορική επικοινωνία τις εθνικές οικονομίες των διάφορων χωρών, δηλαδή δημιουργεί διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Το εμπόριο μεταξύ διαφορετικών χωρών διαμορφώνει την έννοια του διεθνούς εμπορίου. Με τον όρο αυτό εννοούμε το σύνολο του εξωτερικού εμπορίου (εισαγωγών – εξαγωγών) όλων των χωρών του κόσμου μέσα σε μια χρονική περίοδο, συνήθως ετήσια.²

1.2.2. Διεθνές Εμπόριο και συνάλλαγμα

Η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου απαιτεί την διενέργεια όσο το δυνατόν περισσότερων εξαγωγών και εισαγωγών. Όμως η κάθε χώρα ξεχωριστά επιθυμεί όσο το δυνατόν λιγότερες εισαγωγές και όσο το δυνατόν περισσότερες εξαγωγές.

Η επιθυμία των χωρών να πραγματοποιούν όσο το δυνατόν λιγότερες εισαγωγές αιτιολογείται από το γεγονός ότι η πληρωμή των εισαγωγών στην ξένη χώρα (δηλαδή στην χώρα από όπου αγοράζονται τα προϊόντα) γίνεται σε ξένο νόμισμα δηλαδή σε συνάλλαγμα. Επομένως για να γίνονται εισαγωγές πρέπει στην χώρα εισαγωγής (στην κεντρική τράπεζα) να υπάρχουν συναλλαγματικά αποθέματα, τα οποία όμως δημιουργούνται με την εισροή συναλλάγματος από το εξωτερικό με την εξαγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Επειδή όμως το συνάλλαγμα είναι πολύτιμο (αφού η ποσότητα του χρυσού και του συναλλάγματος που έχει στην κατοχή της η κεντρική τράπεζα κάθε χώρας καθορίζει την αξία των νομισμάτων που κυκλοφορούν) οι

² Γιάννης Κ. Χολέβας, «Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο», Εκδόσεις INTERBOOKS, Αθήνα 1997, σελ. 17.

χώρες επιθυμούν αυτό να παραμένει μέσα στη χώρα. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο πολλές χώρες λαμβάνουν μέτρα είτε για την απαγόρευση των εισαγωγών είτε συνηθέστερα για τον περιορισμό αυτών. Μερικά από αυτά τα μέτρα θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο.

Αντίστοιχα, η επιθυμία των χωρών να πραγματοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερες εξαγωγές αιτιολογείται από το γεγονός ότι η πληρωμή των προϊόντων ή των υπηρεσιών που εξάγονται γίνεται από την ξένη χώρα προς την χώρα που διενεργεί τις εξαγωγές μέσω συναλλάγματος. Οπότε τα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας αυξάνονται μέσω των εξαγωγών κάτι το οποίο είναι πολύ επιθυμητό. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η κάθε χώρα δεν λαμβάνει περιοριστικά μέτρα για την μείωση των εξαγωγών άλλα αντίθετα θεσπίζουν κίνητρα για τις επιχειρήσεις με σκοπό την αύξηση αυτών. Μερικά από αυτά τα κίνητρα θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο.

1.2.3. Γενεσιουργοί λόγοι του Διεθνούς Εμπορίου

Οι γενεσιουργοί λόγοι του διεθνούς εμπορίου είναι : 1) η απομάκρυνση των σύγχρονων κρατών από την πολιτική και τη επιδίωξη αυτάρκειας και από τον απομονωτισμό, 2) η τάση για εξειδίκευση της παραγωγής από τις διάφορες χώρες με την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων που διαθέτουν, 3) η εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που έχει κάθε χώρα απέναντι στις άλλες ώστε να παράγει προϊόντα που να μπορεί να διοχετεύει (εξάγει) σε άλλες χώρες.

1.3. Παράγοντες επιρροής του Διεθνούς Εμπορίου

Οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν το διεθνές εμπόριο είναι πολλοί και διακρίνονται σε ευνοϊκούς και σε δυσμενείς. Οι οποίοι με τη σειρά τους υποδιακρίνονται σε γενικούς (που αφορούν το γενικότερο παγκόσμιο κλίμα) και σε ειδικούς (που αφορούν σε κάθε μία χώρα ξεχωριστά).

1.3.1. Ευνοϊκοί παράγοντες

Ευνοϊκοί παράγοντες είναι αυτοί που υποβοηθούν την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

A. Μερικοί από τους Γενικούς ευνοϊκούς παράγοντες είναι:

1. Η παγκόσμια Ειρήνη είναι ουσιώδης παράγοντας για την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου γιατί με αυτήν διευκολύνονται οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις και οι παγκόσμιες μεταφορές.
2. Η συνεχής αύξηση του πληθυσμού της γης έχει ως συνέπεια την αύξηση των αναγκών αυτού και έτσι απαιτούνται περισσότερες εμπορικές συναλλαγές.
3. Η αλλαγή των συνθηκών και των συνηθειών έστρεψε τη διεθνή ζήτηση σε προϊόντα που την ικανοποιούν, όπως αυτοκίνητα, είδη πολυτελείας, ειδή αναπτυγμένης τεχνολογίας κ.λπ.
4. Η ολοένα αυξανόμενη οικοδομική δραστηριότητα σε πολλές χώρες αυξάνει την διεθνή ζήτηση και κατ' επέκταση τις συναλλαγές οικοδομικών υλικών.
5. Η ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων που ζητούνται στη διεθνή αγορά ως πρώτες ύλες για την παραγωγή βιομηχανικών αγαθών, αυξάνει τη διεθνή διακίνηση τους.
6. Η αύξηση των μεταφορών και η έντονη χρησιμοποίηση πετρελαίου και των παραγώγων του για την κίνηση των μεταφορικών μέσων, αύξησε σημαντικά τη ζήτηση και τις συναλλαγές αυτών των προϊόντων.
7. Η διενέργεια παραγωγικών επενδύσεων σε διάφορες χώρες του κόσμου έχει ως συνέπεια την διεθνή ζήτηση διαρκών κεφαλαιουχικών αγαθών, δηλαδή μηχανών και μηχανημάτων.
8. Η ύπαρξη πολεμικών εστιών, η ύπαρξη κρατών με επεκτατικές βλέψεις και η ανάγκη ορισμένων κρατών που απειλούνται από άλλα να ενισχύσουν την άμυνα τους συντελεί στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου όπλων και πυρομαχικών.
9. Η παροχή βοήθειας προς τις φτωχές χώρες από διεθνείς οργανισμούς (όπως παγκόσμια τράπεζα, ευρωπαϊκή κοινότητα κ.α.) και πλούσιες χώρες.
10. Το διεθνές εμπόριο βέβαια έχει επηρεαστεί σημαντικά (ουσιαστικά έχει ευνοηθεί) από ιστορικά γεγονότα όπως από ανακαλύψεις και εφευρέσεις που άρχισαν το 15^ο αιώνα, από την πρώτη βιομηχανική επανάσταση και την τεχνολογική πρόοδο που σημειώθηκε στον 19^ο και 20^ο αιώνα, όπως και από τη δεύτερη βιομηχανική επανάσταση που επέφερε σημαντικές αλλαγές αφού αναπτύχθηκαν σημαντικά τα αυτόματα, τα ηλεκτρονικά και τα πληροφοριακά συστήματα. Επίσης ένας πολύ σημαντικός παράγοντας στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου είναι η εγκατάλειψη των αντιλήψεων αυτάρκειας και απομονωτισμού από τα σύγχρονα κράτη.

B. Μερικοί από τους ειδικούς (για κάθε χώρα) ευνοϊκούς παράγοντες είναι:

1. Η μη εφαρμογή προστατευτικών μέτρων που θέτουν φραγμούς και η δυνατότητα διενεργείας ελεύθερου εμπορίου με ελευθερία εισαγωγών.
2. Η δημιουργία καλών διακρατικών – διπλωματικών σχέσεων που επεκτείνονται και στις εμπορικές σχέσεις.
3. Η ένταξη σε διακρατικές ενώσεις και συνασπισμούς (όπως Ευρωπαϊκή Ένωση) που διευκολύνει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών – μελών.
4. Η σύναψη διμερών συμβάσεων μεταξύ των χωρών και η ένταξη.
5. Η ύπαρξη πλουτοπαραγωγικών πηγών που προτρέπουν κάθε χώρα να εξειδικευτεί στην παράγωγή συγκεκριμένων προϊόντων και έπειτα να τα εξάγει.
6. Η ύπαρξη επαρκών κεφαλαίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παραγωγικές επενδύσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό.
7. Η μικρή απόσταση μεταξύ συναλλασσόμενων χωρών που συνεπάγεται χαμηλό κόστος μεταφοράς.
8. Η κινητοποίηση των εμπορικών συμβουλων των πρεσβειών μιας χώρας στο εξωτερικό, για την εξεύρεση νέων αγορών για τα προϊόντα της.
9. Η εφαρμογή του διεθνούς μάρκετινγκ με την εντατική διαφήμιση, την προώθηση των πωλήσεων από επιχειρήσεις ή ομάδες επιχειρήσεων που προκαλεί αύξηση της διεθνούς ζήτησης ορισμένων προϊόντων και κατ' επέκταση αύξηση των εξαγωγών.
10. Η ενίσχυση μιας φτωχής χώρας από μία πλούσια με την παραχώρηση μηχανημάτων και την υποχρέωση της πλούσιας χώρας να αγοράζει τα παραγόμενα με αυτά προϊόντα.

1.3.2. Δυσμενείς παράγοντες

Δυσμενείς παράγοντες είναι αυτοί που δυσκολεύουν την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

A. Μερικοί από τους γενικούς δυσμενείς παράγοντες είναι:

1. Η απουσία ειρηνικών συνθηκών.
2. Η ύπαρξη καθεστωτικών διαφορών μεταξύ των κρατών.

3. Η εφαρμογή πολιτικών προστατευτισμού από ορισμένες χώρες (όπως η επιβολή υψηλών δασμών).
4. Η μη πραγματοποίηση επενδύσεων με σκοπό την εξαγωγή προϊόντων σε διάφορες χώρες.
5. Η μη αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών και η μη εξειδίκευση στην παράγωγη εξαγωγίμων προϊόντων.
6. Η εξάπλωση της φτώχειας που περιορίζει τη δυνατότητα διεθνών αγορών και περιορίζει τη συνολική ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών από λαούς που υποφέρουν από φτώχεια.
7. Η απουσία εξωτερικής βοήθειας προς τις φτωχότερες χώρες από διεθνείς οργανισμούς.
8. Το υψηλό κόστος μεταφοράς που αυξάνει την τιμή πώλησης που κάνει την εισαγωγή ή την εξαγωγή προϊόντων απαγορευτική ή εντελώς ασύμφορη.
9. Η δημιουργία διεθνών συνασπισμών επιχειρήσεων με τη μορφή καρτέλ με σκοπό την αποφυγή του μεταξύ τους συναγωνισμού και την διατήρηση των τιμών στο επιθυμητό για αυτές επίπεδο προκαλεί δυσχέρεια στο διεθνές εμπόριο αφού εμποδίζει την αγορά από το να κινηθεί ελεύθερα.
10. Η ύπαρξη διαφορετικών μη μετατρέψιμων νομισμάτων μεταξύ των συναλλασσόμενων χωρών οδηγεί στην προσφυγή σε διεθνώς αναγνωριζόμενα νομίσματα. Το γεγονός αυτό προκαλεί δυσκολία στην πραγματοποίηση του διεθνούς εμπορίου αφού απαιτεί την επιπλέον διαδικασία μετατροπής των νομισμάτων των ενδιαφερόμενων για πραγματοποίηση εμπορίου χωρών σε αναγνωρισμένο νόμισμα.
11. Η ύπαρξη διαφορετικών μέτρων και σταθμών μεταξύ των χωρών (π.χ. κάποιες χώρες χρησιμοποιούν δεκαδικό σύστημα υπολογισμού ενώ σε άλλες οι υπολογισμοί γίνονται σε ίντσες , πόδια και λίβρες).
12. Όταν η εγχώρια παραγωγή υποκαθιστά τις εισαγωγές δηλαδή όταν η χώρα περνάει από το διεθνές εμπόριο σε κατάσταση αυτάρκειας η ίδια η χώρα ωφελείται αφού δεν καταναλώνεται εθνικό εισόδημα για την πραγματοποίηση εισαγωγών, αλλά το διεθνές εμπόριο επηρεάζεται αρνητικά από μία τέτοια αλλαγή αφού οι συνολικές εισαγωγές μειώνονται.
13. Το διεθνές εμπόριο έχει επηρεαστεί αρνητικά από διάφορα ιστορικά γεγονότα όπως η παγκόσμια οικονομική κρίση που άρχισε με την πετρελαϊκή κρίση του 1973 και προκάλεσε αύξηση της ανεργίας και του πληθωρισμού και κατ' επέκταση μείωση της παγκόσμιας ζήτησης προϊόντων και των διεθνών συναλλαγών αφού περιορίσε τα πραγματικά εισοδήματα.

B. Μερικοί από τους ειδικούς (για κάθε χώρα) δυσμενείς παράγοντες είναι:

1. Η χρησιμοποίηση προστατευτικών μέτρων (όπως δασμοί) εκ μέρους κάποιων χωρών παρεμποδίζουν την πραγματοποίηση ελεύθερου εμπορίου.
2. Η μη διατήρηση καλών διπλωματικών σχέσεων μεταξύ ορισμένων κρατών.
3. Η μη ένταξη σε διακρατικές ενώσεις και συνασπισμούς και η μη σύναψη διμερών ή πολυμερών διεθνών εμπορικών συμβάσεων.
4. Η έλλειψη κεφαλαίων και κατ' επέκταση η έλλειψη επενδύσεων για την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση εξαγωγών.
5. Η μη κινητοποίηση των εμπορικών συμβούλων των πρεσβειών μιας χώρας στο εξωτερικό για την εξεύρεση νέων αγορών για τα προϊόντα της.
6. Η έλλειψη επαρκών συναλλαγματικών αποθεμάτων από μια χώρα για την πραγματοποίηση εισαγωγών.
7. Η χρησιμοποίηση μεγάλου μέρους του συνόλου των κεφαλαίων μιας χώρας για την παροχή υπηρεσιών στερεί αυτά τα κεφάλαια από την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων τα οποία θα μπορούσαν να εξαχθούν.

Ένας επιπλέον παράγοντας που επηρεάζει αρνητικά το διεθνές εμπόριο είναι η εφαρμογή τιμών “Ντάμπινγκ” εκ μέρους κάποιων χωρών. Ντάμπινγκ ονομάζεται η μέθοδος εξαγωγής προϊόντων κατά την οποία οι παραγωγοί μιας χώρας διαθέτουν τα προϊόντα τους σε μια πολύ χαμηλότερη τιμή σε αγορές του εξωτερικού (με σκοπό να εισχωρήσουν σε αυτές τις αγορές και να επιτύχουν υψηλές τιμές πώλησης) σε σχέση με αυτή που χρεώνουν στην εγχώρια αγορά. Η χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου από ορισμένους εξαγωγείς επηρεάζει αρνητικά το διεθνές εμπόριο αφού αποκλείει από την αγορά τους ανταγωνιστές που δεν εφαρμόζουν τιμές “Ντάμπινγκ” δηλαδή διαθέτουν τα προϊόντα τους σε υψηλότερη τιμή οπότε και δεν προτιμώνται από τους καταναλωτές. Για τον παραπάνω λόγο η εφαρμογή τιμών “Ντάμπινγκ” απαγορεύεται στις πολυμερείς συνθήκες (όπως στη γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου).³

³ <http://el.wiktionary.org/wiki>

1.4. Προσφορά του Διεθνούς Εμπορίου

Το διεθνές εμπόριο έχει ωφελήσει τις περισσότερες χώρες σε διάφορους τομείς (όπως στον οικονομικό τομέα) γι' αυτό και επιδιώκεται η ανάπτυξη του παγκοσμίως. Μερικές ωφέλειες από το διεθνές εμπόριο είναι :

1. Η συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη των διάφορων χωρών. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι πλέον τα προϊόντα και οι υπηρεσίες κάποιων χωρών μπορούν να απευθυνθούν σε ευρύτερο κοινό. Έτσι η παραγωγική δραστηριότητα αυξάνεται, αλλά και η ανεργία μειώνεται αφού απαιτείται περισσότερο εργατικό δυναμικό. Αυτό έχει ως συνέπεια την αύξηση του συνολικού εισοδήματος αυτών των χωρών.
2. Η αναζήτηση νέων αγορών για την προώθηση των παραγόμενων προϊόντων.
3. Η κάθε χώρα εξειδικεύεται στον τομέα που μπορεί να χρησιμοποιήσει πιο αποτελεσματικά τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της. Έτσι αποφεύγεται η σπατάλη των πόρων.
4. Η αμοιβαία κάλυψη των αναγκών των χωρών ανάλογα με το που κάθε μια από αυτές παρουσιάζει ελλείψεις.
5. Η πραγματοποίηση έρευνας σε παγκόσμιο επίπεδο με σκοπό την διαπίστωση αναγκών και έπειτα την δημιουργία νέων προϊόντων με στόχο την κάλυψη αυτών.
6. Η διεθνής αναδιάρθρωση και ανακατανομή των παραγωγικών δυνάμεων μεταξύ των χωρών ανάλογα με το που αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν πιο αποτελεσματικά.
7. Η αύξηση του ανταγωνισμού. Πλέον η κάθε επιχείρηση δεν ανταγωνίζεται μόνο τις εγχώριες επιχειρήσεις αλλά ανταγωνίζεται και σε διεθνές επίπεδο. Αυτό οδηγεί σε βελτίωση της ποιότητας αλλά και σε μείωση των τιμών των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρει η κάθε επιχείρηση που στοχεύει στο να γίνει πιο ανταγωνιστική. Έτσι ο καταναλωτής ωφελείται τόσο σε οικονομικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ποιότητας.
8. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού επιπέδου των λαών. Η επέκταση των διεθνών εμπορικών σχέσεων φέρνει σε επαφή τους διάφορους λαούς με αποτέλεσμα ο κάθε λαός να υιοθετεί στοιχεία από την κουλτούρα και τον πολιτισμό των άλλων λαών.
9. Η ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων των διαφόρων χωρών επιφέρει τεχνολογικές βελτιώσεις αλλά και την εφαρμογή νέων παραγωγικών μεθόδων.

10. Όλα τα παραπάνω συμβάλουν στην οικονομική ευημερία και στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των λαών του κόσμου.

1.5. Αρνητικές επιδράσεις και προβλήματα του Διεθνούς Εμπορίου

Εκτός από τις ωφέλειες που προκύπτουν από την διενέργεια του διεθνούς εμπορίου, το διεθνές εμπόριο παρουσιάζει και κάποια προβλήματα. Μερικά από αυτά τα προβλήματα αναφέρονται παρακάτω :

1. Κατά τη διενέργεια του διεθνούς εμπορίου οι διαφορές χώρες είναι υποχρεωμένες να συναλλάσσονται σε διεθνή νομίσματα δηλαδή σε νομίσματα ορισμένων χωρών που έχουν καθιερωθεί να χρησιμοποιούνται στις διεθνείς συναλλαγές (όπως το δολάριο Η.Π.Α.). αυτή η υποχρέωση δημιουργεί σημαντικά και συναλλαγματικά προβλήματα.
2. Όταν το εμπόριο μεταξύ των χωρών είναι ελεύθερο, τότε η χώρα που εισάγει προϊόντα και υπηρεσίες επιβαρύνει τα συναλλαγματικά της αποθέματα τα οποία αν δεν είναι επαρκή μπορεί να φτάσουν πολύ χαμηλά ή και να εξαντληθούν.
3. Με την διενέργεια διεθνούς εμπορίου ο ανταγωνισμός αυξάνεται. Η αύξηση αυτή εκτός από τις θετικές επιδράσεις, που αναφέρθηκαν παραπάνω, στον καταναλωτή, έχει και αρνητικές συνέπειες. Πολλές επιχειρήσεις δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του αυξημένου ανταγωνισμού γι' αυτό σταματούν την λειτουργία τους. Αυτό έχει ως συνέπεια την απόλυση εργατικού δυναμικού άρα και την αύξηση της ανεργίας.
4. Από τον διεθνή εμπορικό ανταγωνισμό ευνοηθήκαν κυρίως οι πλουσιότερες χώρες που διέθεταν μεγάλα κεφάλαια, πλούσιους φυσικούς πόρους και εξειδικευμένη εργασία. Έτσι αυξήθηκε το χάσμα μεταξύ πλουσιότερων και φτωχότερων χωρών.
5. Ο ρυθμός αύξησης του διεθνούς εμπορίου παρουσίασε σημαντική επιβράδυνση τον 20^ο αιώνα και οφείλεται εν μέρει στην διενέργεια περιορισμένων εξαγωγών εκ μέρους των φτωχότερων χωρών.
6. Μόνο ένα μικρό μέρος των παραγόμενων σε όλο τον κόσμο αγαθών γίνεται αντικείμενο διεθνών συναλλαγών.
7. Εκτός από τα παραπάνω προβλήματα που συνδέονται με το διεθνές εμπόριο, αυτό συνδέεται και με ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι περισσότερες κοινωνίες, το λαθρεμπόριο. **Λαθρεμπόριο** είναι η διενέργεια συναλλαγών σε εμπορεύματα των οποίων η διακίνηση συνιστά ποινικό αδίκημα, σε όλες τις πολιτισμένες χώρες του κόσμου (όπως το εμπόριο ναρκωτικών ουσιών) αλλά και η

διενέργεια συναλλαγών σε εμπορεύματα των οποίων απαγορεύεται η εισαγωγή και εξαγωγή από ιδιώτες (όπως είναι το εμπόριο πολεμικών οπλών). Επίσης λαθρεμπόριο θεωρείται η εισαγωγή εμπορευμάτων που απαιτεί δασμούς, οι οποίοι όμως δεν καταβάλλονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1. Μέτρα παρέμβασης και προσπάθειες ενθάρρυνσης του εξωτερικού εμπορίου (ανάλυση μιας μικρής οικονομίας)

Το εξωτερικό εμπόριο, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, χωρίζεται σε κυρίως εξωτερικό εμπόριο που διακρίνεται σε **εισαγωγικό**, **εξαγωγικό** και σε **διαμετακομιστικό**. Όλα τα κράτη επιδιώκουν την αύξηση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας προς τα άλλα κράτη δηλαδή την βελτίωση του εξαγωγικού τους εμπορίου ώστε να βελτιώσουν το εμπορικό τους ισοζύγιο⁴ και να ισχυροποιήσουν την συναλλαγματική τους θέση αυξάνοντας τα συναλλαγματικά τους αποθέματα. Αντίθετα με τις εξαγωγές το κάθε κράτος επιδιώκει την μείωση των εισαγωγών με τον ίδιο σκοπό που αυξάνει και τις εξαγωγές του δηλαδή την βελτίωση του εμπορικού του ισοζυγίου αλλά και την μείωση εκροής συναλλάγματος αφού οι εισαγωγές για την πραγματοποίησή τους απαιτούν πληρωμή σε συνάλλαγμα.

2.1.1. Μέτρα περιορισμού των εισαγωγών

Η κυβέρνηση κάθε κράτους προσπαθεί με διάφορα μέτρα είτε να απαγορεύσει είτε να περιορίσει μερικώς τις εισαγωγές της χώρας. Ωστόσο υπάρχουν περιπτώσεις όπου η κυβέρνηση μιας χώρας επιτρέπει την ελεύθερη διενέργεια αυτών.

Ο μερικός περιορισμός των εισαγωγών μπορεί να επιβληθεί είτε με άμεσα είτε με έμμεσα μέτρα.

⁴ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ: είναι το τμήμα εκείνο του ισοζυγίου πληρωμών που αναφέρεται στην εξέλιξη των εισαγωγών και εξαγωγών αγαθών. Όταν οι εισαγωγές είναι μεγαλύτερες από τις εξαγωγές έχουμε έλλειμμα και όταν οι εισαγωγές είναι μικρότερες από τις εξαγωγές έχουμε πλεόνασμα. (Γ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, Αθήνα 2002, σελ. 117)

A. Μερικά από τα άμεσα περιοριστικά μέτρα των εισαγωγών είναι :

1. **Η επιβολή ποσόστωσης εισαγωγών.** Η ποσόστωση εισαγωγών αποτελεί έναν άμεσο περιορισμό ενός αγαθού που επιτρέπεται να εισαχθεί. Ο περιορισμός συνήθως επιβάλλεται με την χορήγηση αδειών εισαγωγής σε ορισμένες μόνον ομάδες ατόμων ή επιχειρήσεων. Ουσιαστικά αυτό το μετρώ επιτρέπει την εισαγωγή συγκεκριμένης ποσότητας συγκεκριμένων αγαθών στην χώρα.⁵

Η επιβολή ποσόστωσης εφαρμόζεται από διαφορές κυβερνήσεις παρόλο που παρεμποδίζει την ύπαρξη μεγίστης κοινωνικής ευημερίας⁶. Η μέγιστη κοινωνική ευημερία δεν επιτυγχάνεται με την εφαρμογή αυτού του μέτρου γιατί δημιουργείται στρέβλωση τόσο στην παράγωγη όσο και στην κατανάλωση αφού το εμπόριο δεν λειτουργεί ελεύθερα. Η παραπάνω παρατήρηση μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητή με την βοήθεια σχημάτων.

Το σχήμα 2.1 απεικονίζει μια απλουστευμένη κλειστή οικονομία στην οποία παράγεται και καταναλώνεται ένα αγαθό. Με τον όρο κλειστή οικονομία περιγράφεται η οικονομία μιας χώρας που χαρακτηρίζεται από αυτάρκεια. Με την υπόθεση ότι η καμπύλη προσφοράς δίνεται από μια ευθεία γραμμή με θετική κλίση ενώ η καμπύλη ζήτησης από μια ευθεία γραμμή με αρνητική κλίση, η τιμή αυτάρκειας καθορίζεται από το σημείο ισορροπίας δηλαδή από το σημείο τομής των δυο καμπυλών (όπου ισούται η προσφορά με την ζήτηση).

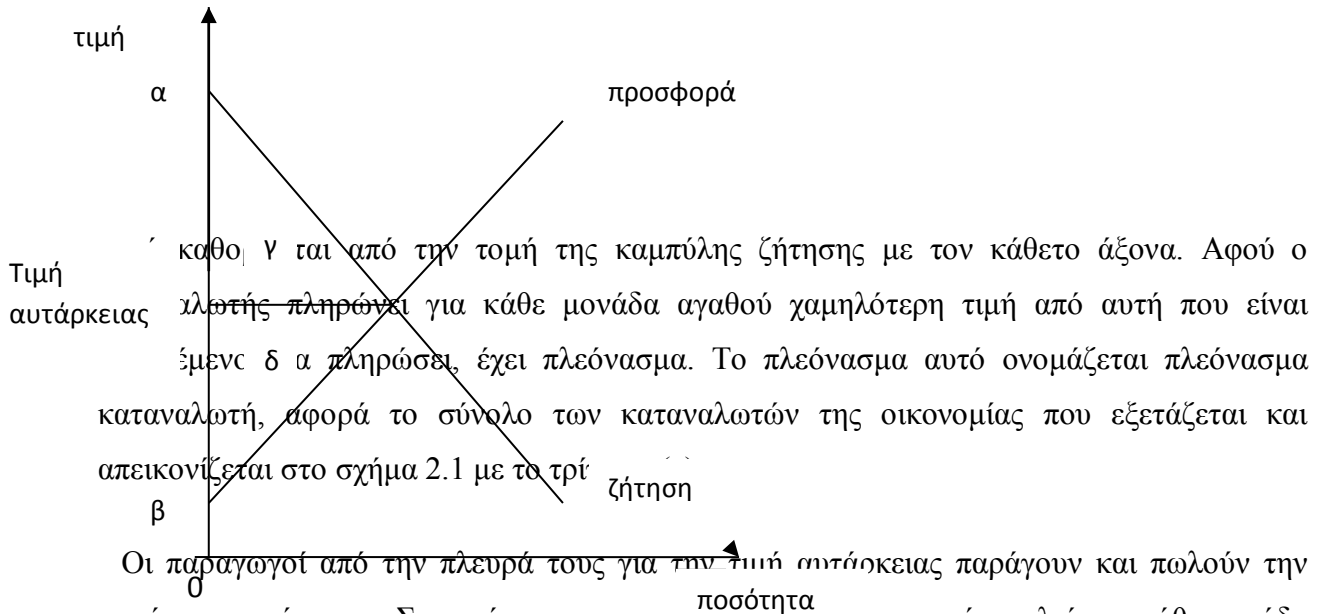
Όπως φαίνεται στο σχήμα 2.1 οι καταναλωτές στην τιμή αυτάρκειας καταναλώνουν την ποσότητα αυτάρκειας. Σε κατάσταση ισορροπίας για κάθε μονάδα αγαθού ο κάθε καταναλωτής πληρώνει την τιμή αυτάρκειας. Στην πραγματικότητα όμως ο κάθε καταναλωτής είναι διατεθειμένος να πληρώσει για την τελευταία μονάδα αγαθού από την ποσότητα αυτάρκειας την τιμή αυτάρκειας, για μια ενδιάμεση ποσότητα μια ενδιάμεση τιμή ενώ για την ελάχιστη ποσότητα αγαθού είναι διατεθειμένος να πληρώσει τιμή (α). Η τιμή

⁵ Paul Krugman Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2002, σελ 286

⁶ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ: είναι ένας κοινωνικοοικονομικός όρος ο οποίος αναφέρεται στο υψηλότερο βιοτικό επίπεδο και στην ποιότητα ζωής μιας κοινωνίας. Η ευημερία είναι οικονομική και/ή κοινωνική. Η οικονομική ευημερία αναφέρεται στην αφθονία των υλικών μέσων στην οικονομική δημοκρατία (δίκαιη κατανομή εισοδήματος –φορολογικού βάρους και ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα), ενώ η κοινωνική ευημερία στο ανώτερο επίπεδο ποιότητας ζωής και ανέσεων. (Γ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, Αθήνα 2002, σελ. 140)

ΣΧΗΜΑ 2.1

Μια μικρή κλειστή οικονομία

Η πρόσθεση των δυο πλεονασμάτων (καταναλωτή και παραγωγού) δίνει το κοινωνικό πλεόνασμα, δηλαδή το πλεόνασμα ολόκληρης της οικονομίας. Οπότε το πλεόνασμα αυτό δίνεται στο σχήμα 2.1 από την επιφάνεια (γ) και (δ).

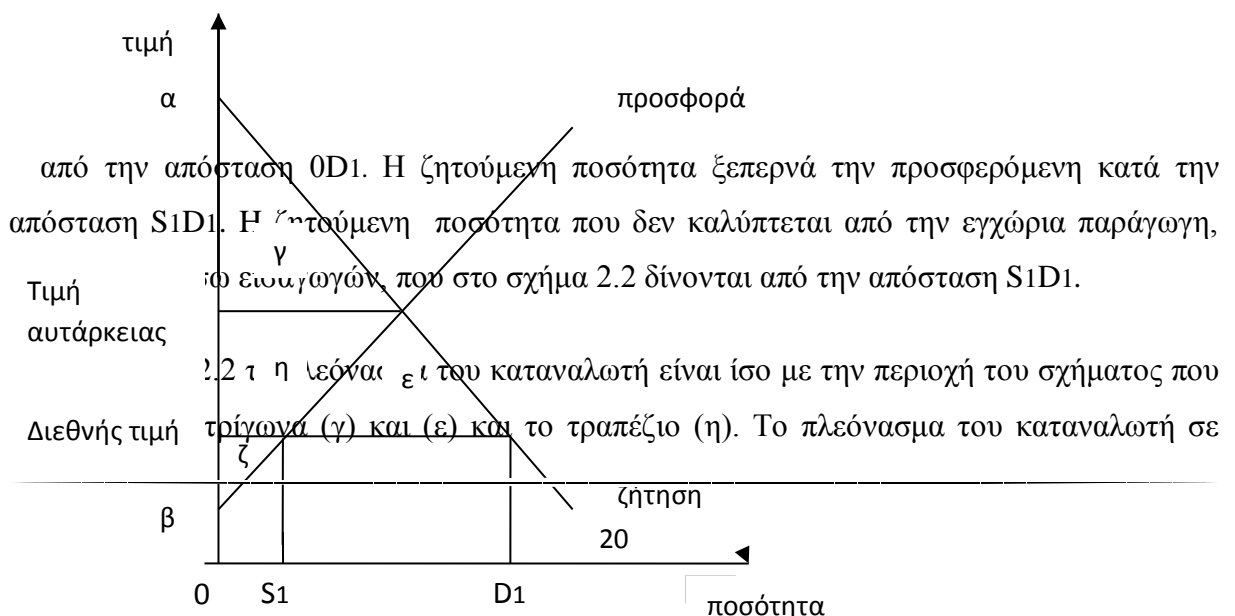
Το μέγεθος των πλεονασμάτων του καταναλωτή, του παραγωγού, και του κοινωνικού πλεονάσματος διαφοροποιείται στην περίπτωση που η κλειστή οικονομία συμμετέχει σε διεθνές εμπόριο. Σε αυτή την περίπτωση η κάθε χώρα δεν παράγει την ποσότητα που

καταναλώνει άλλα είτε παράγει περισσότερη ποσότητα από αυτή που καταναλώνει οπότε και εξάγει μέρος της παράγωγης, είτε παράγει λιγότερη ποσότητα από αυτή που καταναλώνει οπότε και πραγματοποιεί εισαγωγές για να καλύψει τις καταναλωτικές της ανάγκες. Πλέον οι παραγωγοί της κάθε χώρας που συμμετέχει σε διεθνές εμπόριο δεν ανταγωνίζονται μόνο τους εγχώριους παραγωγούς άλλα τους παραγωγούς όλων των χωρών που συμμετέχουν στο διεθνές εμπόριο γι' αυτό και μειώνουν την τιμή που πωλούν το αγαθό τους. Η προσφερόμενη ποσότητα σε διεθνές επίπεδο είναι μεγαλύτερη και η διεθνής τιμή ανά μονάδα αγαθού καθορίζεται ως η μέση τιμή των τιμών του αγαθού που επικρατούν σε όλες τις χώρες που συναλλάσσονται. Με την υπόθεση ότι η διεθνής τιμή που επικρατεί, όταν η χώρα μετατρέπεται από κλειστή σε ανοιχτή (συμμετέχει σε διεθνές εμπόριο) οικονομία, είναι χαμηλότερη από την εγχώρια τιμή αυτάρκειας τότε η χώρα εισάγει ποσότητα αγαθού από το εξωτερικό και τα πλεονάσματα καταναλωτή και παραγωγού αλλάζουν και απεικονίζονται στο σχήμα 2.2.

Στην περίπτωση που η οικονομία συμμετέχει σε διεθνές εμπόριο και η διεθνής τιμή που επικρατεί είναι χαμηλότερη αυτής της τιμής αυτάρκειας τότε η ανοιχτή οικονομία που εξετάζεται εισάγει ποσότητα αγαθού από άλλη ή άλλες χώρες. Αυτό συμβαίνει γιατί για την διεθνή τιμή η προσφερόμενη ποσότητα από τους εγχώριους παραγωγούς είναι μικρότερη από την ποσότητα αγαθού που ζητείται από τους καταναλωτές της χώρας. Στο σχήμα 2.2 η προσφερόμενη ποσότητα δίνεται από την απόσταση OS_1 ενώ η ζητούμενη ποσότητα δίνεται

ΣΧΗΜΑ 2.2

Μια μικρή ανοιχτή οικονομία

ανοιχτή οικονομία είναι μεγαλύτερο από αυτό σε κλειστή οικονομία κατά την επιφάνεια (η) και (ε). Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι καταναλωτές στην ανοιχτή οικονομία που εξετάζουμε πληρώνουν για μια μονάδα αγαθού την διεθνή τιμή που είναι χαμηλότερη από την τιμή αυτάρκειας την οποία πληρώνουν οι καταναλωτές όταν η οικονομία αυτή είναι κλειστή για να αποκτήσουν μια μονάδα από το ίδιο αγαθό.

Το πλεόνασμα του παραγωγού σε κατάσταση διεθνούς εμπορίου απεικονίζεται στο σχήμα 2.2 μέσω του τριγώνου (ζ). Το πλεόνασμα του παραγωγού είναι μικρότερο σε κατάσταση διεθνούς εμπορίου απ' ό τι σε κατάσταση αυτάρκειας κατά την επιφάνεια (η). Αυτό συμβαίνει γιατί οι εγχώριοι παραγωγοί σε συνθήκες διεθνούς εμπορίου πωλούν το αγαθό που παράγουν στην διεθνή τιμή που είναι χαμηλότερη από την τιμή που διαθέτουν το προϊόν τους σε συνθήκες αυτάρκειας (τιμή αυτάρκειας).

Το κοινωνικό πλεόνασμα για την οικονομία που εξετάζεται σε κατάσταση διεθνούς εμπορίου απεικονίζεται στο σχήμα 2.2 μέσω των επιφανειών (γ), (ε), (ζ) και (η) και είναι μεγαλύτερο από το κοινωνικό πλεόνασμα σε κατάσταση αυτάρκειας κατά την επιφάνεια (ε). Οπότε την οικονομία ως σύνολο όπως και τους καταναλωτές τους συμφέρει η χώρα τους να βρίσκεται σε διεθνές εμπόριο και όχι σε αυτάρκεια, κάτι που δεν συμφέρει όμως τους παραγωγούς σύμφωνα με την εξέταση των πλεονασμάτων σε κάθε μια από τις δυο περιπτώσεις.

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση μια χώρα στο σύνολο της ευνοείται από την συμμετοχή της σε διεθνές εμπόριο. Όμως μια χώρα κατά την συμμετοχή της σε διεθνές εμπόριο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μπορεί να επιβάλει ποσόστωση στις εισαγωγές του αγαθού της οικονομίας ως μέτρο περιορισμού αυτών. Σε αυτήν την περίπτωση αλλάζει η τιμή που πωλείται το αγαθό εγχώρια, η ποσότητα των εισαγωγών, τα πλεονάσματα καταναλωτή-παραγωγού και κατ' επέκταση το κοινωνικό πλεόνασμα. Στην ανάλυση των παραπάνω αποτελεσμάτων θα βοηθήσει το σχήμα 2.3.

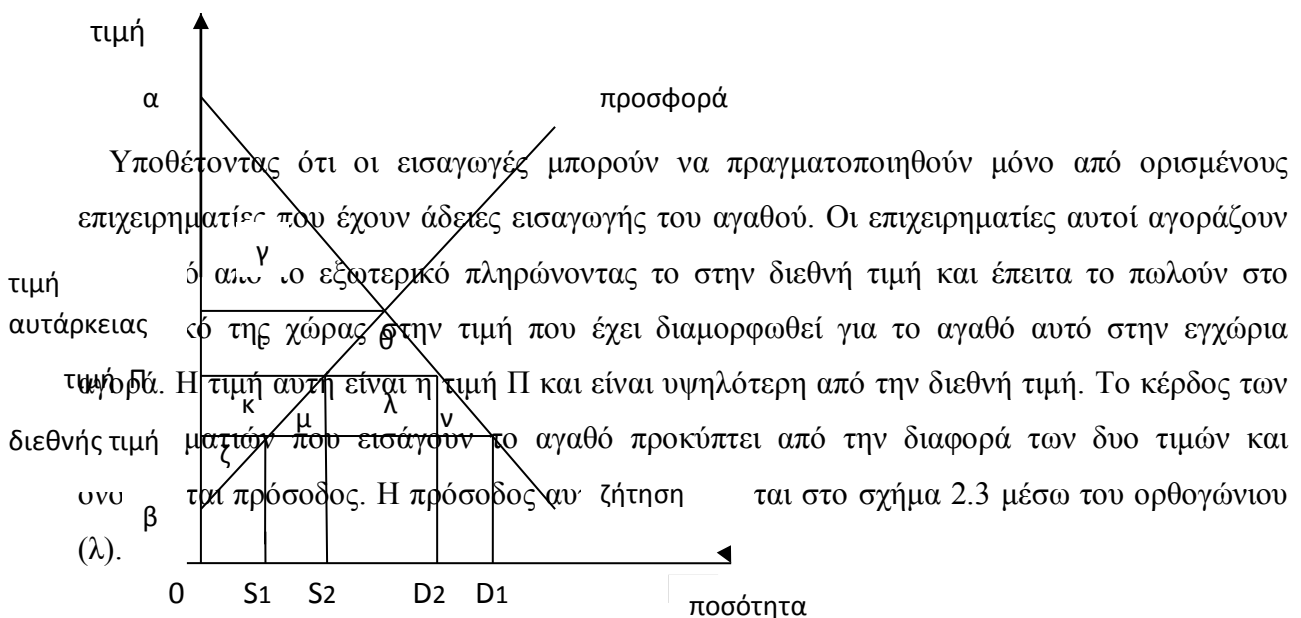
Η κυβέρνηση μιας χώρας επιβάλλοντας ποσόστωση εισαγωγών επιτρέπει την εισαγωγή ορισμένης ποσότητας αγαθού από άλλες χώρες. Γι' αυτό η προσφερόμενη ποσότητα του αγαθού εγχώριος έπειτα από την επιβολή ποσόστωσης ισούται με το άθροισμα της εγχώριας παράγωγης με την ποσότητα του αγαθού που επιτρέπει η κυβέρνηση να εισαχθεί στην χώρα. Επομένως η προσφερόμενη ποσότητα του αγαθού εγχώρια είναι συγκεκριμένη και μικρότερη

από την προσφερόμενη ποσότητα του αγαθού σε κατάσταση διεθνούς εμπορίου ενώ η ζήτηση για το αγαθό είναι ίδια. Γι' αυτό τον λόγο η τιμή που διατίθεται το αγαθό εγχώρια είναι υψηλότερη από την τιμή που επικρατεί σε διεθνές επίπεδο.

Η τιμή που επικρατεί έπειτα από την επιβολή ποσόστωσης στην οικονομία που εξετάζεται αναφέρεται στο σχήμα 2.3 ως τιμή Π. Γι' αυτή την υψηλότερη τιμή όμως η ποσότητα του αγαθού που ζητείται από τους καταναλωτές της χώρας είναι ίση με την απόσταση OD2 στο σχήμα 2.3 και είναι μικρότερη από την ποσότητα OD1 που ζητείται όταν το εμπόριο και κατ' επέκταση οι εισαγωγές διενεργούνται ελεύθερα. Η ποσότητα που παράγεται από τους εγχώριους παραγωγούς είναι ίση με την απόσταση OS2 και είναι μεγαλύτερη από την ποσότητα OS1 που παράγεται εγχώριος όταν δεν επιβάλλεται περιορισμός στις εισαγωγές της χώρας, ενώ η ποσότητα του αγαθού που επιτρέπει η κυβέρνηση της χώρας να εισαχθεί είναι ίση με την απόσταση S2D2 στο σχήμα 2.3.

ΣΧΗΜΑ 2.3

Επιπτώσεις από την επιβολή μιας ποσόστωσης

Το πλεόνασμα καταναλωτή και παραγωγού στην περίπτωση της ποσόστωσης, όπως φαίνεται στο σχήμα 2.3 και αντιστοιχεί στην επιφάνεια του σχήματος που καλύπτεται από τα σχήματα (γ), (ι) και (θ). Το πλεόνασμα του καταναλωτή όταν επιβάλλεται περιορισμός στις εισαγωγές (ποσόστωση) είναι μικρότερο σε σχέση με το πλεόνασμα του καταναλωτή όταν το εμπόριο

λειτουργεί ελεύθερα κατά την επιφάνεια (κ), (λ), (μ) και (ν). Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι καταναλωτές λόγω της επιβολής ποσόστωσης πληρώνουν την τιμή Π (που είναι υψηλότερη από την διεθνή τιμή) για να αποκτήσουν μια μονάδα από το αγαθό ενώ σε συνθήκες ελεύθερου εμπορίου πλήρωναν την διεθνή τιμή για να αποκτήσουν μια μονάδα από το ίδιο αγαθό. Έτσι μειώνεται το πραγματικό εισόδημα των καταναλωτών σε όρους του αγαθού της οικονομίας που εξετάζεται.

Στο σχήμα 2.3 δίνεται το πλεόνασμα του παραγωγού σε περίπτωση επιβολής ποσόστωσης μέσω των σχημάτων (κ) και (ζ). Το πλεόνασμα του παραγωγού στην περίπτωση που η κυβέρνηση επιβάλλει ποσόστωση εισαγωγών είναι μεγαλύτερο από το πλεόνασμα του παραγωγού σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου κατά την επιφάνεια (κ). Αυτό αιτιολογείται από το γεγονός ότι η επιβολή ποσόστωσης σημαίνει μείωση της προσφερόμενης ποσότητας εγχώρια, αφού περιορίζονται οι εισαγωγές, και κατά συνέπεια αύξηση της τιμής του αγαθού στην εγχώρια αγορά. Έτσι οι παραγωγοί πωλούν το αγαθό σε υψηλότερη τιμή εγχώρια όταν επιβάλλεται ποσόστωση απ' ότι όταν το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα, οπότε αυξάνεται και το καθαρό τους κέρδος ανά μονάδα αγαθού.

Το κοινωνικό πλεόνασμα σε περίπτωση επιβολής ποσόστωσης απεικονίζεται στο σχήμα 2.3 μέσω των επιφανιών (γ), (ι), (θ), (κ) και (ζ). Το κοινωνικό πλεόνασμα όταν η κυβέρνηση επιβάλλει ποσόστωση εισαγωγών είναι μικρότερο του κοινωνικού πλεονάσματος σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου κατά την επιφάνεια (λ), (μ) και (ν). Αυτό συμβαίνει γιατί το πλεόνασμα που χάνουν οι καταναλωτές όταν επιβάλλεται ποσόστωση και παύει να λειτουργεί ελεύθερα το διεθνές εμπόριο είναι μεγαλύτερο από το πλεόνασμα που κερδίζουν οι παραγωγοί.

Όσον αφορά στο ορθογώνιο (λ) δεν θεωρείται απώλεια ευημερίας για την οικονομία που εξετάζεται γιατί απεικονίζει την πρόσοδο που λαμβάνουν οι επιχειρηματίες που έχουν άδειες εισαγωγής αγαθού από άλλες χώρες. Έτσι η επιβολή ποσόστωσης ευνοεί τους παραγωγούς και τους επιχειρηματίες που έχουν άδεια εισαγωγής του αγαθού στην χώρα άλλα ζημιώνει τους καταναλωτές και την κοινωνία της οικονομίας που εξετάζεται ως σύνολο με καθαρή απώλεια ευημερίας τα τρίγωνα (μ) και (ν).

Το τρίγωνο (μ) απεικονίζει την απώλεια που προκύπτει λόγω στρέβλωσης στην παραγωγή. Οι παραγωγοί παράγουν πολύ περισσότερο μετά την επιβολή ποσόστωσης απ' ότι παράγουν

σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου γιατί με την επιβολή ποσόστωσης αυξάνεται η τιμή διάθεσης του προϊόντος, έτσι αυξάνονται τα κέρδη των παραγωγών με αποτέλεσμα να αυξάνονται και τα κεφάλαια που μπορούν να διαθέσουν για την παραγωγή αγαθού. Το τρίγωνο (v) απεικονίζει την απώλεια που προκύπτει από την στρέβλωση που δημιουργείται στην κατανάλωση. Οι καταναλωτές όταν επιβάλλεται ποσόστωση στις εισαγωγές καταναλώνουν λιγότερο σε σχέση με το πόσο καταναλώνουν όταν δεν περιορίζονται οι εισαγωγές. Αυτό συμβαίνει γιατί όταν επιβάλλεται ποσόστωση αυξάνεται η τιμή του αγαθού οπότε μειώνεται ο πραγματικός μισθός (μισθός διαιρεμένος με την τιμή του αγαθού) των καταναλωτών σε όρους αυτού του αγαθού.

Συμπερασματικά, η κυβέρνηση μίας χώρας επιβάλλοντας ποσόστωση εισαγωγών μειώνει την κοινωνική ευημερία. Ωστόσο υπάρχουν κυβερνήσεις που επιβάλουν αυτό το μέτρο. Μια κυβέρνηση μπορεί να οδηγηθεί στο να λάβει ένα τέτοιο μέτρο στην περίπτωση που θέλει να ενισχύσει τους εγχώριους παραγωγούς και τους επιχειρηματίες που κατέχουν άδειες εισαγωγής αγαθού στην χώρα.

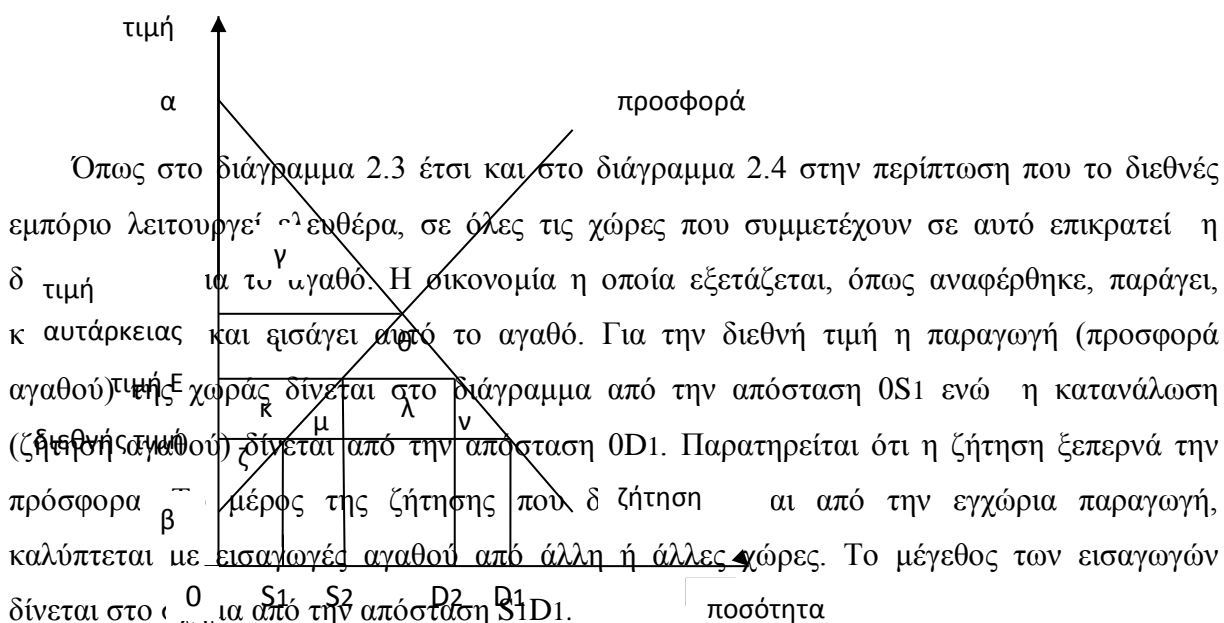
2. **Ο εκούσιος περιορισμός εξαγωγών.** Ο εκούσιος περιορισμός εξαγωγών αποτελεί μια παραλλαγή της ποσόστωσης την οποία επιβάλλει η χώρα που εξάγει και όχι η χώρα που εισάγει. Συγκεκριμένα μια χώρα που εισάγει αγαθά από κάποια άλλη χώρα πείθει την χώρα από την οποία εισάγει το αγαθό ή τα αγαθά, πληρώνοντας σε αυτήν ένα αντίτιμο, να μειώσει τις εξαγωγές της προς αυτήν θέτοντας έναν περιορισμό - ποσόστωση στους εξαγωγείς για την ποσότητα αγαθού που θα εξάγουν.⁷ Εξετάζοντας την χώρα εισαγωγής θα διαπιστωθεί ότι η κυβέρνηση της προχωρεί στην πραγματοποίηση μιας τέτοιας συμφωνίας με σκοπό να βοηθήσει τους εγχώριους παραγωγούς μειώνοντας τους τον ανταγωνισμό. Στην ανάλυση θα βοηθήσει το παρακάτω σχήμα.

Η οικονομία που απεικονίζεται στο διάγραμμα 2.4 έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με την οικονομία που παρουσιάστηκε και χρησιμοποιήθηκε παραπάνω για την ανάλυση της περίπτωσης επιβολής ποσόστωσης, δηλαδή πρόκειται για μια απλουστευμένη ανοικτή οικονομία που παράγει, καταναλώνει και εισάγει ένα αγαθό.

⁷ Paul Krugman Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2002, σελ 289

ΣΧΗΜΑ 2.4

Επιπτώσεις από έναν εκούσιο περιορισμό εξαγωγών

Πηγή: Paul Krugman Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα

Στην περίπτωση που η κυβέρνηση μιας χώρας προχωρήσει στον περιορισμό των εισαγωγών με την βοήθεια συμφωνιών με μια ή περισσότερες ξένες χώρες για τον εκούσιο περιορισμό των εξαγωγών εκ μέρους αυτών των ξένων χωρών, επικρατεί στη χώρα εισαγωγής μια υψηλότερη τιμή για το αγαθό σε σχέση με αυτή που επικρατούσε σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου. Αυτό συμβαίνει γιατί σε συνθήκες ελεύθερου εμπορίου οι εισαγωγές που γίνονται στην χώρα δεν έχουν κανένα περιορισμό οπότε οι παραγωγοί της χώρας για να είναι ανταγωνιστικοί πωλούν το αγαθό στην τιμή που έχει επικρατήσει διεθνώς για το αγαθό, δηλαδή στην διεθνή τιμή. Στην περίπτωση όμως που οι εισαγωγές είναι περιορισμένες λόγω της επιβολής εκούσιων περιορισμών των εξαγωγών οι καταναλωτές έχουν στην διάθεση τους λιγότερη ποσότητα αγαθού, ουσιαστικά μπορούν να καταναλώσουν την εγχώρια παραγωγή συν τις περιορισμένες εισαγωγές. Εφόσον λοιπόν η διαθέσιμη ποσότητα αγαθού είναι περιορισμένη σε σχέση με όταν το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα ενώ η ζήτηση για το αγαθό παραμένει ίδια, η τιμή του αγαθού αυξάνεται.

Η τιμή που επικρατεί εγχώρια έπειτα από την επιβολή εκούσιων περιορισμών των εξαγωγών στο σχήμα 2.4 είναι η τιμή E . Γι' αυτή την υψηλότερη τιμή όμως η ζήτηση του αγαθού μειώνεται ενώ η εγχώρια παραγωγή αυξάνεται. Συγκεκριμένα η ποσότητα του

αγαθού που ζητείται από τους καταναλωτές της χώρας είναι ίση με την απόσταση OD_2 στο σχήμα 2.4 και είναι μικρότερη από την ποσότητα OD_1 που ζητείται όταν το εμπόριο και κατ' επέκταση οι εισαγωγές διενεργούνται ελεύθερα. Η ποσότητα που παράγεται από τους εγχώριους παραγωγούς είναι ίση με την απόσταση OS_2 και είναι μεγαλύτερη από την ποσότητα OS_1 που παράγεται εγχώρια όταν δεν επιβάλλεται εκούσιος περιορισμός στις εξαγωγές των άλλων χωρών, ενώ η ποσότητα του αγαθού που έχει συμφωνήσει η κυβέρνηση της χώρας με τις χώρες εξαγωγής να εισαχθεί στην χώρα είναι ίση με την απόσταση S_2D_2 στο σχήμα 2.4.

Θεωρώντας ότι η χώρα ή οι χώρες που έχουν συνάψει συμφωνία με την χώρα εισαγωγής περιορίζουν την ποσότητα εξαγωγής αγαθού στο επίπεδο που έχει γίνει η συμφωνία δίνοντας άδειες εξαγωγής σε ορισμένους μόνο επιχειρηματίες τότε αυτοί οι επιχειρηματίες αγοράζουν από παραγωγούς της χώρας τους ποσότητες αγαθού στην διεθνή τιμή και το εξάγουν στην χώρα εισαγωγής στην υψηλότερη τιμή E . Το κέρδος τους προκύπτει από την διάφορα στις δύο τιμές και απεικονίζεται στο σχήμα 2.4 μέσω του ορθογώνιου (λ) .

Το πλεόνασμα του καταναλωτή στο σχήμα 2.4 απεικονίζεται μέσω των σχημάτων (γ) , (ι) , (θ) , (κ) , (λ) , (μ) , και (ν) για την περίπτωση που το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα ενώ για την περίπτωση που επιβάλλεται εκούσιος περιορισμός εξαγωγών το πλεόνασμα του καταναλωτή δίνεται από τα σχήματα (γ) , (ι) , και (θ) . παρατηρείται λοιπόν ότι το πλεόνασμα του καταναλωτή είναι μειωμένο στην περίπτωση που το εμπόριο δεν κινείται ελεύθερα κατά τις επιφάνειες (κ) , (λ) , (μ) , και (ν) . Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι όταν πραγματοποιείται εκούσιος περιορισμός εξαγωγών η τιμή του προϊόντος για τους εγχώριους καταναλωτές αυξάνεται σε σχέση με την τιμή που επικρατεί σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου οπότε μειώνεται και η απόσταση μεταξύ της τιμής που ο καταναλωτής διατίθεται να πληρώσει και της τιμής που τελικά πληρώνει για την απόκτηση μιας μονάδας αγαθού. έτσι το πλεόνασμα του καταναλωτή μειώνεται όπως και το πραγματικό του εισόδημα σε όρους αυτού του αγαθού.

Όσον αφορά στο πλεόνασμα του παραγωγού, αυτό απεικονίζεται μέσω της επιφάνειας (ζ) στο σχήμα 2.4 για την περίπτωση επικράτησης συνθηκών ελεύθερου διεθνούς εμπορίου ενώ για την περίπτωση που η κυβέρνηση της χώρας συμφωνήσει εκούσιο περιορισμό εξαγωγών το πλεόνασμα του παραγωγού δίνεται από τα σχήματα (κ) και (ζ) . Είναι φανερό ότι το

πλεόνασμα του παραγωγού είναι μεγαλύτερο στην περίπτωση που η κυβέρνηση περιορίσει τις εισαγωγές της χώρας και δεν αφήσει το εμπόριο να λειτουργήσει ελεύθερα κατά την επιφάνια (κ). Αυτό συμβαίνει γιατί οι παραγωγοί πωλούν το αγαθό που παράγουν σε υψηλότερη τιμή (τιμή E) όταν εφαρμόζεται το μετρώ των εκούσιων περιορισμών εξαγωγών σε σχέση με την τιμή που πωλούν το αγαθό σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου (διεθνής τιμή) οπότε αυξάνεται και το καθαρό κέρδος των εγχώριων παραγωγών ανά μονάδα αγαθού.

Το κοινωνικό πλεόνασμα όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω αποτελεί το άθροισμα των πλεονασμάτων καταναλωτή και παραγωγού. Όταν το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα το κοινωνικό πλεόνασμα δίνεται στο σχήμα 2.4 μέσω των επιφανειών (γ), (ι), (θ), (κ), (λ), (μ), (ν) και (ζ) ενώ όταν οι εισαγωγές περιορίζονται με την εφαρμογή εκούσιων περιορισμών εξαγωγών το κοινωνικό πλεόνασμα δίνεται από τα σχήματα (γ), (ι), (θ), (κ), και (ζ). Παρατηρείται ότι το κοινωνικό πλεόνασμα είναι μεγαλύτερο στην περίπτωση που το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα σε σχέση με την περίπτωση που οι εισαγωγές περιορίζονται κατά τις επιφάνειες (λ), (μ) και (ν). Αυτό συμβαίνει γιατί το πλεόνασμα που χάνουν οι καταναλωτές όταν περιορίζονται οι εισαγωγές είναι μεγαλύτερο από το επιπλέον πλεόνασμα που κερδίζουν οι παραγωγοί.

Όσον αφορά στο ορθογώνιο (λ) είναι ένα κομμάτι της ευημερίας που αν και χάνεται από την οικονομία που εξετάζεται, δεν χάνεται από την παγκόσμια οικονομία γιατί όπως έχει ήδη αναφερθεί αποτελεί πρόσοδο για τους εξαγωγείς των ξένων χωρών που έχουν άδειες εξαγωγής του αγαθού στη χώρα (οικονομία που εξετάζεται). Έτσι η σύναψη συμφωνιών της χώρας με τις χώρες εξαγωγής για τον εκούσιο περιορισμό των εξαγωγών ευνοεί τους παραγωγούς της χώρας και τους εξαγωγείς των άλλων χωρών που έχουν άδειες εξαγωγής του αγαθού αλλά ζημιώνει τους καταναλωτές και την κοινωνία της οικονομίας που εξετάζεται ως σύνολο με καθαρή απώλεια ευημερίας τα τρίγωνα (μ) και (ν) στο σχήμα 2.4.

Το τρίγωνο (μ) όπως στην περίπτωση της επιβολής ποσόστωσης εισαγωγών έτσι και στην περίπτωση συμφωνίας εκουσίου περιορισμού των εξαγωγών απεικονίζει την απώλεια που προκύπτει λόγω στρέβλωσης στην παραγωγή. Οι παραγωγοί παράγουν πολύ περισσότερο μετά την συμφωνία για εκούσιο περιορισμό των εξαγωγών απ' ότι παράγουν σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου γιατί με την επιβολή ποσόστωσης αυξάνεται η τιμή διάθεσης

του προϊόντος, έτσι αυξάνονται τα κέρδη των παραγωγών με αποτέλεσμα να αυξάνονται και τα κεφάλαια που μπορούν να διαθέσουν για την παραγωγή αγαθού. Όσον αφορά στο τρίγωνο (ν), αυτό απεικονίζει την απώλεια που προκύπτει από την στρέβλωση που δημιουργείται στην κατανάλωση. Οι καταναλωτές όταν περιορίζονται οι εισαγωγές λόγω σύναψης συμφωνίας μεταξύ της χώρας εισαγωγής και των χωρών εξαγωγής για τον εκούσιο περιορισμό των εξαγωγών καταναλώνουν λιγότερο σε σχέση με το πόσο καταναλώνουν όταν δεν περιορίζονται οι εισαγωγές. Αυτό συμβαίνει γιατί όταν επιβάλλεται ποσόστωση αυξάνεται η τιμή του αγαθού οπότε μειώνεται ο πραγματικός μισθός των καταναλωτών σε όρους του αγαθού της οικονομίας που εξετάζεται.

Σύμφωνα με τα παραπάνω η απόφαση μιας κυβέρνησης να εφαρμόσει το μέτρο των εκούσιων περιορισμών των εξαγωγών επιφέρει μείωση της κοινωνικής ευημερίας. Ωστόσο μια κυβέρνηση μπορεί να εφαρμόσει ένα τέτοιο μέτρο στην περίπτωση που θέλει να ευνοήσει τους εγχώριους παραγωγούς του αγαθού. Τα αποτελέσματα γενικά της εφαρμογής αυτού του μέτρου είναι παρόμοια με αυτά που προκύπτουν έπειτα από την επιβολή ποσόστωσης. Όμως από οικονομική πλευρά ένας εκούσιος περιορισμός εξαγωγών είναι πολύ πιο δαπανηρός για την χώρα εισαγωγής σε σχέση με την επιβολή ποσόστωσης εισαγωγών. Αυτό συμβαίνει γιατί όταν συνάπτεται συμφωνία για εκούσιο περιορισμό εξαγωγών παραχωρούνται άδειες εξαγωγής σε επιχειρηματίες των χωρών εξαγωγής οι οποίοι αποκτούν τις προσόδους που προκύπτουν από την διαφορά της εγχώριας με την διεθνή τιμή (ορθογώνιο (λ), σχήμα 2.4) όπως αναλύθηκε προηγουμένως, ενώ στην περίπτωση της επιβολής ποσόστωσης εισαγωγών η πρόσοδος αυτή (ορθογώνιο (λ), σχήμα 2.3) πηγαίνει σε επιχειρηματίες της χώρας εισαγωγής.

Υπάρχουν πολλοί άλλοι άμεσοι τρόποι με τους οποίους οι κυβερνήσεις επιδιώκουν την μείωση των εισαγωγών. Μερικοί από αυτούς παρατίθενται εν συντομία.

1. **Η απαγόρευση εισαγωγής ορισμένων αγαθών.**
2. **Ο αποκλεισμός πιστοδότησης ορισμένων εισαγωγών.** Σύμφωνα με αυτό το μέτρο η κυβέρνηση δεν δανειοδοτεί επιχειρήσεις που θέλουν να πραγματοποιήσουν εισαγωγές ορισμένων αγαθών. Έτσι λειτουργεί το μέτρο της κυβέρνησης ως ανασταλτικός παράγοντας στην εισαγωγή ορισμένων ειδών.

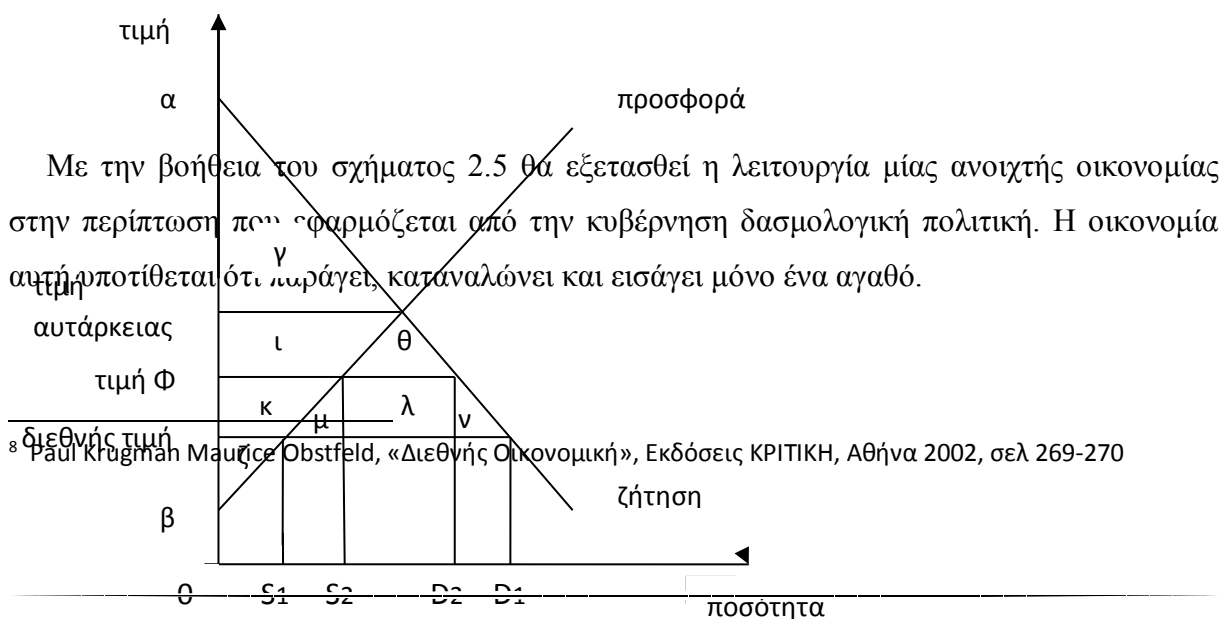
Μια κυβέρνηση λαμβάνει τα παραπάνω μέτρα αποσκοπώντας στην ενίσχυση συγκεκριμένων ομάδων παραγωγών ελαχιστοποιώντας τους τον ανταγωνισμό. Έτσι εξασφαλίζει βιωσιμότητα σε αυτές τις παραγωγικές μονάδες αλλά και μειώνει τις πιθανότητες απόλυσης ατόμων που εργάζονται σε αυτές.

B. Μερικά από τα έμμεσα περιοριστικά μέτρα των εισαγωγών είναι :

1. **Η επιβολή δασμών για την εισαγωγή ορισμένων αγαθών.** Η επιβολή ενός δασμού είναι το απλούστερο μέτρο εμπορικής πολιτικής. Ο δασμός είναι ένας φόρος που επιβάλλεται όταν ένα αγαθό εισάγεται. Ο δασμός μπορεί να επιβάλλεται κατ' είδος, δηλαδή να επιβάλλεται ως σταθερή επιβάρυνση επί κάθε μονάδας αγαθού που εισάγεται. Επίσης ο δασμός μπορεί να επιβάλλεται επί της αξίας, δηλαδή να αποτελεί φόρο που επιβάλλεται ως ποσοστό επί της αξίας των εισαγόμενων αγαθών. Και στις δύο περιπτώσεις η επίδραση ενός δασμού είναι η αύξηση του κόστους των εισαγόμενων σε μία χώρα αγαθών και η μείωση της κοινωνικής ευημερίας σε σχέση με την περίπτωση που το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα, χωρίς περιοριστικά μέτρα.⁸ Η χρήση ενός σχήματος θα βοηθήσει στην κατανόηση των παραπάνω.

ΣΧΗΜΑ 2.5

Επιπτώσεις από την επιβολή ενός δασμού

⁸ Paul Krugman Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2002, σελ 269-270

Υπό συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου επικρατεί σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν σε αυτό η διεθνής τιμή για το αγαθό, η ίδια τιμή ισχύει και στην οικονομία που εξετάζεται. Για αυτή την τιμή η χώρα εισαγωγής παράγει ποσότητα αγαθού που δίνεται στο σχήμα 2.5 μέσω του ευθύγραμμου τμήματος OS_1 ενώ καταναλώνει ποσότητα αγαθού που αντιστοιχεί στην απόσταση OD_1 . Η κατανάλωση της χώρας υπερβαίνει την παραγωγή κατά την απόσταση S_1D_1 . Αυτή η απόσταση στο σχήμα 2.5 απεικονίζει τις εισαγωγές της χώρας σε συνθήκες ελεύθερου εμπορίου.

Στην περίπτωση που η κυβέρνηση της χώρας εισαγωγής επιβάλει δασμό στο εισαγόμενο αγαθό τότε η εγχώρια τιμή του αγαθού αυξάνεται. Οι καταναλωτές έπειτα από την επιβολή δασμού καλούνται να πληρώσουν την διεθνή τιμή συν τον δασμό για την απόκτηση μιας μονάδας αγαθού, δηλαδή την τιμή Φ στο διάγραμμα 2.5. Έτσι μειώνεται το πραγματικό εισόδημα των καταναλωτών σε όρους αυτού του αγαθού. Γι' αυτό τον λόγο οι καταναλωτές μειώνουν την κατανάλωση του αγαθού στο επίπεδο OD_2 . Οι παραγωγοί βλέποντας ότι η εγχώρια τιμή είναι υψηλότερη μετά την επιβολή δασμού αυξάνουν την παραγωγή τους στο επίπεδο OS_2 . Οπότε μειώνονται οι εισαγωγές μετά την επιβολή δασμού στο εισαγόμενο αγαθό και απεικονίζονται στο διάγραμμα 2.5 μέσω της απόστασης S_2D_2 .

Το πλεόνασμα του καταναλωτή όταν το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα απεικονίζεται στο σχήμα 2.5 μέσω των επιφανειών (γ) , (ι) , (κ) , (θ) , (λ) , (μ) , και (ν) ενώ στην περίπτωση που η κυβέρνηση επιβάλει δασμό στο εισαγόμενο αγαθό το πλεόνασμα του καταναλωτή δίνεται από τα σχήματα (γ) , (ι) , και (θ) . Το πλεόνασμα του καταναλωτή είναι μικρότερο στην περίπτωση που οι εισαγωγές περιορίζονται κατά τις επιφάνειες (κ) , (λ) , (μ) και (ν) . Αυτό συμβαίνει γιατί όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως ο καταναλωτής μετά την επιβολή δασμού πληρώνει επιπλέον από την διεθνή τιμή τον δασμό επί του αγαθού οπότε μειώνεται και η απόσταση μεταξύ της τιμής που διατίθεται να πληρώσει (τιμή α) και της τιμής που τελικά πληρώνει (τιμή Φ) για την απόκτηση μιας μονάδας αγαθού. έτσι το πλεόνασμα του καταναλωτή είναι μικρότερο όπως και η ποσότητα του αγαθού που έχει δυνατότητα να αποκτήσει.

Όσον αφορά στο πλεόνασμα του παραγωγού, αυτό δίνεται στο σχήμα 2.5 από το τρίγωνο (ζ) για την περίπτωση που το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα και από τα σχήματα (ζ) και (κ) για την περίπτωση που οι εισαγωγές περιορίζονται εξ' αιτίας της επιβολής δασμού

στο αγαθό εκ μέρους της κυβέρνησης. Το πλεόνασμα του παραγωγού στην δεύτερη περίπτωση είναι μεγαλύτερο κατά την επιφάνεια (κ). Το μεγαλύτερο μέγεθος του πλεονάσματος του παραγωγού έπειτα από την κρατική παρέμβαση οφείλεται στο γεγονός ότι με την δασμολογική πολιτική της κυβέρνησης η τιμή στην οποία πωλείται το αγαθό είναι μεγαλύτερη από την τιμή που πωλείται το αγαθό σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου. Η αύξηση της τιμής μετά την επιβολή δασμού κατά το μέγεθος του δασμού μεγαλώνει την απόσταση μεταξύ της τιμής που είναι πρόθυμος ο παραγωγός να πουλήσει το αγαθό που παράγει (τιμή β) και της τιμής που τελικά πουλάει το προϊόν (τιμή Φ). Αυτός είναι ο λόγος που το πλεόνασμα αλλά και το καθαρό κέρδος των παραγωγών είναι μεγαλύτερο όταν παρεμβαίνει η κυβέρνηση. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο όσον αφορά στο κοινωνικό πλεόνασμα.

Το κοινωνικό πλεόνασμα στην περίπτωση που το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα αντιστοιχεί στις επιφάνειες (γ), (ι), (θ), (κ), (λ), (μ), (ν) και (ζ) του σχήματος 2.5, στην περίπτωση όμως που η κυβέρνηση ακολουθεί μια δασμολογική πολιτική περιορίζοντας τις εισαγωγές του αγαθού, το κοινωνικό πλεόνασμα περιορίζεται στις επιφάνειες (γ), (ι), (θ), (κ), και (ζ). Το κοινωνικό πλεόνασμα είναι μικρότερο στην δεύτερη περίπτωση γιατί το μέρος του πλεονάσματος που χάνουν οι καταναλωτές της χώρας εισαγωγής όταν το εμπόριο παύει να είναι ελεύθερο είναι μεγαλύτερο από αυτό που κερδίζουν οι παραγωγοί. Οπότε παρατηρείται μείωση της κοινωνικής ευημερίας. Η μείωση αυτή αντιστοιχεί στις επιφάνειες (λ), (μ) και (ν) του σχήματος 2.5.

Η επιφάνεια (λ), παρ' όλο που δεν αποτελεί μέρος του κοινωνικού πλεονάσματος, είναι ένα κομμάτι της ευημερίας που δεν χάνεται αλλά συνεχίζει να υπάρχει και μετά την επιβολή δασμού στην οικονομία που εξετάζεται. Συγκεκριμένα το ορθογώνιο (λ) αντιστοιχεί στα έσοδα του κράτους που προκύπτουν λόγω της επιβολής δασμού στο εισαγόμενο αγαθό. Το μέγεθος αυτών των εσόδων εξαρτάται από το μέγεθος του δασμού και την ποσότητα των εισαγωγών αφού προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό αυτών των δύο. Οπότε η πραγματική απώλεια ευημερίας για το σύνολο της οικονομίας που εξετάζεται δίνεται από τα τρίγωνα (μ) και (ν) του σχήματος 2.5.

Τα τρίγωνα (μ) και (ν) όπως έχει αναφερθεί και κατά την ανάλυση άλλων μέτρων περιορισμού των εισαγωγών απεικονίζουν την απώλεια που προκύπτει λόγω στρέβλωσης που

δημιουργείται με την εφαρμογή δασμολογικής πολιτική στην παραγωγή και στην κατανάλωση. Συγκεκριμένα η απώλεια ευημερίας που αντιστοιχεί στο τρίγωνο (μ) προκύπτει λόγω του ότι οι παραγωγοί παράγουν πολύ περισσότερο όταν επιβάλλεται δασμός στις εισαγωγές σε σχέση με το πόσο παράγουν σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου, αφού στην πρώτη περίπτωση η τιμή του αγαθού είναι υψηλότερη. Ενώ το τρίγωνο (ν) αντιστοιχεί στην απώλεια ευημερίας που προκύπτει λόγω του ότι οι καταναλωτές καταναλώνουν λιγότερη ποσότητα αγαθού όταν επιβάλλεται δασμός στις εισαγωγές αφού αυξάνεται η ανά μονάδα τιμή του.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω η επιβολή ενός δασμού στις εισαγωγές ενισχύει τους παραγωγούς και τα κρατικά έσοδα αλλά ζημιώνει τους καταναλωτές και την οικονομία που εξετάζεται ως σύνολο. Έτσι η δασμολογική πολιτική δεν οδηγεί στην μέγιστη κοινωνική ευημερία. Παρ' όλα αυτά πολλές κυβερνήσεις εφαρμόζουν αυτή την πολιτική αφού εξυπηρετεί διάφορους σκοπούς. Η επιλογή μίας τέτοιας πολιτικής από μια κυβέρνηση μπορεί να αποσκοπεί στην ενίσχυση των παραγωγών αλλά κυρίως χρησιμοποιείται για την αύξηση των κρατικών εσόδων.

Υπάρχουν πολλοί άλλοι έμμεσοι τρόποι με τους οποίους οι κυβερνήσεις επιδιώκουν την μείωση των εισαγωγών. Μερικοί από αυτούς παρατίθενται εν συντομία.

1. **Η πραγματοποίηση προμηθειών του δημοσίου.** Σύμφωνα με αυτό το μέτρο το δημόσιο και οι απόλυτα ελεγχόμενες από αυτό επιχειρήσεις αγοράζουν αγαθά που παράγονται εγχώρια, ακόμη και αν αυτά είναι ακριβότερα από τα εισαγόμενα. Έτσι αποφεύγεται η εισαγωγή μεγάλης ποσότητας ορισμένων αγαθών.
2. **Η ύπαρξη γραφειοκρατικών εμποδίων.** Κάποιες φορές οι κυβερνήσεις θέλουν να περιορίσουν τις εισαγωγές χωρίς να το κάνουν επίσημα. Για να το πετύχουν αυτό στρεβλώνουν απλές τελωνιακές διαδικασίες ή διαδικασίες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια προκειμένου να τεθούν σοβαρά εμπόδια στην διενέργεια εισαγωγών.
3. **Η εφαρμογή αντί-ντάμπινγκ.** Η κυβέρνηση δεν επιτρέπει την εφαρμογή ντάμπινγκ εκ μέρους των χωρών εξαγωγής γιατί οι τεχνητά μειωμένες τιμές που αυτό ορίζει δημιουργούν έναν τεράστιο ανταγωνισμό για τους εγχωρίους παραγωγούς που δύσκολα μπορούν να αντιμετωπίσουν.

2.1.2. Μέτρα ενθάρρυνσης των εξαγωγών

Η κυβέρνηση κάθε κράτους προσπαθεί με διάφορα μέτρα να προωθήσει την διενέργεια εξαγωγών. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν κυρίως στην ενίσχυση και στην εποπτεία αυτών. Ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις μια κυβέρνηση θέτει μέτρα απαγόρευσης των εξαγωγών κυρίως όταν πρόκειται για την εξαγωγή επικίνδυνων και επιβλαβών υλών.

A. Μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών

Τα μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών διακρίνονται σε άμεσα και σε Εμέσα.

α. Μερικά από τα άμεσα μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών είναι :

1. **Οι επιδοτήσεις στα εξαγόμενα αγαθά και στις εξαγωγικές μονάδες.** Η επιδότηση εξαγωγών συνιστά μία χρηματική καταβολή σε μία επιχείρηση ή ένα φυσικό πρόσωπο που πωλεί ένα αγαθό στο εξωτερικό. Όπως και στην περίπτωση των δασμών, οι επιδοτήσεις εξαγωγών μπορεί να είναι είτε κατ' είδος (ένα πάγιο ποσό ανά μονάδα αγαθού) είτε επί της αξίας (ένα αναλογικό ποσό επί της αξίας του αγαθού που εξάγεται).⁹

Με την εφαρμογή αυτού του μέτρου η κυβέρνηση βοηθά τους εγχώριους παραγωγούς, που δεν έχουν την δυνατότητα να χρηματοδοτήσουν πλήρως, μόνοί τους, την εξαγωγική τους δραστηριότητα, με την μορφή πληρωμών σε μετρητά. Κάθε επιδότηση στοχεύει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων επιχειρήσεων. Αυτό επιτυγχάνεται τις περισσότερες φορές αφού στηρίζοντας το κράτος οικονομικά μια επιχείρηση της επιτρέπει να βελτιώσει την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρει και ταυτόχρονα να μειώσει την τιμή αυτών. Έτσι η επιχείρηση που επιδοτείται γίνεται πιο ανταγωνιστική τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και σε διεθνές επίπεδο μέσω των εξαγωγών. Παρ' όλο που η εφαρμογή αυτού του μέτρου βοηθάει τους παραγωγούς δεν επιτρέπει την μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας όπως θα διαπιστωθεί με την βοήθεια του επόμενου σχήματος.

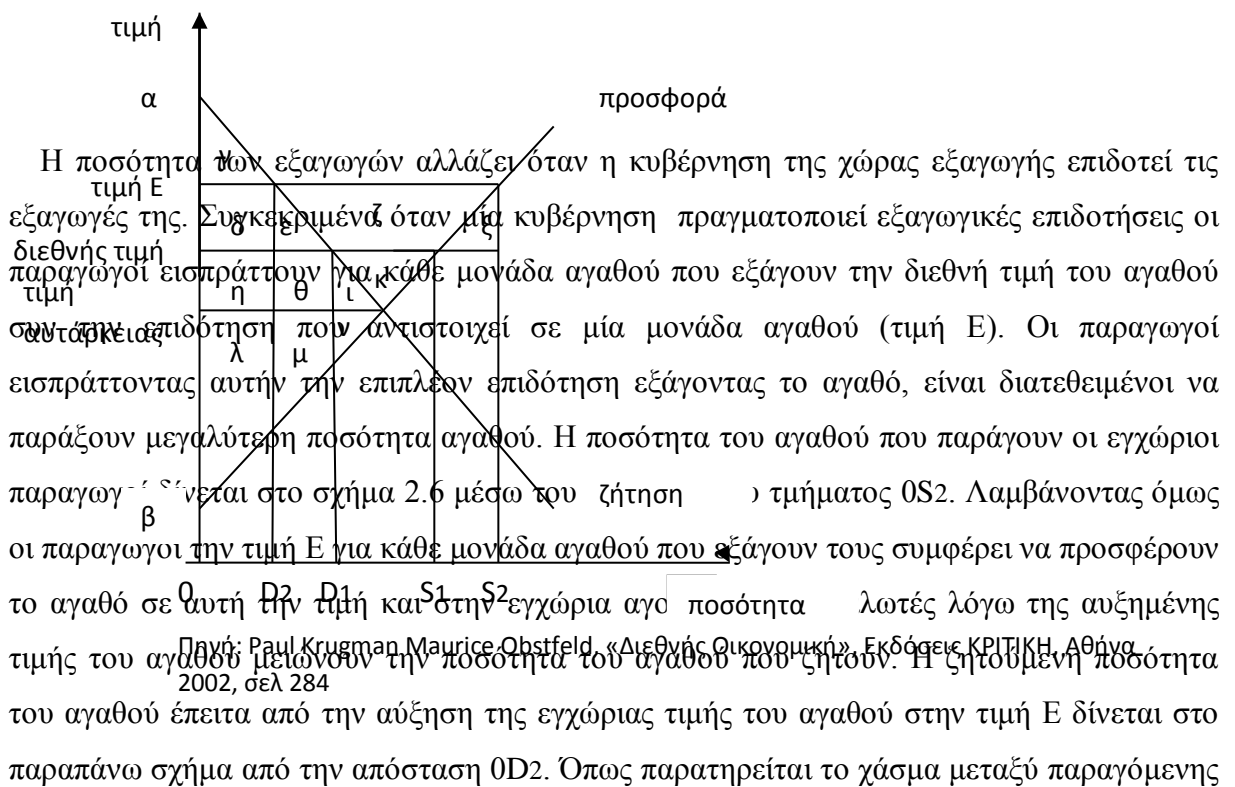
⁹ Paul Krugman Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2002, σελ 283

Στο σχήμα 2.6 απεικονίζεται μια απλουστευμένη ανοιχτή οικονομία. Μια οικονομία για να εξάγει ένα αγαθό θα πρέπει η τιμή που διατίθεται το αγαθό διεθνώς να είναι υψηλότερη από την εγχώρια τιμή του αγαθού σε συνθήκες αυτάρκειας. Αυτός είναι και ο λόγος που η διεθνής τιμή βρίσκεται πάνω από την τιμή αυτάρκειας στο σχήμα 2.6.

Σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου, η τιμή στην οποία διατίθεται το αγαθό σε όλες τις αγορές που συμμετέχουν σε αυτό είναι η διεθνής τιμή στο σχήμα 2.6. αυτή η τιμή ισχύει για το αγαθό και στην οικονομία που εξετάζεται όταν η κυβέρνηση δεν λαμβάνει περιοριστικά μέτρα για το εξωτερικό εμπόριο. Για την διεθνή τιμή, η ποσότητα που παράγουν οι εγχώριοι παραγωγοί δίνεται στο παραπάνω σχήμα μέσω της απόστασης OS1 ενώ η ποσότητα του αγαθού που καταναλώνεται για την ίδια τιμή δίνεται από την απόσταση OD1. Είναι φανερό ότι η προσφορά υπερβαίνει την κατανάλωση. Η ποσότητα της παραγωγής που δεν καταναλώνεται εξάγεται σε άλλες χώρες. Η ποσότητα των εξαγωγών δίνεται στο σχήμα 2.6 μέσω του ευθύγραμμου τμήματος D1S1.

ΣΧΗΜΑ 2.6

Επιπτώσεις μιας επιδότησης των εξαγωγών

Πηγή: Paul Krugman Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2002, σελ 284

και ζητούμενης ποσότητας αγαθού στην οικονομία που εξετάζεται αυξάνεται. Επίσης αυξημένες είναι και οι εξαγωγές της χώρας έπειτα από την επιδότησή τους. Αυτές απεικονίζονται στο σχήμα 2.6 μέσω της απόστασης D2S2.

Αλλάζοντας η τιμή του αγαθού, αλλάζει και το πλεόνασμα του καταναλωτή. Το πλεόνασμα του καταναλωτή όταν το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα και η τιμή του αγαθού είναι η διεθνής τιμή δίνεται στο σχήμα 2.6 μέσω των επιφανειών (γ), (δ) και (ε). Όταν η κυβέρνηση επιδοτεί τις εξαγωγές και η τιμή του αγαθού είναι η τιμή E, το πλεόνασμα του καταναλωτή δίνεται από το τρίγωνο (γ). Στην δεύτερη περίπτωση το πλεόνασμα του καταναλωτή είναι μικρότερο γιατί ο καταναλωτής μετά την επιδότηση των εξαγωγών πληρώνει επιπλέον από την διεθνή τιμή την επιδότηση επί του αγαθού οπότε μειώνεται και η απόσταση μεταξύ της τιμής που διατίθεται να πληρώσει (τιμή α) και της τιμής που τελικά πληρώνει (τιμή E) για την απόκτηση μιας μονάδας αγαθού. Έτσι το πλεόνασμα του καταναλωτή είναι μικρότερο όπως και η ποσότητα του αγαθού που έχει δυνατότητα να αποκτήσει αφού πληρώνοντας μεγαλύτερη τιμή για να αγοράσει το αγαθό μειώνεται το πραγματικό εισόδημα του σε όρους αυτού του αγαθού.

Όσον αφορά στο πλεόνασμα του παραγωγού, αυτό απεικονίζεται μέσω των επιφανειών (η), (θ), (ι), (κ), (λ), (μ) και (ν) όταν δεν παρεμβαίνει η κυβέρνηση στην λειτουργία του διεθνούς εμπορίου. Όταν όμως η κυβέρνηση επιδοτεί τις εξαγωγές το πλεόνασμα του παραγωγού δίνεται από τις επιφάνειες (δ), (ε), (ζ), (η), (θ), (ι), (κ), (λ), (μ) και (ν). Στην δεύτερη περίπτωση το πλεόνασμα του παραγωγού είναι μεγαλύτερο από την πρώτη κατά τις επιφάνειες (δ), (ε), και (ζ) εξ' αιτίας του ότι με την επιδότηση των εξαγωγών εκ μέρους της κυβέρνησης η τιμή στην οποία πωλείται το αγαθό είναι μεγαλύτερη από την τιμή που πωλείται το αγαθό σε συνθήκες ελεύθερου διεθνούς εμπορίου. Η αύξηση της τιμής λόγω των επιδοτούμενων εξαγωγών μεγαλώνει την απόσταση μεταξύ της τιμής που είναι διατεθειμένος ο παραγωγός να πουλήσει το αγαθό που παράγει (τιμή β) και της τιμής που τελικά πουλάει το προϊόν (τιμή E). Γι' αυτό και οι παραγωγοί έχουν αυξημένο πλεόνασμα αλλά και καθαρό κέρδος όταν το κράτος επιδοτεί τις εξαγωγές τους.

Αθροίζοντας το πλεόνασμα του παραγωγού και του καταναλωτή προκύπτει το κοινωνικό πλεόνασμα το οποίο απεικονίζεται στο σχήμα 2.6 μέσω των επιφανειών (γ), (δ), (ε), (η), (θ), (ι), (κ), (λ), (μ) και (ν) για την περίπτωση που το διεθνές εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα. Για

την περίπτωση όμως που το κράτος παρεμβαίνει επιδοτώντας τις εξαγωγές το κοινωνικό πλεόνασμα δίνεται από τις επιφάνειες (γ) (δ), (ε), (ζ), (η), (θ), (ι), (κ), (λ), (μ) και (ν). Στην δεύτερη περίπτωση το κοινωνικό πλεόνασμα είναι μεγαλύτερο από την πρώτη κατά την επιφάνεια (ζ). αυτό συμβαίνει γιατί όταν παρεμβαίνει το κράτος επιδοτώντας τις εξαγωγές το πλεόνασμα του παραγωγού αυξάνεται περισσότερο απ' ότι μειώνεται το πλεόνασμα του καταναλωτή.

Η συνολική ευημερία της οικονομίας που εξετάζεται σε αντίθεση με το κοινωνικό πλεόνασμα μειώνεται όταν παρεμβαίνει το κράτος επιδοτώντας τις εξαγωγές και δεν αφήνει το διεθνές εμπόριο να λειτουργήσει ελεύθερα. Αυτό συμβαίνει γιατί επιδοτώντας το κράτος τις εξαγωγές της χώρας μειώνει τα φορολογικά του έσοδα. Το ποσό των φορολογικών εσόδων που χρησιμοποιείται για τις επιδοτήσεις των εξαγωγών υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας την ποσότητα των εξαγωγών με το ποσό της επιδότησης που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα αγαθού που εξάγεται. Το ποσό που δίνει το κράτος σε επιδοτήσεις εξαγωγών απεικονίζεται στο σχήμα 2.6 μέσω των επιφανειών (ε), (ζ) και (ξ). Εφόσον λοιπόν όταν η κυβέρνηση παρεμβαίνει στο εξωτερικό εμπόριο της οικονομίας που εξετάζεται επιδοτώντας τις εξαγωγές της το κοινωνικό πλεόνασμα αυξάνεται κατά την επιφάνεια (ζ) ενώ τα φορολογικά έσοδα μειώνονται κατά τις επιφάνειες (ε), (ζ), και (ξ), η συνολική ευημερία της οικονομίας που εξετάζεται μειώνεται κατά τις επιφάνειες (ε) και (ζ) του σχήματος 2.6.

Η απώλεια που αντιστοιχεί στο τρίγωνο (ε) οφείλεται στην στρέβλωση που δημιουργείται στην κατανάλωση λόγω του ότι οι καταναλωτές καταναλώνουν μικρότερη ποσότητα αγαθού έπειτα από την επιδότηση των εξαγωγών. Αντίστοιχα η απώλεια που απεικονίζεται μέσω του τριγώνου (ξ) στο σχήμα 2.6 οφείλεται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί παράγουν περισσότερη ποσότητα όταν επιδοτούνται οι εξαγωγές τους.

Παρ' όλο που η επιδότηση των εξαγωγών εκ μέρους μιας κυβέρνησης επιφέρει απώλειες στο πλεόνασμα του καταναλωτή, στα έσοδα του κράτους και γενικότερα στην συνολική ευημερία της χώρας, υπάρχουν κυβερνήσεις που εφαρμόζουν αυτήν την πολιτική αποσκοπώντας στην ενίσχυση των παραγωγών.

Υπάρχουν πολλοί άλλοι άμεσοι τρόποι με τους οποίους οι κυβερνήσεις επιδιώκουν την αύξηση των εισαγωγών. Μερικοί από αυτούς παρατίθενται εν συντομία.

1. **Η χρηματοδότηση των εξαγωγών.** Με τη βοήθεια αυτού του μέτρου η κυβέρνηση μιας χώρας προσπαθεί να δημιουργήσει εγχώριες επιχειρήσεις οι οποίες θα εξάγουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους σε άλλες χώρες. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση, έπειτα από συνεργασία με διάφορες τράπεζες, παρέχει βοήθεια σε νομικά ή φυσικά πρόσωπα που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν ή να επεκτείνουν μια ήδη υπάρχουσα επιχείρηση με απώτερο σκοπό την εξαγωγική δραστηριότητα με μορφή δανείων. Αυτά τα δάνεια τα προσφέρει με χαμηλότερο επιτόκιο από αυτό που επικρατεί στην αγορά. Με αυτή την πολιτική η κυβέρνηση δίνει ένα οικονομικό πλεονέκτημα στους επιχειρηματίες ώστε να τολμούν πιο εύκολα την δημιουργία ή την επέκταση μιας τέτοιας επιχείρησης.

Μια ιδιαίτερη μορφή χρηματοδότησης είναι αυτή της εγγύησης δανείου. Σε αυτή την περίπτωση η κυβέρνηση εγγυάται ότι θα αποζημιώσει την εγχωρία επιχείρηση που έχει χρηματοδοτηθεί με δάνειο αν για οποιονδήποτε λόγο ο ξένος αγοραστής δεν τακτοποιήσει της οφειλές του προς αυτή την επιχείρηση.¹⁰

2. **Η ευμενής φορολογική μεταχείριση των εξαγωγικών επιχειρήσεων.** Σύμφωνα με αυτό το μέτρο η κυβέρνηση απαλλάσσει τέτοιου είδους επιχειρήσεις από τις φορολογικές τους υποχρεώσεις ή τους προσφέρει έκπτωση φόρου. Έτσι οι επιχειρήσεις μπορούν να συνεχίσουν την οικονομική τους δραστηριότητα με περισσότερη ευκολία αφού πλέον έχουν λιγότερες φορολογικές υποχρεώσεις. Επιπλέον οι επιχειρήσεις με την εφαρμογή αυτού του μέτρου έχουν περισσότερα διαθέσιμα κεφάλαια (αφού κεφάλαια έχουν αποδεσμευτεί από την πληρωμή φορών) που μπορούν να χρησιμοποιήσουν ώστε να γίνουν πιο ανταγωνιστικές βελτιώνοντας την ποιότητα και μειώνοντας την τιμή των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρουν τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.
3. **Η εξαιρετική κοινωνικό-ασφαλιστική μεταχείριση των εξαγωγικών επιχειρήσεων.** Με την βοήθεια αυτής της πολιτικής οι επιχειρήσεις ελαφρύνονται οικονομικά αφού εισφέρουν μειωμένα κοινωνικά ασφάλιστρα. Αυτό το μέτρο όπως και το προηγούμενο αποδεσμεύουν κεφάλαια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγικών επιχειρήσεων.

¹⁰ <http://www.bized.co.uk/educators/16-19/economics/international/activity/liberalisation1.htm>

4. **Η δημιουργία ελεύθερων ζωνών εμπορίου.** Πρόκειται για μια κυβερνητική πολιτική η οποία φροντίζει για την μείωση των δασμών και των τελωνιακών διαδικασιών κατά την εξαγωγική δραστηριότητα. Με την εφαρμογή αυτού του μέτρου μειώνεται το κόστος και ο χρόνος που απαιτείται για την εξαγωγή προϊόντων και υπηρεσιών των εγχώριων επιχειρήσεων σε μια άλλη χώρα. Έτσι αυξάνονται οι εξαγωγές της χώρας στο σύνολο τους. Οι επιχειρήσεις με την βοήθεια και αυτής της πολιτικής έχουν την δυνατότητα να βελτιώσουν την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών τους και να μειώσουν τις τιμές αυτών. Έτσι βελτιώνουν και την ανταγωνιστικότητά τους.

Ένας άλλος βασικός στόχος αυτής της πολιτικής, πέρα από την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγικών επιχειρήσεων, είναι μέσω της αύξησης των συναλλαγών να αυξηθεί και η απασχόληση. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι πλέον το προϊόν απευθύνεται σε διεθνές κοινό με καλύτερη ποιότητα και χαμηλότερη τιμή οπότε και η ζήτηση του θα αυξηθεί. Έτσι θα πρέπει να αυξηθεί και η προσφερόμενη ποσότητα του προϊόντος ώστε να καλυφθεί η ζήτηση. Άρα θα πρέπει να απασχοληθεί και περισσότερο εργατικό δυναμικό στις εν λόγω επιχειρήσεις.

β. Μερικά από τα έμμεσα μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών είναι :

1. **Η κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού και των δημόσιων υπηρεσιών του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού για την έρευνα της αγοράς και την προβολή, διαφήμιση και προώθηση των εξαγωγών.**¹¹ Ένας από τους τρόπους προβολής των εγχώριων προϊόντων και υπηρεσιών στο εξωτερικό είναι η αποστολή εκπροσώπων των επιχειρήσεων που ενδιαφέρονται να προωθήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στην διεθνή αγορά.
2. **Η κρατική συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις του εξωτερικού, όπου προβάλλονται τα εγχώρια προϊόντα.**

¹¹ Γιάννης Κ. Χολέβας, «Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο», Εκδόσεις INTERBOOKS, Αθήνα 1997, σελ. 34.

3. **Η υποβοήθηση των εξαγωγών** με την εξασφάλιση εκ μέρους της κυβέρνησης κατάλληλων μεταφορικών μέσων (όπως βαγόνια, πλοία και φορτηγά αυτοκίνητα-ψυγεία). Ένας από τους σημαντικότερους στόχους αυτής της πολιτικής είναι η συμβατότητα των μεταφορικών μέσων της κάθε χώρα με τις υπόλοιπες χώρες στις οποίες θα μπορούσε να εξάγει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της (π.χ. η απόσταση των ραγών να είναι ίδια στις χώρες που συναλλάσσονται ώστε να μπορούν τα τρένα να ταξιδεύουν από την μια χώρα στην άλλη και να μεταφέρουν τα προς εξαγωγή προϊόντα).
4. Οι παραπάνω ειδικές κυβερνητικές υπηρεσίες όπως και πολλές άλλες είναι αρμόδιες για την ενθάρρυνση και την προώθηση των πλεονεκτημάτων του διεθνούς εμπορίου για τις επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να εξάγουν σε διεθνές επίπεδο. Οι υπηρεσίες αυτές έχουν ιδιαίτερα θετικές επιπτώσεις για τις μικρότερες επιχειρήσεις που έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε οικονομικούς πόρους.

B. Μέτρα εποπτείας των εξαγωγών

Η εποπτεία του κράτους στις εξαγωγές εξυπηρετεί διάφορους σκοπούς, μερικοί από τους οποίους είναι :

1. **Η διατήρηση ικανοποιητικού ποιοτικού επιπέδου στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που εξάγονται.** Το κράτος για να το πετύχει αυτό απαιτεί από τις επιχειρήσεις που εξάγουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους να ακολουθούν μια παραγωγική διαδικασία η οποία θα εξασφαλίζει την ικανοποιητική ποιότητα αυτών. Τόσο τα ποιοτικά προϊόντα όσο και οι ποιοτικές υπηρεσίες δίνουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη χώρα και έτσι αυξάνονται οι πώλησης της οπότε και οι εξαγωγές της.
2. **Η αποφυγή δυσφήμισης των εγχώριων προϊόντων και υπηρεσιών σε αγορές του εξωτερικού.** Το Κράτος για να το επιτύχει αυτό ελέγχει την ποιότητα και την τιμή των εγχώριων προϊόντων και υπηρεσιών που προορίζονται για εξαγωγή. Με αυτόν τον τρόπο προσπαθεί είτε να αυξήσει τις εξαγωγές, είτε να τις διατηρήσει σε ικανοποιητικά επίπεδα.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα που επιφέρει οποιαδήποτε προστατευτική πολιτική εκ μέρους της κυβέρνησης διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθος της οικονομίας στην οποία εφαρμόζονται. Η ανάλυση μερικών προστατευτικών μέτρων και

των συνεπειών της εφαρμογής αυτών που προηγήθηκε, όπως αναφέρθηκε στην αρχή αυτού του κεφαλαίου, αφορά σε μία μικρή οικονομία. Όταν η κυβέρνηση μιας μικρής οικονομίας παρεμβαίνει στο εξωτερικό εμπόριο αυτής, επηρεάζεται η εγχώρια τιμή αλλά δεν επηρεάζεται η τιμή του αγαθού που επικρατεί διεθνώς. Αν όμως η κυβέρνηση μίας μεγάλης οικονομίας ακολουθήσει μια παρεμβατική πολιτική τότε δεν αλλάζει μόνο η τιμή που διατίθεται το αγαθό εγχώρια, αλλά και η διεθνής τιμή του. Αυτό συμβαίνει, γιατί μία μεγάλη οικονομία κατέχει μεγάλο μερίδιο της διεθνούς αγοράς, οπότε κάθε αλλαγή που συμβαίνει εγχώρια επηρεάζει το διεθνές εμπόριο. Δεν θα γίνει όμως εκτενέστερη ανάλυση της λειτουργίας του εξωτερικού εμπορίου μιας μεγάλης οικονομίας.

Συνοψίζοντας, η εφαρμογή των διάφορων προστατευτικών πολιτικών στο εξωτερικό εμπόριο μίας χώρας εκ μέρους της κυβέρνησης της, πολλές φορές προκαλεί μείωση της κοινωνικής ευημερίας στην χώρα αυτή. Ωστόσο πολλές χώρες λαμβάνουν τέτοιου είδους μέτρα ώστε να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένα συμφέροντα συγκεκριμένων ομάδων φυσικών και νομικών προσώπων της οικονομίας, χάνοντας έτσι τα οφέλη που προκύπτουν για μία χώρα όταν το εξωτερικό της εμπόριο λειτουργεί ελεύθερα. Μερικά από αυτά τα οφέλη θα αναφερθούν παρακάτω.

2.1.3. Οφέλη του ελεύθερου εξωτερικού εμπορίου

Μια κυβέρνηση όταν εφαρμόζει κάποια πολιτική έχει πάντα κάποιο κίνητρο. Το σημαντικότερο κίνητρο για να επιτρέψει μια κυβέρνηση την ελεύθερη διενέργεια εισαγωγών και εξαγωγών στην χώρα είναι η αποφυγή των στρεβλώσεων που δημιουργούνται στην παραγωγή και στην κατανάλωση (έχουν αναλυθεί παραπάνω) στην περίπτωση που η κυβέρνηση παρέμβει με οποιονδήποτε τρόπο στην λειτουργία του εξωτερικού εμπορίου της χώρας. Υπάρχουν όμως και άλλα πρόσθετα οφέλη που προκύπτουν για μία χώρα από την ελεύθερη λειτουργία του εξωτερικού της εμπορίου. Μερικά από αυτά είναι :

1. Η δημιουργία οικονομικών κλίμακας.

Όταν η κυβέρνηση προστατεύει έναν κλάδο μέσω παρεμβατικών πολιτικών που μειώνουν τον ανταγωνισμό και αυξάνουν τα καθαρά κέρδη αυτού του κλάδου παρακινεί πολλές επιχειρήσεις να εισχωρήσουν σε αυτόν τον προστατευόμενο κλάδο. Αυτό έχει ως συνέπεια την αύξηση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν. Με τον πολλαπλασιασμό

όμως των επιχειρήσεων σε περιορισμένου μεγέθους εγχώριες αγορές, περιορίζεται η ποσότητα που καλείται η κάθε επιχείρηση να παράγει, ενώ έχει την δυνατότητα να παράγει περισσότερο, έτσι η κάθε μία από τις επιχειρήσεις του κλάδου δεν αποδίδει το μέγιστο που μπορεί ενώ δεσμεύει κεφάλαια που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικότερα σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Αντιθέτως όταν το εμπόριο μεταξύ των χωρών λειτουργεί ελεύθερα οι καταναλωτές έχουν την δυνατότητα να αγοράσουν το αγαθό είτε από την εγχώρια αγορά είτε από τις αγορές του εξωτερικού. Αυτή η δυνατότητα των καταναλωτών αναγκάζει τις επιχειρήσεις να γίνουν πιο ανταγωνιστικές μειώνοντας την τιμή του αγαθού. Κάποιες όμως από τις υπάρχουσες επιχειρήσεις δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στον αυξημένο ανταγωνισμό γιατί σταματούν την λειτουργία τους. Ωστόσο οι επιχειρήσεις από τις οποίες οι εγχώριοι καταναλωτές έχουν την δυνατότητα να προμηθευτούν το αγαθό εξακολουθούν να είναι περισσότερες σε αριθμό σε σχέση με τις εγχώριες επιχειρήσεις που μπορούσε ο καταναλωτής να αγοράσει το αγαθό σε συνθήκες αυτάρκειας. Συνεπώς ο ανταγωνισμός συνεχίζει να είναι μεγαλύτερος οπότε και η τιμή του αγαθού χαμηλότερη σε συνθήκες ελεύθερου εξωτερικού εμπορίου απ' ότι σε συνθήκες αυτάρκειας .

Η μείωση των επιχειρήσεων του κλάδου έπειτα από την αύξηση του ανταγωνισμού και η σταθερή ζήτηση για το αγαθό έχουν ως συνέπεια την αύξηση της παραγόμενης ποσότητας αγαθού από την κάθε επιχείρηση. Όταν όμως μια επιχείρηση αυξάνει την ποσότητα του αγαθού που παράγει χρησιμοποιώντας πιο αποτελεσματικά τους διαθέσιμους πόρους της τότε το κόστος παραγωγής ανά μονάδα αγαθού μειώνεται. Η μείωση αυτή συμβαίνει γιατί μία επιχείρηση έχει ένα σταθερό και ένα μεταβλητό κόστος όταν παράγει ένα αγαθό. Το σταθερό κόστος δεν αυξάνεται αν αυξηθεί (μέχρι ενός σημείου) η παραγόμενη ποσότητα του αγαθού. Το σταθερό κόστος που αντιστοιχεί σε μια μονάδα αγαθού προκύπτει από την διαίρεση του συνολικού σταθερού κόστους με τις μονάδες του αγαθού που παράγονται. Οπότε όταν αυξάνονται οι μονάδες του αγαθού που παράγονται, το σταθερό κόστος ανά μονάδα αγαθού μειώνεται. Όσον αφορά το μεταβλητό κόστος αυτό αυξάνεται αναλογικά με την αύξηση της παραγωγής οπότε δεν επηρεάζεται το ανά μονάδα μεταβλητό κόστος παραγωγής του αγαθού

όταν αυξάνεται η παραγόμενη ποσότητα αυτού. Έτσι το συνολικό κόστος μιας μονάδας αγαθού για μία επιχείρηση είναι μικρότερο όταν παράγει περισσότερες μονάδες αγαθού.¹²

Σύμφωνα με τα παραπάνω όταν το εξωτερικό εμπόριο μιας χώρας λειτουργεί ελεύθερα προκύπτει μείωση τόσο της τιμής του αγαθού όσο και του κόστους παραγωγής μιας μονάδας αγαθού για την επιχείρηση. Αυτά τα δύο αποτελέσματα φανερώνουν την ύπαρξη οικονομικών κλίμακας.

Επομένως οι εγχώριοι καταναλωτές επωφελούνται από την ελεύθερη λειτουργία του εξωτερικού εμπορίου της χώρας αφού μπορούν να προμηθευτούν το αγαθό από περισσότερες επιχειρήσεις (μεγαλύτερη ποικιλία) και επιπλέον μπορούν να αποκτήσουν το αγαθό σε χαμηλότερη τιμή. Όσον αφορά τις επιχειρήσεις, αυτές αυξάνουν την αποτελεσματικότητά τους σε συνθήκες ελεύθερου εξωτερικού εμπορίου. Οπότε η ελεύθερη λειτουργία του εξωτερικού εμπορίου μιας χώρας έχει θετικές επιπτώσεις τόσο στην ευημερία του καταναλωτή όσο και στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων.

2. Η προσφορά ευκαιριών για εκμάθηση και καινοτομίες.

Συγκεκριμένα το ελεύθερο εμπόριο δίνοντας την ευκαιρία στους καταναλωτές να προμηθεύονται το αγαθό που επιθυμούν από μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων, αυξάνει τον ανταγωνισμό ανάμεσα σ' αυτές. Ο αυξημένος ανταγωνισμός αποτελεί για τις επιχειρήσεις ένα σημαντικό κίνητρο για την αναζήτηση νέων μεθόδων εξαγωγής ή ανταγωνισμού των εισαγωγών. Επομένως το ελεύθερο εξωτερικό εμπόριο προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες για εκμάθηση και καινοτομίες απ' ότι προσφέρει ένα σύστημα ελεγχόμενου εμπορίου, όπου σε μεγάλο βαθμό η κυβέρνηση υπαγορεύει την διάρθρωση των εισαγωγών και των εξαγωγών.

3. Η αποφυγή της εξυπηρέτησης ομάδων συμφερόντων.

Πρόκειται για ένα πολιτικό επιχείρημα υπέρ του ελεύθερου εμπορίου. Αναλυτικότερα, όταν ένας κυβερνητικός φορέας προσπαθεί να ακολουθήσει ένα σύνθετο πρόγραμμα

¹² Walter Nicholson, «Μικροοικονομική Θεωρία Βασικές Αρχές και προεκτάσεις», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, 7^η Αγγλική έκδοση 1998, Τόμος Β, σελ. 25

παρέμβασης στο διεθνές εμπόριο έχει πολλές πιθανότητες να καταβληθεί από ομάδες συμφερόντων με αποτέλεσμα να μετατραπεί το πρόγραμμα παρέμβασης σε έναν μηχανισμό αναδιανομής του εισοδήματος προς όφελος κλάδων με πολιτική επιρροή. Αντίθετα, οι συνθήκες ελεύθερου εμπορίου δεν αποτελούν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη τέτοιων συμπεριφορών εκ μέρους τέτοιων ομάδων.¹³

Τα οφέλη του ελεύθερου εμπορίου που αναφέρθηκαν παραπάνω το καθιστούν μία πολύ καλή πολιτική εκ μέρους των διάφορων κυβερνήσεων. Ωστόσο δεν προτιμάται πάντα από αυτές. Η πολιτική που εφαρμόζει κάθε φορά μία κυβέρνηση εξαρτάται από το ποιες ομάδες του πληθυσμού χρειάζονται υποστήριξη και ποια συμφέροντα επιλέγονται να εξυπηρετηθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1. Μελέτη του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας

¹³ Paul Krugman, Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2002, σελ 313

Η Ελλάδα είναι μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης ακολουθούν κάποιες κοινές εμπορικές πολιτικές. Ωστόσο κάθε χώρα με την ένταξη της στην ευρωπαϊκή ένωση δεν παύει να παρεμβαίνει στο εξωτερικό της εμπόριο εφαρμόζοντας αυτόνομες πολιτικές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, μελετώντας το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας, θα πρέπει να γίνει αναφορά σε εμπορικές πολιτικές που ακολουθούνται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έπειτα στην παρεμβατική πολιτική που εφαρμόζει η κυβέρνηση της χώρας που δεν είναι κοινή για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.1.1. Η κοινή εμπορική πολιτική των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μέλη του χώρου Σένγκεν εκτός από την Βουλγαρία, την Κύπρο και την Ρουμανία που δεν είναι πλήρη μέλη του. Ο χώρος Σένγκεν αποτελεί το έδαφος που εξασφαλίζει την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι μέλη αυτού. Εκτός όμως από την πολιτική που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη στις μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις, ακολουθούν κοινή πολιτική για πολλά θέματα που αφορούν το εμπόριο.¹⁴

Η κοινή εμπορική πολιτική αποτελεί βασικό στήριγμα των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η τελευταία Στηρίζεται σε ένα σύνολο ενιαίων κανόνων με βάση την τελωνειακή ένωση και το κοινό δασμολόγιο που διέπει τις εμπορικές σχέσεις των κρατών μελών με τις τρίτες χώρες. Τα μέσα εμπορικής άμυνας και πρόσβασης στις αγορές αποβλέπουν ιδιαίτερα στην προστασία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έναντι των φραγμών στο εμπόριο. Η Ένωση εξελίχθηκε με την παγκοσμιοποίηση, επιδιώκοντας το στόχο της διασφάλισης της αρμονικής ανάπτυξης του παγκόσμιου εμπορίου και προάγοντας τον δίκαιο και βιώσιμο χαρακτήρα του. Επίσης οι πολιτικές που ακολουθούνται στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ένωσης ενθαρρύνουν το άνοιγμα των αγορών και την ανάπτυξη των ανταλλαγών στο πολυμερές πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Συγχρόνως, η ευρωπαϊκή ένωση στηρίζει τις αναπτυσσόμενες χώρες και περιφέρειες στο πλαίσιο των

¹⁴http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_migration/l33020_el.htm

διμερών της σχέσεων με σκοπό να τις εντάξει στο παγκόσμιο εμπόριο μέσω διάφορων μέτρων.

A. Μερικές από τις κοινές πολιτικές - αρχές που αφορούν στις εξαγωγές είναι :

1. **Η αρχή της ελευθερίας εξαγωγής** . Σύμφωνα με αυτήν την αρχή οι εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με προορισμό τρίτες χώρες (Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, Εσθονία, Γεωργία, Καζακστάν, Βόρεια Κορέα, Κιργιζία, Λεττονία, Λιθουανία, Μολδαβία, Μογγολία, Ρωσία, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουκρανία, Ουζμπεκιστάν και Βιετνάμ) είναι ελεύθερες, δεν υποβάλλονται δηλαδή σε ποσοτικούς περιορισμούς.¹⁵

Ωστόσο αυτός ο κανονισμός δεν εμποδίζει τη διατήρηση ή την εισαγωγή από τα κράτη μέλη ποσοτικών περιορισμών ή απαγορεύσεων κατά την εξαγωγή, που δικαιολογούνται για λόγους ηθικής, δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας, κλπ. Επίσης κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει το δικαίωμα να μην επιτρέπει την ελεύθερη εξαγωγή βασικών προϊόντων ώστε να αποτρέψει την εγχώρια έλλειψη αυτών.

Με την εφαρμογή της παραπάνω πολιτικής επιδιώκεται η έντονη εξαγωγική δραστηριότητα των κρατών μελών, διατηρώντας το κάθε κράτος μέλος την δυνατότητα να επεμβαίνει όταν το απαιτούν οι ανάγκες της χώρας.

2. **Η Απαγόρευση του εμπορίου αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για βασανιστήρια**. Προκειμένου να καταργηθούν τα βασανιστήρια καθώς και η επιβολή της θανατικής ποινής, ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης στις τρίτες χώρες, ο παρών κανονισμός θέτει σε ισχύ ένα ειδικό εμπορικό καθεστώς το οποίο καλύπτει ορισμένα αντικείμενα και προϊόντα δυνάμενα να χρησιμοποιηθούν για αντίστοιχους σκοπούς καθώς και την τεχνική βοήθεια τη σχετική με τα αντικείμενα αυτά.

Ωστόσο οι αρμόδιες αρχές δύνανται να παρεκκλίνουν από την απαγόρευση εξαγωγής ή εισαγωγής για αντικείμενα που δεν έχουν άλλη πρακτική χρήση εκτός της επιβολής της

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994R0519:EL:HTML>

θανατικής ποινής, των βασανιστηρίων καθώς και οιασδήποτε άλλης σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής τιμωρίας ή μεταχείρισης, εφόσον αποδειχθεί ότι, στη χώρα προορισμού τους, τα αντικείμενα αυτά θα χρησιμοποιηθούν για δημόσια έκθεση σε μουσείο, λόγω της ιστορικής τους σημασίας. Επίσης τα αντικείμενα αυτά μπορούν να εξαχθούν και κατ' επέκταση να εισαχθούν στην περίπτωση που θα χρησιμοποιηθούν από το στρατιωτικό ή πολιτικό προσωπικό κράτους μέλους εάν το προσωπικό αυτό συμμετέχει σε επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης ή διαχείρισης κρίσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στην ενδιαφερόμενη τρίτη χώρα, ή σε επιχειρήσεις οι οποίες βασίζονται σε συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών στον τομέα της άμυνας. Επίσης κάθε κράτος μέλος έχει την δυνατότητα να καταθέσει αίτηση ώστε να του επιτρέψει η εξαγωγή ή εισαγωγή τέτοιου είδους αντικειμένων προσκομίζοντας τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Αυτή η αίτηση μπορεί να εγκριθεί ή και να απορριφθεί από την αρμόδια επιτροπή.¹⁶

Με την παραπάνω πολιτική η Ευρωπαϊκή Ένωση προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα και βοηθάει στην διατήρηση της ειρήνης τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και μεταξύ των τελευταίων και των τρίτων χωρών.

B. Μερικές από τις κοινές πολιτικές - αρχές που αφορούν στις εισαγωγές είναι :

1. **Η αρχή της ελευθερίας των εισαγωγών.** Σύμφωνα με αυτή την αρχή, οι εισαγωγές προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς εισαγωγών, διενεργούνται ελεύθερα. . Σε γεωγραφικό επίπεδο αυτή η αρχή, καλύπτει τις εισαγωγές όλων των τρίτων χωρών, με εξαίρεση την Αλβανία, τις χώρες της Κοινότητας των Ανεξαρτήτων Κρατών (Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Γεωργία, Καζακστάν, Κιργιστάν, Λευκορωσία, Μολδαβία, Ουζμπεκιστάν, Ουκρανία, Ρωσία, Τατζικιστάν,

¹⁶ http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r12535_el.htm

Τουρκμενιστάν) και ορισμένες χώρες της Ασίας (Βόρεια Κορέα, Κίνα, Μογγολία και Βιετνάμ).¹⁷

Κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να ακολουθεί την παραπάνω αρχή. Ωστόσο το κάθε ένα από αυτά έχει την δυνατότητα ακλουθώντας μια καθορισμένη διαδικασία να εφαρμόζει, σε περίπτωση ανάγκης, τα μέτρα επιτήρησης και διασφάλισης που επιβάλλονται για να διατηρήσει τα συμφέροντά του.

Με την τήρηση αυτής της αρχής εκ μέρους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα τελευταία καρπώνονται τα οφέλη του ελεύθερου διεθνούς εμπορίου που έχουν αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο ενώ ταυτόχρονα, αν χρειασθεί, έχουν την δυνατότητα να παρέμβουν στην διενέργεια εισαγωγών για να υπερασπισθούν τα συμφέροντα τους.

2. Η κοινή διαχείριση των ποσοτικών ποσοτώσεων. Η ίδια η Ευρωπαϊκή κοινότητα αποφασίζει συλλογικά και καθορίζει με τρόπο αυτόνομο ή συμβατικό, τις ποσότητες των εμπορευμάτων που ενδέχεται να εισαχθούν ή να εξαχθούν κατά τη διάρκεια δεδομένης περιόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ποσοτικές ποσοτώσεις στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να εφαρμοσθούν σε πολλά αγαθά. Δεν εφαρμόζονται όμως σε πολλά γεωργικά προϊόντα, σε προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας και σε άλλα προϊόντα που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς εισαγωγής το οποίο προβλέπει ειδικές διατάξεις για τη διαχείριση των ποσοτώσεων. Σε γεωγραφικό επίπεδο μπορούν να επιβληθούν ποσοτικές ποσοτώσεις σε προϊόντα που εισάγονται από οποιαδήποτε κράτος μη μέλος της κοινότητας αλλά όχι σε προϊόντα καταγωγής Κοινότητας Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ), Αλβανίας, Κίνας, Βιετνάμ, Βόρειας Κορέας και Μογγολίας με την επιφύλαξη μέτρων διασφάλισης και ποσοτώσεων που εφαρμόζονται έναντι στις Κίνας.

Όταν σε κάποιο αγαθό επιβάλλεται ποσοτική ποσόστωση η εξαγωγή ή η εισαγωγή του απαιτεί συγκεκριμένη άδεια. Οι ενδιαφερόμενοι εξαγωγείς ή εισαγωγείς οφείλουν να καταθέτουν αιτήσεις ώστε να μπορούν να δραστηριοποιηθούν λαμβάνοντας τις απαιτούμενες αυτές άδειες. Το μέγεθος της ποσόστωσης επηρεάζεται σημαντικά από τον αριθμό και τον όγκο των αιτήσεων εισαγωγής ή εξαγωγής. Το μερίδιο της ποσόστωσης που θα μπορούν να

¹⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11002_el.htm

εκμεταλλευθούν οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες του κάθε κράτους μέλους αποφασίζεται από την αρμόδια επιτροπή με την βοήθεια των παρακάτω στοιχείων: α) την ποσότητα του αγαθού που εξήγαγε ή εισήγαγε κάθε ένα από τα κράτη μέλη πριν από την επιβολή ποσόστωσης, β) την χρονολογική σειρά που υποβλήθηκαν οι αιτήσεις και γ) την συνολική ποσότητα που οι επιχειρηματίες του κάθε κράτους μέλους δηλώνουν στις αιτήσεις τους ότι θα ήθελαν να εξάγουν ή να εισάγουν.¹⁸

3. **Η εφαρμογή μέτρων αντί-ντάμπινγκ.** Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο, ένα προϊόν θεωρείται ότι αποτελεί αντικείμενο ντάμπινγκ όταν η τιμή εξαγωγής του προς μία χώρα είναι χαμηλότερη από τη συγκρίσιμη τιμή που εφαρμόζεται κατά τις συνήθεις εμπορικές πράξεις για ομοειδές προϊόν σε άλλες χώρες εξαγωγής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνει μέτρα εξουδετέρωσης της εφαρμογής πολιτικών ντάμπινγκ εκ μέρους κάποιων χωρών επιβάλλοντας δασμούς στα εισαγόμενα προς την κοινότητα αγαθά που αποτελούν αντικείμενα ντάμπινγκ.

Από υλική άποψη, η πολιτική αντί-νταμπινγκ εκ μέρους της Ευρωπαϊκής ένωσης εφαρμόζεται σε όλα τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ και εισάγονται από χώρες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ωστόσο, η Κοινότητα μπορεί κατ' εξαίρεση να συνάψει ειδικές συμφωνίες ώστε να μην εξουδετερώνεται πλήρως μέσω της επιβολής δασμών η εφαρμογή πολιτικών ντάμπινγκ εκ μέρους κάποιων χωρών που δεν αποτελούν κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αν συντρέχει κάποιος ειδικός λόγος.¹⁹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνοντας μέτρα αντί-ντάμπινγκ προστατεύει τους παραγωγούς της κοινότητας από τον σκληρό ανταγωνισμό που δημιουργείται όταν διάφορα προϊόντα εισέρχονται σε αγορές της κοινότητας σε πολύ χαμηλές τιμές, οι οποίες προκύπτουν έπειτα από την εφαρμογή πολιτικών ντάμπινγκ εκ μέρους κάποιων κρατών μη μελών της Ευρωπαϊκής κοινότητας.

4. **Η εφαρμογή μέτρων κατά των επιδοτήσεων.** Συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Ένωση επιβάλλει αντισταθμιστικό δασμό σε προϊόντα που εισάγονται στην κοινότητα με σκοπό την εξουδετέρωση των συνεπειών των επιδοτήσεων που έχουν ενδεχομένως χορηγηθεί

¹⁸ http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11004_el.htm

¹⁹ http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11005_el.htm

άμεσα ή έμμεσα, για την κατασκευή, την παραγωγή, την εξαγωγή ή τη μεταφορά οποιουδήποτε προϊόντος, προέλευσης τρίτης χώρας, του οποίου η θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία στην Κοινότητα προκαλεί ζημία.²⁰

Η παραπάνω πολιτική λειτουργεί όπως και η πολιτική αντί-νταμπινγκ αφού και στις δύο περιπτώσεις επιβάλλεται δασμός σε εισαγόμενα προϊόντα με στόχο την μείωση του ανταγωνισμού και κατά συνέπεια την ενίσχυση των παραγωγών της κοινότητας.

Παραπάνω αναφέρθηκαν πολιτικές που εφαρμόζονται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στοχεύουν στην καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων της κοινότητας. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η δυνατότητα που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση στα μέλη της. Συγκεκριμένα η τελευταία προσφέρει άμυνα κατά των εμποδίων στο εμπόριο παρέχοντας τη δυνατότητα στους οικονομικούς φορείς και τα κράτη μέλη να ζητούν από τα κοινοτικά όργανα να λαμβάνουν προστατευτικά μέτρα στην περίπτωση που τρίτες χώρες δημιουργούν εμπόδια στο εμπόριο, ώστε να εξουδετερωθούν οι δυσμενείς εμπορικές επιπτώσεις προς τα κράτη μέλη της ένωσης.

3.1.2. Η εμπορική πολιτική της Ελλάδας

Όπως κάθε κυβέρνηση, έτσι και η ελληνική, έχει κάποιους στόχους όσον αφορά την οικονομία της, τους οποίους προσπαθεί να επιτύχει μέσω της οικονομικής της πολιτικής. Μερικές από αυτούς είναι οι ακόλουθοι :

- Η δημοσιονομική εξυγίανση.
- Η ανταγωνιστική οικονομία.
- Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας.
- Η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας.
- Η ενίσχυση των επενδύσεων και η προσέλκυση ξένων επενδυτών.
- Η διατήρηση και η ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής.
- Η εξωστρέφεια.

²⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11006_el.htm

- Η τόνωση της επιχειρηματικότητας.
- Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων αποτελεί σταθερή επιδίωξη και της εμπορικής πολιτικής της Ελλάδας. Παρακάτω θα αναφερθούν οι τρόποι παρέμβασης της ελληνικής κυβέρνησης στο εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας και τα αποτελέσματα τους.

A. Κρατική παρέμβαση στις εξαγωγές της Ελλάδας

Η ελληνική κυβέρνηση, σε συνεργασία με διάφορους ιδιωτικούς φορείς, οργανισμούς και σωματεία, προσπαθεί λαμβάνοντας κάποια ενισχυτικά-προστατευτικά μέτρα να αυξήσει τον όγκο των εξαγωγών της χώρας ώστε να ενισχύσει την οικονομία της. Μια από τις σημαντικότερες συνεργασίες της είναι αυτή με τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων (Π.Σ.Ε.), ένα ελεύθερο επαγγελματικό Σωματείο που ιδρύθηκε το 1945 και αντιπροσωπεύει τους φορείς της εξαγωγικής δραστηριότητας στο σύνολό τους. Αποτελεί την κεντρική εξαγωγική οργάνωση της χώρας, μέλη του δε είναι εξαγωγικές επιχειρήσεις, συνεταιρισμοί και εξαγωγικές οργανώσεις όλων των κλάδων της εξαγωγής από όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας.

Ο πανελλήνιος σύνδεσμος εξαγωγέων υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας ενισχύει της εξαγωγές λαμβάνοντας κάποιες δράσεις. Μερικές από αυτές είναι :

1. **Η ασφάλιση των εξαγωγικών πιστώσεων.** Συγκεκριμένα ο πανελλήνιος σύνδεσμος εξαγωγέων σε συνεργασία με τον οργανισμό ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων, έναν αυτόνομο μη κερδοσκοπικό οργανισμό, παρέχει ασφάλεια έναντι των εμπορικών και πολιτικών κινδύνων μη πληρωμής, των εξαγωγικών πιστώσεων που παρέχουν οι Έλληνες εξαγωγείς σε πελάτες του εξωτερικού για την πώληση προϊόντων, υπηρεσιών, ή ακόμα και κατασκευής τεχνικών έργων.²¹

²¹ <http://www.pse.gr/node/34>

Ο οργανισμός ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων συγκεκριμένα προσφέρει στους Έλληνες εξαγωγείς :

- Προγράμματα ασφάλισης βραχυπρόθεσμων εξαγωγικών πιστώσεων
- Προγράμματα ασφάλισης μέσο-μακροπρόθεσμων εξαγωγικών πιστώσεων
- Προγράμματα ασφάλισης τεχνικών έργων
- Προγράμματα ασφάλισης πιστώσεων στον αγοραστή
- Προγράμματα ασφάλισης επενδύσεων στο εξωτερικό

Ο κάθε Έλληνας εξαγωγέας έχοντας την δυνατότητα να υποστηρίξει τις εξαγωγικές του δραστηριότητες συμμετέχοντας στα παραπάνω προγράμματα, νιώθει περισσότερη ασφάλεια και προχωράει με περισσότερη ευκολία στην πραγματοποίηση επενδύσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό.

2. **Η χρηματοδότηση των εξαγωγικών δραστηριοτήτων.** Με πρωτοβουλία της Τράπεζας Eurobank EFG και σε συνεργασία με τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων, πραγματοποιείται σειρά εκδηλώσεων όπου παρουσιάζονται οι νέες πρωτοβουλίες της Eurobank EFG και οι νέες λύσεις της Τράπεζας, ειδικά σχεδιασμένες για επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό, στο πλαίσιο της προσπάθειας της για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας και της υποστήριξης των εξαγωγικών επιχειρήσεων.²²

Οι δυνατότητες που προσφέρει η τράπεζα Eurobank EFG στους Έλληνες εξαγωγείς είναι :

- Η προ-χρηματοδότηση των παραγγελιών των πελατών του εξωτερικού σε ποσοστό έως 60%.
- Η προεξόφληση της επιστροφής του ΦΠΑ εξαγωγών σε ποσοστό έως 70%.

²² <http://www.pse.gr/node/35>

- Η χρηματοδότηση μέσω δανείου ή leasing έως του 100% της αξίας των επενδύσεων εξαγωγικών επιχειρήσεων, για κτιριακές εγκαταστάσεις (έως 15 έτη) και για μηχανολογικό εξοπλισμό (έως 7 έτη), στις περιπτώσεις που σχετίζονται με την εξαγωγική τους δραστηριότητα. Οι χορηγήσεις προσφέρονται με περίοδο χάριτος 1 έτους και χαμηλό επιτόκιο για τα δύο πρώτα χρόνια με μετακύλιση της διαφοράς στα επόμενα έτη.
- Η προσφορά “One Stop Shop” υπηρεσιών για την ασφάλιση των εξαγωγικών κινδύνων, σε συνεργασία με δίκτυο διεθνών και εγχώριων ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών εταιρειών.

Οι παραπάνω δυνατότητες εξασφαλίζουν στους έλληνες εξαγωγείς αυξημένη ρευστότητα και ασφάλεια κατά την διενέργεια των εξαγωγικών τους δραστηριοτήτων.

Υπάρχουν και άλλα προγράμματα που η λειτουργία τους στηρίζει τις ελληνικές επιχειρήσεις βελτιώνοντας την **ανταγωνιστικότητα και της επιχειρηματικότητας τους, ένα από αυτά είναι το νέο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα»** του υπουργείου οικονομίας, ανταγωνιστικότητας και ναυτιλίας για την περίοδο 2007 – 2013 που αποτελεί συνέχεια του αντίστοιχου προγράμματος που είχε λειτουργήσει την περίοδο 2000 – 2006.²³

Οι βασικές προτεραιότητες – στόχοι του παραπάνω προγράμματος είναι:

1. **Η προώθηση της καινοτομίας, υποστηριζόμενη από έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη.** Συγκεκριμένα το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας επιδιώκει την ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας σε όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας ως βασικό παράγοντα για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και την μετάβαση στην οικονομία της γνώσης.

Ενδεικτικές Δράσεις²⁴ για την επίτευξη του παραπάνω στόχου είναι :

²³ <http://epan2.antagonistikotita.gr/greek/programme.asp>

²⁴ <http://epan2.antagonistikotita.gr/greek/programme.asp>

- Η χρηματοδότηση δικτυώσεων επιχειρήσεων, Πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων, φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, κ.α.
 - Η Ενίσχυση Νέων και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων μέσω της προώθησης δραστηριοτήτων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ).
 - Ενίσχυση της Προσφοράς και της Ζήτησης Υπηρεσιών Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (κουπόνια καινοτομίας για μικρό-μεσαίες επιχειρήσεις, υποστήριξη δικτύων μικρό-μεσαίων επιχειρήσεων και φορέων παροχής τεχνολογικών υπηρεσιών).
 - Ενίσχυση για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν προοπτικές εμπορικής εκμετάλλευσης.
 - Δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης για τη μετατροπή των προϊόντων της έρευνας και της γνώσης σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες.
 - Ενσωμάτωση της επιστήμης στον κοινωνικό ιστό και προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στους νέους.
2. **Η ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και της Εξωστρέφειας.** Συγκεκριμένα η υλοποίηση του προγράμματος αποσκοπεί στην ανάπτυξη της ποιοτικής και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας με στόχο την παραγωγική αναβάθμιση της χώρας προς αγαθά και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με ποιότητα, περιβαλλοντική ευαισθησία, ενσωμάτωση γνώσης και καινοτομίας.

Ενδεικτικές Δράσεις²⁵ για την επίτευξη του παραπάνω στόχου είναι :

- Η παροχή Ολοκληρωμένων Επιχειρηματικών Σχεδίων για την υποστήριξη των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και στις διεθνείς αγορές, στην τεχνολογική ή οργανωτική καινοτομία, στην τυποποίηση και πιστοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας που αφορά στον τομέα του περιβάλλοντος.

²⁵ <http://epan2.antagonistikotita.gr/greek/programme.asp>

- Η Ενίσχυση των επιχειρήσεων του εμπορικού τομέα και των υπηρεσιών.
 - Οι ολοκληρωμένες και καινοτόμες παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό – αναδιάταξη του τουριστικού τομέα (π.χ. ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τουριστική αξιοποίηση παραδοσιακών κτισμάτων, αναβάθμιση τουριστικών λιμένων κ.α.).
 - Η ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη επιχειρηματικότητα (π.χ. γυναίκες, νέοι κ.α.) και σε περιοχές που πλήττονται από αποβιομηχάνιση και ανεργία.
 - Η ενίσχυση πρωτοβουλιών της ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας.
3. **Η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.** Το πρόγραμμα βοηθάει στη βελτίωση του θεσμικού περιβάλλοντος και των βασικών υποστηρικτικών δομών, υποδομών, μηχανισμών και εργαλείων που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, την ενδυνάμωση του ανταγωνισμού και την προστασία του καταναλωτή.

Ενδεικτικές δράσεις²⁶ για την επίτευξη του παραπάνω στόχου είναι :

- Η αναβάθμιση και απλούστευση κανονιστικού πλαισίου (Εθνικό Σύστημα Εποπτείας Αγοράς, διερεύνηση μονοπωλιακών καταστάσεων, εξωδικαστική επίλυση διαφορών μεταξύ επιχειρήσεων κ.α.).
- Η ανάπτυξη ενιαίου συστήματος δομών στήριξης επιχειρήσεων στη λογική μονοθυριδικής εξυπηρέτησης (one stop shop).
- Η ανάπτυξη σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων όπως Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital), Κεφάλαιο, Μικροπίστωση κ.α.
- Ο εκσυγχρονισμός επιχειρηματικών υποδομών όπως για π.χ. Επιχειρηματικά Πάρκα.

²⁶ <http://epan2.antagonistikotita.gr/greek/programme.asp>

- Οι δράσεις για την ενίσχυση της προστασίας του Καταναλωτή και τη βελτίωση των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς (π.χ. ενίσχυση υποδομής εργαστηρίων για την πιστοποίηση προϊόντων, εργαστηριακός έλεγχος, θεσμοί στήριξης και παρακολούθησης του εμπορικού τομέα κ.α.).
- Η συμπλήρωση και αναβάθμιση τουριστικών υποδομών και υποδομών αξιοποίησης του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος (π.χ. υποδομές για ειδικές μορφές τουρισμού, ανάδειξη πολιτιστικών στοιχείων, όπως μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι κ.α.).
- Οι δράσεις για την ανάδειξη – προβολή προϊόντων και υπηρεσιών (θεματικός τουρισμός, ολοκληρωμένη στήριξη τοποθέτησης ελληνικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα κ.α.).

Στα πλαίσια του παραπάνω προγράμματος το υπουργείο φροντίζει επίσης οι επιχειρήσεις να εκπαιδεύονται σε θέματα πληροφορικής ώστε να αποκτούν την δυνατότητα χειρισμού των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου. Έτσι μπορούν να προβάλουν και να προωθούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους σε ολόκληρο τον κόσμο χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο.

Στις προτεραιότητες και στους στόχους του προγράμματος συγκαταλέγεται και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού μέσω προγραμμάτων κατάρτισης επιχειρηματιών, εργαζομένων, ερευνητών, καθώς και απασχολούμενων στον τουριστικό τομέα και στον τομέα της Υγείας.

Όλες οι παραπάνω δράσεις που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» του υπουργείου οικονομίας, ανταγωνιστικότητας και ναυτιλίας για την περίοδο 2007 – 2013 οδηγούν στην αύξηση των εξαγωγών της χώρας, αφού βοηθάνε τις επιχειρήσεις να γίνουν πιο αποδοτικές και πιο ανταγωνιστικές όχι μόνο εγχώρια αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Το πρόγραμμα όμως δεν ενισχύει μόνο τις επιχειρήσεις αλλά και όλους τους φορείς, τους οργανισμούς, τις περιοχές και τα φυσικά πρόσωπα που μπορούν να ωφεληθούν από τις δράσεις του προγράμματος. Μερικοί από τους ωφελούμενους της λειτουργίας του προγράμματος αναφέρονται παρακάτω.

Οι άμεσα ωφελούμενοι από την λειτουργία του παραπάνω προγράμματος είναι:

- Οι Επιχειρήσεις όλων των τύπων και μεγέθους με έμφαση στις μικρό-μεσαίες και πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- Τα ΑΕΙ, τα ΤΕΙ, τα Ερευνητικά Κέντρα, τα Ινστιτούτα και τα Εργαστήρια του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.
- Οι φορείς ανάπτυξης της καινοτομίας και των επιχειρήσεων έντασης γνώσης (π.χ. Τεχνολογικά Πάρκα.).
- Οι τεχνοβλαστοί (επιχειρήσεις που αξιοποιούν εμπορικά αποτελέσματα επιστημονικής έρευνας).
- Τα επιμελητήρια, οι δομές στήριξης της επιχειρηματικότητας και οι φορείς μεταφοράς της τεχνολογίας.
- Τα φυσικά πρόσωπα, οι ερευνητές, οι εφευρέτες, οι επιχειρηματίες και οι επενδυτές.
- Οι φορείς και οι οργανισμοί πιστοποίησης και οι μηχανισμοί εποπτείας της αγοράς.
- Ο Έλληνας καταναλωτής, οι καταναλωτικές οργανώσεις και οι καταναλωτές άλλων χωρών που εισάγουν αγαθά από την Ελλάδα.
- Οι νησιωτικές και δυσπρόσιτες περιοχές της χώρας.

Οι έμμεσα ωφελούμενοι από την λειτουργία του παραπάνω προγράμματος είναι :

- Όλοι οι πολίτες και επισκέπτες της χώρας.

Το υπουργείο οικονομίας, ανταγωνιστικότητας και ναυτιλίας εφαρμόζει και άλλες πολιτικές που βοηθούν στην αύξηση των εξαγωγών της Ελλάδας. Συγκεκριμένα στις 23 Μαρτίου του έτους 2010 στο 15ο Εθνικό Συμβούλιο Εξαγωγών ανακοινώθηκαν τα εξής²⁷ :

1. **Η λήψη ειδικών μέτρων που αφορούν στην αξιολόγηση των δυνατοτήτων αλλά και στην στοχευμένη εκπαίδευση των εν δυνάμει και νέων επιχειρηματιών ώστε να**

²⁷ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&ID=57064>

αποκτούν τα απαραίτητα προσόντα που θα τους δώσουν την δυνατότητα να διεισδύσουν στις διεθνείς αγορές.

2. **Η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και τεχνικής βοήθειας** κυρίως σε μικρό μεσαίες επιχειρήσεις ώστε να λαμβάνουν έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση για τις διεθνείς αγορές, τη δυνατότητα ανίχνευσης νέων αγοραστικών ευκαιριών και της ενίσχυσης της συμμετοχής σε διεθνείς εκθέσεις και διαγωνιστικές διαδικασίες.
3. **Η προσπάθεια για κατάρτιση ολοκληρωμένων σχεδίων δράσης, με την δημιουργία ενός «οδικού χάρτη ανταγωνιστικότητας»** για τις επιχειρήσεις, ο οποίος θα περιλαμβάνει την ανάπτυξη στρατηγικών εισόδου, την επέκταση σε νέες αγορές, την υπέρβαση γραφειοκρατικών εμποδίων στις αγορές, στόχους και τη διευκόλυνση των επαφών με τις κατά τόπους επιχειρήσεις, επαγγελματικές ενώσεις και την υποστήριξη κοινών δράσεων προώθησης.
4. **Η λειτουργία προγραμμάτων με στόχο την προβολή των Ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στις διεθνείς αγορές**, και κυρίως των αγροδιατροφικών προϊόντων, οι εξαγωγές των οποίων συνδέονται με τον πολιτισμό και την αποδεδειγμένη διατροφική αξία της μεσογειακής διατροφής. Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη του παραπάνω στόχου αποτελούν τα Ολοκληρωμένα προγράμματα προβολής ανά χώρα-στόχο, η καμπάνια στο Διεθνή Τύπο για ελληνικά προϊόντα, η διοργάνωση εκδηλώσεων προβολής σε επιλεγμένες αγορές κ.α..

Επίσης στο ίδιο συμβούλιο κοινοποιήθηκε και μια σειρά από σημαντικές ενέργειες που προωθεί το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας για την αντιμετώπιση προβλημάτων που μπορούν να παρεμποδίσουν την εύρυθμη ή την γρήγορη λειτουργία των εξαγωγικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων. μερικές από αυτές τις ενέργειες είναι²⁸ :

1. **Η λειτουργία στο Υπουργείο οικονομίας, ανταγωνιστικότητας και ναυτιλίας, Ελληνικής Βάσης Δεδομένων για την Πρόσβαση στην Αγορά**, στην οποία καταχωρούνται όλα τα εμπόδια που συναντούν οι ελληνικές επιχειρήσεις στις αγορές των

²⁸ <http://www.agrotipos.gr/index.asp?mod=articles&ID=57064>

τρίτων χωρών. Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται, διαβιβάζονται στην αντίστοιχη Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία μέσω των μηχανισμών της αναλαμβάνει δράση για την εξάλειψη των εμποδίων.

2. **Η θέσπιση Μόνιμης Επιτροπής Διευκόλυνσης και Απλούστευσης των Διαδικασιών του Εξωτερικού Εμπορίου** με την ονομασία Hellenic Trade Pro (HTPRO), η οποία στοχεύει στον προσδιορισμό και στην εξάλειψη των εμποδίων στις διαδικασίες του διεθνούς εμπορίου. Η Επιτροπή ολοκλήρωσε τη διεθνή της διασύνδεση με αντίστοιχα ευρωπαϊκά όργανα, πραγματοποίησε ειδική έρευνα για τη διευκόλυνση του εμπορίου προς φορείς και επιχειρήσεις και σχεδίασε δικτυακό τόπο για την ενημέρωση των επιχειρήσεων.
3. **Η ολοκλήρωση της Μηχανοργάνωσης του Γενικού Μητρώου Εξαγωγέων** με την εγκατάσταση του προβλεπόμενου μηχανολογικού εξοπλισμού και την ανάπτυξη του σχετικού λογισμικού. Το σύστημα τέθηκε σε λειτουργία και σ' αυτό ενσωματώνονται σταδιακά όλα τα Επιμελητήρια της χώρας.
4. **Η διοργάνωση ημερίδας** εντός του Α' έμηνου 2010, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD), **με σκοπό την ενημέρωση ελληνικών επιχειρήσεων** για επιχειρηματικές ευκαιρίες και διαδικασίες προμηθειών για χρηματοδοτούμενα έργα από την EBRD σε περιοχές Ελληνικού ενδιαφέροντος και ειδικότερα, στα Βαλκάνια, στην Ανατολική Ευρώπη και στην Κεντρική Ασία.
5. **Η παράταση της λειτουργίας του Γραφείου Προώθησης Επενδύσεων & Τεχνολογίας των Αθηνών** έως το τέλος του 2011., σκοπός του οποίου είναι να συμβάλει στην επέκταση των επενδυτικών δραστηριοτήτων και στη μεταφορά τεχνολογίας των ελληνικών επιχειρήσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής.

Σημαντική για την ενίσχυση των εξαγωγών της Ελλάδας είναι και η δράση του ελληνικού οργανισμού εξωτερικού εμπορίου (ΟΠΕ). Συγκεκριμένα ο ΟΠΕ διοργανώνει επιχειρηματικές αποστολές σε αγορές του εξωτερικού και δίνει στις ελληνικές επιχειρήσεις την δυνατότητα

να συμμετέχουν σε διεθνείς εκθέσεις με στόχο την προβολή των ελληνικών αγαθών σε αυτές. Μερικές από αυτές τις αποστολές και εκθέσεις είναι²⁹ :

1. **Η επιχειρηματική αποστολή στο Κάιρο**, η οποία διοργανώνεται για έλληνες επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται να επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους στην αγορά της Αιγύπτου και απευθύνεται σε επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε κλάδους τροφίμων, δομικών υλικών, γεωργικών μηχανημάτων, χημικών προϊόντων, ιατροφαρμακευτικού, μηχανολογικού και ηλεκτρολογικού εξοπλισμού.
2. **Η επιχειρηματική αποστολή Ελλήνων επιχειρηματιών στο Αλγέρι** που αποβλέπει στη δημιουργία σχέσεων και επαφών των ελλήνων επιχειρηματιών με την Αλγερία και απευθύνεται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους τροφίμων, καλλυντικών, μη αλκοολούχων ποτών, μηχανολογικού, ηλεκτρολογικού και γεωργικού εξοπλισμού.
3. **Η επιχειρηματική επιστολή στο Βελιγράδι της Σερβίας**, η οποία διοργανώνεται για έλληνες επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους στην αγορά της Σερβίας και του Μαυροβούνιου και ιδιαίτερα στο Βελιγράδι. Η αποστολή αυτή αφορά επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε κλάδους δομικών υλικών, επίπλων, τουρισμού, υπηρεσιών κ.α..
4. **Η διεθνής έκθεση FOOD & HOTEL KOREA η οποία διοργανώνεται στον εκθεσιακό χώρο KINTEX στη Seoul.** Αυτή η έκθεση πραγματοποιείται σε ετήσια βάση και προσελκύει σημαντικούς εμπορικούς και εξειδικευμένους επισκέπτες από όλο τον κόσμο, προσφέροντας μια εξαιρετική ευκαιρία για προβολή των ελληνικών προϊόντων. Στην έκθεση προβάλλονται προϊόντα υγιεινής διατροφής, ελαιόλαδο, ελιές, βότανα , διαιτητικά και βιολογικά προϊόντα, χυμοί φρούτων, κρασί και γενικότερα οινοπνευματώδη ποτά ξηροί καρποί, προϊόντα υγιεινής διατροφής αλλά και προϊόντα συσκευασίας τροφίμων, ξενοδοχειακού εξοπλισμού, εξοπλισμού εστιατορίων κ.α.
5. **Η Διεθνής Έκθεση PLMA's που διοργανώνεται κάθε χρόνο στον Εκθεσιακό χώρο RAI Exhibition Centre στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας.** Σε αυτήν προβάλλονται

²⁹ <http://www.acci.gr/acci/BusinessSupport/BusinessmissionsOPE/tabid/891/language/el-GR/Default.aspx>

προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας και παρουσιάζεται ότι πιο καινοτομικό και νέο λανσάρεται παγκοσμίως σε προϊόντα και συσκευασία. Την Έκθεση την επισκέπτεται πλήθος αγοραστών, αλυσίδων Super Markets και Discount Super Markets, εισαγωγείς και εξαγωγείς από περισσότερες από 90 χώρες, έτσι τα προϊόντα που προβάλλονται σ' αυτήν γίνονται γνωστά σε ένα τεράστιο κοινό.

Ο ελληνικός οργανισμός εξωτερικού εμπορίου διοργανώνοντας σε σημαντικές αγορές του εξωτερικού πολλές επιχειρηματικές αποστολές, όπως αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω, και δίνοντας την δυνατότητα σε ελληνικές επιχειρήσεις να συμμετέχουν στις παραπάνω διεθνείς εκθέσεις αλλά και σε πολλές άλλες βοηθάει εκατοντάδες ελληνικές επιχειρήσεις να αυξήσουν τις εξαγωγές τους συμμετέχοντας σε αυτές. Αφού τους δίνεται η δυνατότητα να πραγματοποιούν προκαθορισμένες συναντήσεις με κατάλληλες επιχειρήσεις των ξένων αγορών, να διερευνούν τις δυνατότητες συνεργασίας με αυτές τις επιχειρήσεις και να ενημερώνονται για τον ανταγωνισμό και τις συνθήκες της αγοράς να έρχονται σε επικοινωνία με αξιόλογους αγοραστές, διανομείς και μέσα μαζικής επικοινωνίας στις αγορές – στόχους. Έτσι η ελληνική παρουσία γίνεται αισθητή στις διεθνείς αγορές και τα ελληνικά προϊόντα γίνονται γνωστά σε ξένους αγοραστές και επαγγελματίες.

Τέλος, υπάρχουν και πολλοί άλλοι φορείς που στηρίζουν τις ελληνικές εξαγωγές, όπως το Υπουργείο Εξωτερικών, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών. Μερικές από τις δράσεις του υπουργείου εξωτερικών είναι η υλοποίηση του προγράμματος «Ημέρες Πληροφόρησης Επιχειρηματιών» που στοχεύει στη διαρκή ενημέρωση της ελληνικής επιχειρηματικής κοινότητας για τις προοπτικές και τις ευκαιρίες που ανακύπτουν στις ξένες αγορές και η δημιουργία της διαδικτυακής πύλης «ΑΓΟΡΑ» . Η πύλη αυτή, η οποία τροφοδοτείται καθημερινά από τα 60 Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων (Γραφεία ΟΕΥ) που λειτουργούν σε 49 χώρες σε όλο τον κόσμο, περιέχει οικονομικές, εμπορικές, επενδυτικές κ.λπ. πληροφορίες που μπορεί να φανούν χρήσιμες στους Έλληνες επιχειρηματίες, κατά την προσπάθειά τους να εξάγουν προϊόντα ή υπηρεσίες σε ξένες αγορές³⁰. Ενώ μια από τις δράσεις του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών είναι η διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων για τους Έλληνες επιχειρηματίες, όπως αυτή που πραγματοποιεί σε συνεργασία με το Άραβο-Ελληνικό Επιμελητήριο Εμπορίου και

³⁰ <http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Financial+Policy/AGORA/>

Αναπτύξεως και την Πρεσβεία του Μαρόκου στην Αθήνα, η οποία ονομάζεται «δυνατότητες επιχειρηματικής συνεργασίας με το Μαρόκο»³¹.

B. Κρατική παρέμβαση στις εισαγωγές της Ελλάδας

Η ελληνική κυβέρνηση όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ακολουθεί, τόσο για τις εξαγωγές όσο και για τις εισαγωγές της χώρας, την εμπορική πολιτική που εφαρμόζεται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσον αφορά στις εξαγωγές, η κυβέρνηση ακολουθεί τις αρχές και τις πολιτικές που έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για τις εξαγωγές της κοινότητας και λαμβάνει επίσης με την υποστήριξη πολλών φορέων της χώρας ξεχωριστή και αυτόνομη δράση για την ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας της χώρας. Όσον αφορά στις εισαγωγές της Ελλάδας, η κυβέρνηση ακολουθεί επίσης τις αρχές και τις πολιτικές που εφαρμόζονται σε ολόκληρη την κοινότητα. Η αντιμετώπιση όμως των εισαγωγών της κοινότητας διαφέρει ανάλογα με την χώρα εισαγωγής. Γι' αυτό το λόγο η πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση και κατ' επέκταση η κυβέρνηση της Ελλάδας για τις εισαγωγές θα εξετασθεί μεμονωμένα για κάθε χώρα ή ομάδες χωρών εισαγωγής.

α. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή αυτού του κεφαλαίου, όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υπογράψει την συνθήκη Σένγκεν και έχουν γίνει μέλη του χώρου Σένγκεν εκτός από την Βουλγαρία την Κύπρο και την Ρουμανία που δεν είναι πλήρη μέλη του. Η συνθήκη αυτή επιτρέπει την ελεύθερη διακίνηση προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ των μελών του χώρου Σένγκεν. Οπότε κατά την εισαγωγή αγαθών από το ένα κράτος μέλος του χώρου Σένγκεν στο άλλο δεν επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα όπως δασμοί, ποσοτώσεις κ.λπ.

Όσον αφορά τις εισαγωγές αγαθών από την **Βουλγαρία**, την **Κύπρο** και την **Ρουμανία** που δεν είναι ακόμη πλήρη μέλη του χώρου Σένγκεν στην Ελλάδα, αυτές διενεργούνται επίσης ελεύθερα. Συγκεκριμένα από την 1η Ιανουαρίου του 2007 καταργήθηκε η επιβολή δασμών

³¹ <http://www.acci.gr/acci/Events/tabid/992/ItemID/1214/View/Details/language/el-GR/Default.aspx>

στο διμερές εμπόριο της Ελλάδας με την Βουλγαρία και την Ρουμανία³². Ενώ η κατάργηση των δασμών κατά την διενέργεια εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Κύπρου και των υπόλοιπων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής κοινότητας ισχύει από το 2002 παρ' όλο που η Κύπρος εντάχθηκε επίσημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μαΐου 2004.³³

Το ελεύθερο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνει την προοπτική αύξησης των ελληνικών εξαγωγών σε αυτές τις χώρες αλλά ταυτόχρονα αυξάνεται ο ανταγωνισμός για τους έλληνες επιχειρηματίες αφού δεν επιβάλλεται κανένας περιορισμός στις εισαγωγές της χώρας από τα υπόλοιπα κράτη μέλη.

Ένα παράδειγμα που φανερώνει τον έντονο ανταγωνισμό που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις έπειτα από την απελευθέρωση του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών της ένωσης αποτελεί το γεγονός ότι η αξία των προϊόντων που εισάγονται ημερησίως στην Ελλάδα από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία αγγίζει κατά μέσο όρο τα 3,5 εκατ. Ευρώ.

β. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από τις τρίτες χώρες

Η ελληνική κυβέρνηση, ακολουθώντας την εμπορική πολιτική που έχει ορίσει για τις εισαγωγές της η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, επιτρέπει την ελεύθερη εισαγωγή προϊόντων και υπηρεσιών καταγωγής τρίτων χωρών στην χώρα, με εξαίρεση τα αγαθά που προέρχονται από την Αλβανία, τις χώρες που ανήκουν στην Κοινότητα Ανεξάρτητων Κρατών, και μερικές χώρες της Ασίας (Βόρεια Κορέα, Κίνα, Μογγολία και Βιετνάμ).

Όσον αφορά στο εμπόριο μεταξύ της Αλβανίας και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η **Αλβανία** και η Ευρωπαϊκή Ένωση υπέγραψαν το καλοκαίρι του 2006 την Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (Stabilisation and Association Agreement) η οποία θα εγκαθιδρύσει καθεστώς ελεύθερου εμπορίου μέσω της σταδιακής μείωσης των δασμών. Η Συμφωνία προβλέπει την κατάργηση των δασμών κατά την εισαγωγή αγαθών από και προς την Αλβανία μετά το πέρας μίας πενταετούς περιόδου.

³² <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=179007&ct=3&dt=11/02/2007>

³³[http://www.cyprus.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/A9F62A3DF80278AEC225749E00276F6D/\\$file/entaxi%20kiprou.pdf](http://www.cyprus.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/A9F62A3DF80278AEC225749E00276F6D/$file/entaxi%20kiprou.pdf)

Η σταδιακή μείωση των δασμών μεταξύ της Αλβανίας και των κρατών μελών τα τελευταία χρόνια προκάλεσε αύξηση τόσο των εισαγωγών αλβανικών αγαθών στην Ελλάδα όσο και των εισαγωγών ελληνικών αγαθών στην Αλβανία. Συγκεκριμένα το 2005 (πριν την συμφωνία) οι εισαγωγές αλβανικών προϊόντων στην Ελλάδα άγγιξαν τα 69,2 εκατ. δολάρια ενώ το 2006 (έπειτα από την συμφωνία) ανήλθαν στα 75,2 εκατ. δολάρια και το 2007 έφτασαν τα 88.7 εκατ. δολάρια. Τα αντίστοιχα ποσά των εισαγωγών ελληνικών αγαθών στην Αλβανία είναι 453,4 εκατ. δολάρια για το 2005, 512 εκατ. δολάρια για το 2006 και 652.9 εκατ. δολάρια για το 2007. Είναι φανερό ότι το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας παραμένει θετικό και συγκεκριμένα για το 2005 ανέρχεται σε 384,2 εκατ. δολάρια, για το 2006 ανέρχεται σε 436,8 εκατ. δολάρια. και για το 2007 σε 564,2 εκατ. δολάρια. Το γεγονός ότι το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας δεν είναι μόνο θετικό έπειτα από την συμφωνία που υπέγραψε με την Αλβανία αλλά και αύξον αποκαλύπτει ότι η παραπάνω συμφωνία ωφέλησε την οικονομία της Ελλάδας.³⁴

Σε αντίθεση με τις περισσότερες από τις τρίτες χώρες, οι χώρες που ανήκουν στην **Κοινότητα Ανεξάρτητων Κρατών** δεν έχουν συνάψει συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση για την απελευθέρωση του εμπορίου μεταξύ αυτών και των κρατών μελών της ένωσης, αντίθετα η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνει περιοριστικά μέτρα ώστε να μειώσει την εισαγωγή αγαθών και υπηρεσιών από αυτές τις χώρες όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Ένα παράδειγμα εφαρμογής περιοριστικών μέτρων εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις εισαγωγές εμπορευμάτων από χώρα μέλος της Κοινότητας Ανεξάρτητων Κρατών προς τα κράτη μέλη της Ένωσης είναι η επιβολή δασμού σε εισαγόμενο προϊόν από την **Αρμενία**. Συγκεκριμένα, το 2009 η αρμόδια Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης επέβαλε προσωρινό δασμό αντι-ντάμπινγκ στις εισαγωγές ορισμένου φύλλου αλουμινίου, καταγωγής Αρμενίας. Η διαδικασία ξεκίνησε κατόπιν καταγγελίας που υποβλήθηκε από την Eurométaux εξ ονόματος παραγωγών που αντιπροσωπεύουν ποσοστό άνω του 25 %, της συνολικής κοινοτικής παραγωγής φύλλου αλουμινίου.³⁵

³⁴ <http://old.acci.gr/reports/albania2007.pdf>

³⁵ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/october/tradoc_145012.def.el.L262-2009.pdf

Το παραπάνω μέτρο ελήφθη με σκοπό την προστασία των παραγωγών ορισμένου φύλλου αλουμινίου της κοινότητας αλλά και των όσων απασχολούνται σε αυτές τις παραγωγικές μονάδες από τον έντονο ανταγωνισμό που θα μπορούσε να οδηγήσει στην διακοπή λειτουργίας παραγωγικών μονάδων και σε μεγάλο αριθμό απολύσεων. Ωστόσο υπάρχουν περιπτώσεις που η μείωση των εισαγωγών δεν είναι ούτε επιθυμητή αλλά ούτε αποτέλεσμα παρεμβατικής πολιτικής της χώρας εισαγωγής. Μία τέτοια περίπτωση αποτελεί η μείωση της εξαγωγής σιτηρών εκ μέρους μιας χώρας μέλους της Κοινότητας Ανεξάρτητων Κρατών και συγκεκριμένα εκ μέρους της Ρωσίας. Η κυβέρνηση της **Ρωσίας** απαγόρευσε την εξαγωγή σιτηρών από τις 15 Αυγούστου 2010 και τουλάχιστον μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010 λόγω της καταστροφής ποσοστού 25% της σοδιάς από τις φωτιές και την ξηρασία. Αυτή η απόφαση της ρωσικής κυβέρνησης, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η Ρωσία είναι η τρίτη εξαγωγική δύναμη σιτηρών παγκοσμίως, προκάλεσε ένα κύμα κερδοσκοπίας στη διεθνή αγορά τροφίμων, με υπερβολική άνοδο της τιμής των σιτηρών.³⁶

Αύξηση της τιμής των σιτηρών αναμένεται να σημειωθεί και στην ελληνική αγορά αφού πλέον δεν έχει την δυνατότητα εισαγωγής σιτηρών από την Ρωσία., γεγονός που θα ζημιώσει τους καταναλωτές της χώρας αλλά και τους παραγωγούς που χρησιμοποιούν στην παραγωγή των αγαθών τους ως πρώτη ύλη το σιτάρι, σε περίπτωση που δεν καταφέρουν να μετακυλήσουν ολόκληρη την αύξηση της τιμής των σιτηρών στους καταναλωτές.

Τέλος, όπως στην περίπτωση των χωρών μελών της κοινότητας ανεξάρτητων κρατών έτσι και στην περίπτωση μερικών χωρών της Ασίας δεν έχει συναφθεί συμφωνία απελευθέρωσης του εμπορίου μεταξύ αυτών και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μία από αυτές τις χώρες της Ασίας, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, είναι η **Κίνα**. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει κάποια περιοριστικά μέτρα για τις εισαγωγές αγαθών από την Κίνα, τα οποία κατ'επέκταση εφαρμόζει και η ελληνική κυβέρνηση.

Ένα περιοριστικό μέτρο που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στις εισαγωγές αγαθών από την Κίνα είναι η επιβολή δασμών. Συγκεκριμένο παράδειγμα αποτελεί η επιβολή δασμών σε υποδήματα που εισάγονται από αυτήν την χώρα σε κράτη μέλη της ένωσης . Η εφαρμογή αυτού του μέτρου έχει σκοπό την αποτροπή της Κίνας από την πώληση υποδημάτων κάτω

³⁶ <http://tvxs.gr/news>

από τις τιμές πώλησης υποδημάτων στην Ευρώπη ή χαμηλότερα από το κόστος παραγωγής τους.³⁷

γ. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από χώρες Β. Αφρικής, Μ. Ανατολής και χώρες Κόλπου

Η εμπορική πολιτική που ακολουθεί η Ελλάδα για τις εισαγωγές από τη Β. Αφρική (Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτος) είναι αυτή που ορίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Πολλές χώρες της Β. Αφρικής έχουν συνάψει συμφωνία με την Ευρωπαϊκή ένωση για την σταδιακή μείωση των εισαγωγικών δασμών με απώτερο σκοπό την απελευθέρωση του εμπορίου μεταξύ αυτών των χωρών και των κρατών μελών της ένωσης.

Συγκεκριμένα Μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της **Αιγύπτου** έχει υπογραφεί Συμφωνία Σύνδεσης το 2001, η οποία ισχύει και εφαρμόζεται από το 2004. Σε αυτήν προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η δημιουργία Ζώνης Ελευθέρου Εμπορίου (μέσω της σταδιακής μείωσης-κατάργησης των δασμολογικών επιβαρύνσεων). Κατόπιν διαπραγματεύσεων βάσει της Συμφωνίας Σύνδεσης που ξεκίνησαν στις αρχές 2007, τον Οκτώβριο του 2009 υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο συμφωνία περαιτέρω απελευθέρωσης του εμπορίου αγροτικών (νωπών και μεταποιημένων) και αλιευτικών προϊόντων η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2010.³⁸

Η συμφωνία της κυβέρνησης της Αιγύπτου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης να απελευθερώσουν το μεταξύ τους εμπόριο αγροτικών προϊόντων προφανώς συνέφερε και τις δυο πλευρές. Η σύναψη αυτής της συμφωνίας όμως συνέφερε ιδιαίτερα και την Ελλάδα αφού ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των εξαγωγών της προς την Αίγυπτο αφορά γεωργικά προϊόντα, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εξαγωγή βαμβακιού από την Ελλάδα προς την Αίγυπτο που το 2008 αντιπροσώπευσε το 46,9% των συνολικών εξαγωγών. Η εξαγωγή γεωργικών προϊόντων από την Ελλάδα στην Αίγυπτο ευνοείται αφού δεν επιβάλλονται δασμοί κατά την εισαγωγή αυτών στην Αίγυπτο και επίσης δεν περιορίζεται από την επιβολή κάποιας ποσοτικής ποσόστωσης λόγω της συμφωνίας για απελευθέρωση του

³⁷ <http://stocks.pathfinder.gr/news/221890.html>

³⁸ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cresrc=395&cnode=104>

εμπορίου γεωργικών προϊόντων μεταξύ της Αιγύπτου και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι ευνοούνται όλοι οι παραγωγοί και επιχειρηματίες που εξάγουν γεωργικά προϊόντα από την Ελλάδα στην Αίγυπτο.

Οι παραγωγοί και οι επιχειρηματίες της Αιγύπτου, έπειτα από την παραπάνω συμφωνία, έχουν και αυτοί την δυνατότητα να εξάγουν αγροτικά προϊόντα χωρίς περιορισμούς από την Αίγυπτο στην Ελλάδα. Έτσι ένας μεγάλος αριθμός παραγωγών και επιχειρηματιών της Αιγύπτου που εξάγουν αγροτικά προϊόντα στην Ελλάδα επωφελούνται από την συμφωνία. Ο αριθμός αυτός είναι μεγάλος γιατί ένα μεγάλο ποσοστό των εξαγωγών της Αιγύπτου προς την Ελλάδα αφορά γεωργικά προϊόντα. Συγκεκριμένα η εξαγωγή πατάτας αντιπροσώπευε ποσοστό 25.4% των συνολικών εξαγωγών της Αιγύπτου προς την Ελλάδα για το 2008. Από την ελεύθερη εξαγωγή πατάτας δεν επωφελούνται μόνο οι αιγύπτιοι εξαγωγείς αλλά και οι έλληνες καταναλωτές. Αυτό συμβαίνει γιατί οι έλληνες καταναλωτές μπορούν να προμηθευτούν τα αιγυπτιακά αγροτικά προϊόντα χωρίς να επιβαρύνεται η τιμή τους από κάποιο περιοριστικό μέτρο που θα επέβαλε στην εισαγωγή αυτών η ελληνική κυβέρνηση αφού κάτι τέτοιο δεν επιτρέπεται βάσει της συμφωνίας.

Εκτός όμως από αυτούς που επωφελούνται από την ελεύθερη εισαγωγή αγροτικών προϊόντων από την Αίγυπτο, υπάρχουν και αυτοί που ζημιώνονται. Αυτοί που ζημιώνονται είναι οι παραγωγοί της Ελλάδας που παράγουν αγροτικά προϊόντα τα οποία μπορούν και να εισαχθούν ελεύθερα από την Αίγυπτο. Επομένως αυτοί οι παραγωγοί έπειτα από την συμφωνία έχουν να αντιμετωπίσουν τον υψηλό ανταγωνισμό που δημιουργείται με την εισαγωγή φθηνών αγροτικών προϊόντων από την Αίγυπτο. Οι έλληνες παραγωγοί που ζημιώνονται είναι κυρίως οι παραγωγοί πατάτας αφού το κύριο αγροτικό προϊόν που εισάγεται από την Αίγυπτο στην Ελλάδα είναι η πατάτα.

Οι έλληνες παραγωγοί πατάτας επωφελούνται όμως από μία απόφαση που πήρε το Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Συγκεκριμένα το Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων αποφάσισε να «μπλοκάρει» την εισαγωγή συγκεκριμένων παρτίδων αιγυπτιακής πατάτας(έχουν περιοριστεί οι λιμένες άφιξης των φορτίων πατάτας στην Ελλάδα ενώ οι καθυστερήσεις στον έλεγχο και την απελευθέρωση των φορτίων υπερβαίνουν τον ένα μήνα με μεγάλη ζημιά των Αιγυπτίων αγροτών), εξαιτίας σοβαρών ενδείξεων παρουσίας παθογόνου βακτηρίου που ανιχνεύθηκε σε αυτές έπειτα από ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν από διαπιστευμένα

κέντρα όπως αυτό του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου σύμφωνα με τις δηλώσεις του Υπουργού κ. Ευάγγελου Μπασιάκου . Ωστόσο, η Αιγυπτιακή πρεσβεία στην Αθήνα εξέδωσε ανακοίνωση, στην οποία τονίζεται ότι διαψεύδει κατηγορηματικά τις διαδόσεις ότι η εισαγόμενη στην Ελλάδα Αιγυπτιακή πατάτα, είναι ακατάλληλη και επικίνδυνη για την υγεία των πολιτών, αντίθετα υποστηρίζει ότι Αιγυπτιακές πατάτες που κυκλοφορούν στην Ελληνική αγορά είναι τελείως αβλαβείς για τους καταναλωτές, προέρχονται από καθαρά εδάφη και δεν αποτελούν κίνδυνο για την δημόσια υγεία και ότι αυτό το έχει επιβεβαιώσει και εγκρίνει ο Διευθυντής του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου. Επίσης η αιγυπτιακή πρεσβεία θεωρεί ότι τα μέτρα που πάρθηκαν από τις Ελληνικές Αρχές εναντίον των εισαγωγών πατάτας από την Αίγυπτο αποσκοπούν στην μείωση του ανταγωνισμού που επιφέρει η εισαγωγή τους για τους έλληνες παραγωγούς και ότι μόνο κατά την περίοδο Ιανουαρίου έως και Απριλίου κάθε έτους, (την περίοδο δηλαδή που δεν επαρκεί η Ευρωπαϊκή και Ελληνική παραγωγή να καλύψει τις ανάγκες), επιτρέπεται η εισαγωγή στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα), Αιγυπτιακής πατάτας.

Το θέμα εξελίσσεται σε διπλωματικό επεισόδιο μεταξύ Ελλάδος – Αιγύπτου, αφού η Αραβική δημοκρατία της Αιγύπτου υποστηρίζει ότι το τελευταίο χρονικό διάστημα οι Ελληνικές Αρχές εφαρμόζουν μέτρα παρεμβατισμού και περιορισμών, ισοδύναμων με την απαγόρευση του ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Αιγύπτου και Ελλάδας, τα οποία παραβιάζουν την συμφωνία της Αιγύπτου με την Ευρωπαϊκή Ένωση για την απελευθέρωση του εμπορίου αγροτικών προϊόντων μεταξύ αυτής και των κρατών μελών της ένωσης. Η Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου πρόκειται να προσφύγει στους Διεθνείς Οργανισμούς κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας για τα μέτρα αυτά.³⁹

Συμφωνα με τα παραπάνω κάποιες φορές η κυβέρνηση μιας χώρας στην προσπάθεια της να προστατεύσει κάποιες ομάδες του πληθυσμού μπορεί να καταφύγει στην εφαρμογή αθέμιτων μέτρων. Αυτό υποστηρίζει η Αραβική δημοκρατία της Αιγύπτου ότι προσπαθεί να κάνει η ελληνική κυβέρνηση στην προσπάθειά της να στηρίξει τους εγχώριους παραγωγούς πατάτας κάτι το οποίο η δεύτερη δεν παραδέχεται. Δεν έχει αποσαφηνιστεί όμως ποια από τις δυο κυβερνήσεις δηλώνει τα πραγματικά στοιχεία.

³⁹ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=5395>

Όπως η Αίγυπτο, έτσι και οι υπόλοιπες χώρες της β. Αφρικής εκτός από την **Λιβύη** έχουν υπογράψει Συμφωνία Σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα η **Αλγερία** έχει υπογράψει συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2002, η οποία έχει τεθεί σε ισχύ από 1/9/2005. Βάσει αυτής της Συμφωνίας τα βιομηχανικά προϊόντα εισάγονται άνευ δασμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ τα αγροτικά απολαμβάνουν περιοδικών δασμολογικών εκπτώσεων. Αντίστοιχη μεταχείριση παρέχει η Αλγερία σε προϊόντα κοινοτικής προέλευσης. Στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σύνδεσης Ευρωπαϊκής Ένωσης - Αλγερίας, υπάρχει προτιμησιακή αντιμετώπιση των προϊόντων προέλευσης Ευρωπαϊκής Ένωσης, με καταληκτική ημερομηνία για την κατάργηση όλων των τελωνειακών δασμών το 2017.⁴⁰

Η **Τυνησία** έχει υπογράψει και αυτή συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα ήταν η πρώτη μεσογειακή χώρα που υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συμφωνία υπογράφηκε τον Ιούλιο 1995, και τέθηκε σε ισχύ το Μάρτιο 1998. Ωστόσο, η αποκλιμάκωση των δασμολογικών επιβαρύνσεων είχε ξεκινήσει πολύ πρωτότερα, ήδη από το 1996. Ένας από τους στόχους της Συμφωνίας Σύνδεσης είναι η εγκαθίδρυση ζώνης ελευθέρων συναλλαγών από το έτος 2010. Από την 1^η Ιανουαρίου 2008, έχουν καταργηθεί όλοι οι δασμοί στα βιομηχανικά προϊόντα. Επίσης, οι δασμοί και τα μη δασμολογικά εμπόδια έχουν είτε εξαλειφθεί ή μειωθεί εξαιρετικά στις περισσότερες κατηγορίες προϊόντων, με εξαιρέσεις στα αγροτικά και τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.⁴¹

Το **Μαρόκο** έχει υπογράψει συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτή έχει τεθεί σε ισχύ από την 1.3.2000. Αυτή η συμφωνία προβλέπει προνομιακή δασμολογική μεταχείριση κοινοτικών στο Μαρόκο, καθώς και αντίστροφα, μαροκινών προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ πρόσφατα συμφωνήθηκε επίσπευση της μείωσης δασμών σε κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Όσον αφορά το εμπόριο αγροτικών προϊόντων, σημειώνεται ότι καθώς άνω του 60% των μαροκινών εξαγωγών του κλάδου παραδοσιακά κατευθύνεται προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, το ρυθμιστικό πλαίσιο και καθεστώς προδιαγραφών του Μαρόκου για αγροτικά προϊόντα και τρόφιμα εναρμονίζεται σχεδόν πλήρως με το αντίστοιχο κοινοτικό. Το Δεκέμβριο 2009, υπογράφηκαν συμφωνημένα πρακτικά διαπραγματεύσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης - Μαρόκου (έπειτα από 4 έτη διαπραγματεύσεων), σχετικά με τη

⁴⁰ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&crest=395&cnode=104>

⁴¹ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&crest=395&cnode=104>

σύναψη συμφωνίας περαιτέρω απελευθέρωσης του εμπορίου αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων.

Οι **Χώρες της Μέσης Ανατολής** (Ισραήλ, Λίβανος, Συρία, Ιορδανία, Ιράν, Ιράκ) δεν έχουν συνάψει όλες συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα Η **Συρία** έχει υπογράψει Συμφωνία Σύνδεσης Συρίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση που προβλέπει σταδιακή απελευθέρωση του εμπορίου μεταξύ αυτών, στις 14/12/2008. Η εν λόγω Συμφωνία προβλέπει κατάργηση των μη δασμολογικών εμποδίων βάσει των αρχών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και μείωση των εισαγωγικών δασμών εντός δωδεκαετίας για τα βιομηχανικά και αγροτικά προϊόντα.⁴²

Συμφωνία Σύνδεσης έχει υπογραφεί επίσης μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και **Λιβάνου**. Αυτή η συμφωνία υπεγράφη το 2002, ύστερα από εξαετείς διαπραγματεύσεις και τέθηκε άμεσα σε ισχύ μέσω της υπογραφής μίας «Ενδιάμεσης Συμφωνίας» (ημερομηνία έναρξης ισχύος 1^η Απριλίου 2006). Προβλέπει δε σταδιακή άρση δασμολογικών εμποδίων και τη δημιουργία μέχρι το 2014, ζώνης ελεύθερου εμπορίου μεταξύ ΕΕ και Λιβάνου. Ειδικότερα, η Συμφωνία Σύνδεσης καλύπτει το εμπόριο βιομηχανικών προϊόντων, ενώ φιλελευθεροποιεί το εμπόριο και σε σημαντικό αριθμό αγροτικών και επεξεργασμένων αγροτικών προϊόντων.⁴³

Άλλη μια χώρα της μέσης ανατολής που έχει υπογράψει συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η **Ιορδανία**. Η συμφωνία υπογράφηκε το 1997. Ωστόσο και οι δυο πλευρές εκφράζουν κάποια παράπονα για την συνεργασία τους. συγκεκριμένα οι Ιορδανοί έχουν κατηγορηθεί για άσκηση δυσμενούς μεταχείρισης των ευρωπαϊκών προϊόντων σε σύγκριση με τα αμερικανικά, αν και οι ίδιοι υποστηρίζουν ότι η Συμφωνία Σύνδεσης δεν έχει επιφέρει τα επιθυμητά για αυτούς αποτελέσματα, ενώ, αντίθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επωφεληθεί τα μέγιστα. Από την άλλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση ισχυρίζεται ότι η Ιορδανία δεν έχει εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες της Συμφωνίας, δυσκολευόμενη να προσαρμοστεί στις

⁴² <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cesrc=378&cnode=104>

⁴³ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cesrc=378&cnode=104>

προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU rules of origin, quality and metrology standards) και να φιλελευθεροποιήσει τον τομέα των υπηρεσιών.⁴⁴

Όσον αφορά το **Ισραήλ** και αυτό έχει συνάψει συμφωνία (Οκτώβριος 2009) με την Ευρωπαϊκή Ένωση για την απελευθέρωση του εμπορίου αγροτικών προϊόντων και προϊόντων αλιείας. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με το Ιράκ. Συγκεκριμένα δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και **Ιράκ**. Αυτό αναμένεται να διαμορφωθεί όταν συναφθεί η υπό διαπραγμάτευση από το Νοέμβριο του 2006 Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας (Trade and Cooperation Agreement). Τέλος συμφωνία συνεργασίας δεν έχει συναφθεί εκ μέρους της Ευρωπαϊκής ένωσης και του **Ιράν**.⁴⁵

Όσον αφορά στις **χώρες του κόλπου (Μπαχρέιν, το Ομάν, το Κουβέιτ, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα)**, αυτές υπέγραψαν Συμφωνία Συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1988, έπειτα ακολούθησαν διαπραγματεύσεις για τη σύναψη Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών, οι οποίες, ωστόσο, μέχρι στιγμής δεν έχουν ευδοωθεί.

δ. Εμπορική πολιτική για τις εισαγωγές από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει πολλές συμφωνίες **Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής** (ΗΠΑ) ώστε το μεταξύ τους εμπόριο να ωφελεί και τις δύο πλευρές. Οι συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής δεν αφορούν μόνο στην ενίσχυση των εμπορικών τους σχέσεων αλλά και στην διατήρηση ειρηνικών συνθηκών.

Μελετώντας τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις ΗΠΑ παρατηρείται ότι Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευτεί να διατηρεί μια αποτελεσματική και ισόρροπη εταιρική σχέση με τις ΗΠΑ, τον μεγαλύτερο εμπορικό της εταίρο. Το 2007, οι δύο πλευρές δημιούργησαν το Διατλαντικό Οικονομικό Συμβούλιο, ένα πολιτικό όργανο που επιβλέπει τις προσπάθειες ενίσχυσης των οικονομικών δεσμών. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι ΗΠΑ συνήψαν συμφωνία για στενότερη συνεργασία στους τομείς διαχείρισης κρίσεων και

⁴⁴ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&crest=378&cnode=104>

⁴⁵ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&crest=378&cnode=104>

πρόληψης συγκρούσεων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει επίσης να συνεργαστεί με τις ΗΠΑ για την κλιματική αλλαγή και τη βελτίωση του τραπεζικού συστήματος μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση.⁴⁶

Η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακολουθεί κοινές πολιτικές με την τελευταία απέναντι στις ΗΠΑ, αλλά επίσης έχει συνάψει και μία σειρά διμερών συμφωνιών με αυτές. Αυτές οι συμφωνίες ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών σε διάφορους τομείς. Μερικές από αυτές τις συμφωνίες είναι :

- Συμφωνία Φιλίας, Εμπορίου και Ναυτιλίας του 1951,
- Συμφωνία αμοιβαίας προώθησης και προστασίας επενδύσεων του 1952,
- Συμφωνία αμοιβαίας διοικητικής αρωγής μεταξύ τελωνειακών διοικήσεων Ελλάδος – ΗΠΑ,
- Συμφωνία Οικονομικής, Επιστημονικής και Τεχνολογικής, Εκπαιδευτικής και Μορφωτικής Συνεργασίας, η οποία κυρώθηκε το 1991,
- Μνημόνιο για την σύσταση Επιτροπής Οικονομικής και Εμπορικής Συνεργασίας (1998), της οποίας η 4η Σύνοδος έλαβε χώρα στην Αθήνα το Μάρτιο του 2007. Η 5η Σύνοδος της Επιτροπής έλαβε χώρα στην Ουάσιγκτον 19-20.6.2008.⁴⁷

Οι παραπάνω συμφωνίες εξυπηρετούν διάφορα συμφέροντα των δυο χωρών. Η ειρηνική συνεργασία των δύο χωρών ευνοεί και τις δύο χώρες αφού ένα πολύ μεγάλο μέρος των εξαγωγών της Ελλάδας απευθύνεται σε καταναλωτές των ΗΠΑ αλλά και ένα μεγάλο ποσοστό των εισαγωγών της Ελλάδας αφορά προϊόντα που παράγονται στις ΗΠΑ. Συγκεκριμένα το 2005 οι ΗΠΑ ήταν ο 10ος πελάτης των ελληνικών προϊόντων και ο 15ος προμηθευτής, ενώ το 2006 οι ΗΠΑ αποτελούν τον 8^ο κυριότερο εμπορικό εταίρο της Ελλάδας.

Η σύναψη συμφωνιών, που αφορούν διάφορους τομείς, μεταξύ της Ελλάδας και γενικότερα της Ευρωπαϊκής ένωσης με τις ΗΠΑ αποτελούν ένα παράδειγμα για το ότι οι οικονομίες φροντίζουν μέσω της υπογραφής συμφωνιών να ρυθμίζουν τις μεταξύ τους σχέσεις. Η κάθε οικονομία ακόμα και αν έχει ως απώτερο σκοπό την βελτίωση του

⁴⁶ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=105>

⁴⁷ <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&resrc=212&cnode=105>

εξωτερικού της εμπορίου (αύξηση εξαγωγών, μείωση εισαγωγών), συνάπτει μια σειρά συμφωνιών με άλλες οικονομίες ώστε να επιτύχει μια καλή συνεργασία σε διάφορους τομείς (π.χ. πολιτικό, κοινωνικό τομέα) η οποία θα βοηθήσει στην επικράτηση των αναγκαίων συνθηκών για την διενέργεια εμπορίου μεταξύ των οικονομιών. Μια από αυτές τις αναγκαίες συνθήκες είναι η επικράτηση ειρήνης.

Η επιδίωξη καλής συνεργασίας μεταξύ των οικονομιών δεν αποκλείει ωστόσο την επιβολή μέτρων, εκ μέρους της κυβέρνησης μιας χώρας, που δεν ευνοούν τις υπόλοιπες χώρες με τις οποίες συναλλάσσεται. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι ελληνική κυβέρνηση επιβάλλει τέλη ταξινόμησης στην εισαγωγή αυτοκινήτων από τις ΗΠΑ.⁴⁸ Τα τέλη ταξινόμησης είναι στην ουσία ένας φόρος εισαγωγής και η επιβολή τους σε ένα εισαγόμενο αγαθό έχει τα ίδια αποτελέσματα με την επιβολή ενός δασμού. Η επιβολή τελών ταξινόμησης στην εισαγωγή αυτοκινήτων επιφέρει μείωση των εισαγωγών αυτοκινήτων, αλλά και αύξηση των κρατικών εσόδων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η επιβολή τελών ταξινόμησης στην εισαγωγή αυτοκινήτων από τις ΗΠΑ, που έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των εισαγωγών, δεν ευνοεί τους εγχώριους παραγωγούς αυτοκινήτων αφού τέτοιοι δεν υπάρχουν ως επέκταση του ότι δεν υπάρχει εγχώρια παραγωγή αυτοκινήτων. Αντίθετα ζημιώνονται οι εγχώριοι επιχειρηματίες που εισάγουν αυτοκίνητα από τις ΗΠΑ με σκοπό την πώληση. Αυτό συμβαίνει γιατί η τιμή διάθεσης αυτών των αυτοκινήτων αυξάνεται λόγω της επιβολής τελών ταξινόμησης κατά την εισαγωγή τους οπότε μειώνεται η ζήτηση αυτών, ο αριθμός των πωλήσεων και κατ' επέκταση τα κέρδη των επιχειρηματιών που τα εισάγουν στην Ελλάδα. Επίσης, ζημιωμένοι από την εφαρμογή αυτής της πολιτικής είναι και οι εγχώριοι καταναλωτές αφού μετά την επιβολή τελών ταξινόμησης καλούνται να πληρώσουν υψηλότερη τιμή (σε σχέση με την περίπτωση που δεν επιβάλλονταν τέλη ταξινόμησης) για την απόκτηση του ίδιου αυτοκινήτου.

Με την βοήθεια των παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι ο κύριος στόχος της ελληνικής κυβέρνησης επιβάλλοντας τέλη ταξινόμησης κατά την εισαγωγή αυτοκινήτων τόσο από τις ΗΠΑ όσο και από οποιαδήποτε άλλη χώρα είναι η αύξηση των κρατικών εσόδων. Ωστόσο η επιβολή τελών ταξινόμησης στα εισαγόμενα αυτοκίνητα μπορεί να επιφέρει τα αντίθετα

⁴⁸ <http://www.isotimia.gr/default.asp?pid=21&la=1&artid=49857&catid=6&pg=3>

αποτελέσματα από αυτά που η κυβέρνηση επιθυμεί. Αυτό συνέβη στην περίπτωση της Ελλάδας. Συγκεκριμένα η επιβολή τελών ταξινόμησης στην εισαγωγή αυτοκινήτων σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που βιώνει το ελληνικό κράτος το τελευταίο διάστημα, μείωσαν κατακόρυφα την πώληση αυτοκινήτων. Η μείωση των πωλήσεων επέφερε σημαντική μείωση στα κρατικά έσοδα που συνδέονται με αυτές (π.χ. έσοδα από πληρωμές τελών κυκλοφορίας, έσοδα από την είσπραξη του Φ.Π.Α. που επιβάλλεται στον καταναλωτή όταν προχωράει σε αγορά αυτοκινήτου και επιβάλλεται ανεξάρτητα από τα τέλη ταξινόμησης κ.λπ.). Η παραπάνω απώλεια εσόδων για το κράτος υπερέβαινε τα έσοδα του κράτους που προέκυπταν από την επιβολή τελών ταξινόμησης, έτσι η κυβέρνηση τον Απρίλιο του 2009 μείωσε 50% το τέλος ταξινόμησης των καινούργιων οχημάτων που βρίσκονταν στις αποθήκες των εταιρειών εισαγωγής, με σκοπό την πώληση τους.⁴⁹

Παραπάνω αναφέρθηκαν κάποιες πολιτικές που εφαρμόζει η κυβέρνηση της Ελλάδας, είτε αυτόνομα είτε ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τις εισαγωγές τις από κάποιες χώρες ή ομάδες χωρών του κόσμου. Η Ελλάδα όμως δεν έχει εμπορικές σχέσεις μόνο με αυτές αλλά και με πολλές άλλες, όπως με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, τον Καναδά, τις χώρες της Ωκεανίας κ.α.. Δεν θα γίνει όμως εκτενέστερη ανάλυση για τις πολιτικές που ακολουθεί η Ελλάδα για τις εισαγωγές από αυτές τις χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1. Γενική επισκόπηση του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας

⁴⁹ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=16&artId=261752&dt=31/03/2009>

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε αναφορά στις εμπορικές σχέσεις της Ελλάδας με αρκετές χώρες του κόσμου. Δόθηκε έμφαση στα μέσα εμπορικής πολιτικής που η τελευταία χρησιμοποιεί για να ρυθμίσει τις εξαγωγές και τις εισαγωγές της. Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξετασθεί το εξωτερικό εμπόριο της χώρας με την βοήθεια στατιστικών στοιχείων που δείχνουν πως αυτό διαμορφώθηκε κατά τα έτη 2006-2007.

4.1.1. Πορεία ελληνικού εξωτερικού εμπορίου κατά γεωγραφικές περιοχές και χώρες

A. Εξαγωγές

Η αξία των ελληνικών εξαγωγών, βάσει στοιχείων της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ), ανήλθε, κατά το 2007, σε 17.1483 εκ. Ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 4% σε σχέση με το 2006 που η αξία τους ήταν 16.484,7 εκ. Ευρώ .

Αναλύοντας τις εξαγωγές κατά γεωγραφικές περιοχές παρατηρούμε ότι οι εξαγωγές της Ελλάδας προς τις χώρες μέλη του **Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)**⁵⁰ ανήλθαν σε 9.694 εκ. Ευρώ, σημειώνοντας μία οριακή μείωση -1,0% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2006, αποτέλεσαν ωστόσο τα 2/3 σχεδόν των συνολικών της εξαγωγών. Ειδικότερα, οι εξαγωγές της χώρας προς τις **χώρες της Ε.Ε. (25)**⁵¹ σημειώνουν μία αύξηση 3,5%, ενώ προς τις **χώρες της Ε.Ε. (15)**⁵² παρατηρείται οριακή μείωση -0,2%.

⁵⁰ Ο Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης είναι ένας οργανισμός με έδρα το Παρίσι, που παρέχει στις χώρες μέλη του το πλαίσιο για τη συζήτηση και ανάπτυξη οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που καθορίζουν την εξέλιξη διάφορων κλάδων σε παγκόσμιο επίπεδο και με μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. Χώρες μέλη του είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Δανία, η Ελβετία, η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Ιρλανδία, η Ισλανδία, η Τουρκία, η Ισπανία, η Φινλανδία, ο Καναδάς, το Λουξεμβούργο, η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Σουηδία, η Ιταλία, η Ιαπωνία, η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία, το Μεξικό, η Τσεχία, η Κορέα, η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Σλοβακία.
(http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/oced.htm)

⁵¹ Τα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης μέχρι το 2004 ήταν 25 και ήταν τα εξής: το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, το Λουξεμβούργο, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αυστρία, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Τσεχική Δημοκρατία.
(http://europa.eu/abc/panorama/whatdoes/index_el.htm#continent)

⁵² Τα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης μέχρι το 1995 ήταν 15 και ήταν τα εξής: το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, το Λουξεμβούργο, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Ελλάδα,

Μικρή μείωση -2,5% παρατηρείται και στις εξαγωγές της Ελλάδας προς τη **Β. Αμερική**. Σημαντική, ωστόσο, εμφανίζεται η αύξηση των εξαγωγών της χώρας (44,8%) προς **άλλες αναπτυγμένες χώρες** (Ιαπωνία, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία).

Παρατηρείται επίσης ότι οι εξαγωγές της Ελλάδας σημείωσαν ισχυρή άνοδο της τάξεως του 53,6% προς τις **χώρες της Αφρικής**, που αποτελούν ωστόσο μόλις το 0,9% της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών. Άνοδο σημείωσαν και οι εξαγωγές της χώρας προς τις χώρες της **Κοινότητας Ανεξαρτήτων Κρατών (ΚΑΚ)**, με ποσοστό 19,8%, αν και πάλι τα απόλυτα μεγέθη είναι σχετικά χαμηλά. Ακολουθούν τα **Βαλκάνια**, όπου σημειώνεται αύξηση 16,0%.

Αντίθετα, μείωση σημειώθηκε στις εξαγωγές της Ελλάδας προς τις χώρες της **Β. Αφρικής και της Μ. Ανατολής**, της τάξης του -29,8%, τις χώρες της **Νότιο-Ανατολικής Ασίας**, της τάξης του -18,1%, και τις χώρες της **Λατινικής Αμερικής**, της τάξης του -11,8%.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά η αξία των ελληνικών εξαγωγών κατά γεωγραφικές περιοχές και η μεταβολή που αυτή σημείωσε από το 2006 μέχρι το 2007.

Πίνακας 4.1
Οι ελληνικές εξαγωγές κατά γεωγραφικές περιοχές
(σε εκ. ευρώ)

Γεωγραφικές	Εξαγωγές	% Μεταβολή	% Συμμετοχή

η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αυστρία, η Σουηδία, η Φινλανδία.
(http://europa.eu/abc/panorama/whatdoes/index_el.htm#continent)

περιοχές	2007	2006	07/06	2007	2006
ΚΟΣΜΟΣ	17.148,0	16.484,7	4,0%	100,0%	100,0%
ΟΟΣΑ (30 χώρες)	9.694,0	9.787,6	-1,0%	56,5%	59,4%
E.E. (25)	9.253,6	8.944,4	3,5%	54,0%	54,3%
E.E. (15)	7.403,6	7.420,1	-0,2%	43,2%	45,0%
B. Αμερική	810,1	831,2	-2,5%	4,7%	5,0%
Άλλες ανεπτυγμένες χώρες	206,0	142,3	44,8%	1,2%	0,9%
Υπόλοιπες ΟΟΣΑ (εκτός Ν. Κορέας)	779,6	992,1	-21,4%	4,5%	6,0%
Βαλκάνια	3.203,2	2.760,8	16,0%	18,7%	16,7%
Κοινότη. Ανεξάρτ. Κρατών (ΚΑΚ)	555,4	463,5	19,8%	3,2%	2,8%
B. Αφρική & Μ. Ανατολή	962,7	1.372,3	-29,8%	5,6%	8,3%
Χώρες Αφρικής (εκτός Β. Αφρικής)	149,3	97,2	53,6%	0,9%	0,6%
Ν.Α. Ασία	181,0	221,1	-18,1%	1,1%	1,3%
Λατ. Αμερική	109,2	123,8	-11,8%	0,6%	0,8%
Λοιπές Χώρες	938,0	536,1	75,0%	5,5%	3,3%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (<http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Financial+Policy>)

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 11μηνο Ιανουάριος-Νοέμβριος 2007, από τις χώρες που περιλαμβάνονται στην ΚΑΚ, την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές της Ελλάδας προς το Αζερμπαϊτζάν και το Τουρκμενιστάν, (108,8% και 102,6%

αντιστοίχως), ωστόσο η **Ρωσία** παραμένει ο μεγαλύτερος αποδέκτης ελληνικών προϊόντων σε απόλυτα μεγέθη.

Μεταξύ των χωρών της Β. Αφρικής και Μέσης Ανατολής μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές της χώρας προς την Υεμένη, κατά 567,7%, το Μπαχρέιν κατά 155,7% και το Ομάν κατά 127,8%, ενώ σε απόλυτα μεγέθη την πρώτη θέση κατέχουν τα **Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα**.

Από τις χώρες της Βαλκανικής, την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές της χώρας προς τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, κατά 45,2%, την Κροατία, κατά 42,0% και την Ρουμανία, κατά 33,3%, ωστόσο σημαντικότερο προορισμό των ελληνικών προϊόντων στην περιοχή αποτελεί η **Βουλγαρία** και στη συνέχεια η **Ρουμανία**.

Από τις 25 χώρες της ΕΕ την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές της Ελλάδας προς την Σλοβακία κατά 53,5%, την Λεττονία κατά 37,6%, την Ουγγαρία κατά 36,0%, και την Κύπρο κατά 31,7%, ωστόσο σε απόλυτα μεγέθη η **Γερμανία** αποτελεί τον σημαντικότερο αποδέκτη ελληνικών εξαγωγών, με την **Ιταλία** και την **Κύπρο** να την ακολουθούν στη δεύτερη και τρίτη θέση αντιστοίχως.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι 15 μεγαλύτερες χώρες-εξαγωγικοί προορισμοί για τα ελληνικά προϊόντα κατά το έτος 2007.

Πίνακας 4.2

Οι 15 σημαντικότερες χώρες-προορισμοί των ελληνικών προϊόντων το 2007

(σε εκ. ευρώ)

Σειρά κατάταξης	Χώρες	Αξία (εκατ. €)	% συμμετοχή επί του συνόλου των ελλην. εξαγωγών
2007		2007	2007
1	Γερμανία	1.980,3	11,5%
2	Ιταλία	1.841,1	10,7%
3	Κύπρος	1.111,9	6,5%
4	Βουλγαρία	1.109,9	6,5%
5	Ην. Βασίλειο	932,3	5,4%
6	Ρουμανία	774,7	4,5%
7	Γαλλία	716,2	4,2%
8	ΗΠΑ	692,3	4,0%
9	Τουρκία	620,2	3,6%
10	Ισπανία	580,4	3,4%
11	Αλβανία	452,9	2,6%
12	ΠΓΔΜ	389,9	2,3%
13	Ρωσία	356,5	2,1%
14	Ολλανδία	344,1	2,0%
15	Σερβία-Μαυροβούνιο-Κόσοβο	334,5	2,0%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (<http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Financial+Policy>)

B. Εισαγωγές

Οι εισαγωγές της Ελλάδας το 2007 κινήθηκαν με ρυθμό υπερδιπλάσιο σε σχέση με τις εξαγωγές και έφτασαν στα 55.521,8 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 9,4%. Συνέπεια της σημαντικής αυτής ανόδου ήταν το εμπορικό έλλειμμα να διευρυνθεί κατά 13,3%.

Αναλύοντας τις εξαγωγές κατά γεωγραφικές περιοχές παρατηρούμε ότι ιδιαίτερα σημαντική εμφανίζεται η αύξηση των εισαγωγών της χώρας από τη **Β. Αμερική** (43,4%), καθώς και από τα κράτη μέλη την **Ε.Ε. (25)** κατά 10,3%.

Σημαντική αύξηση της αξίας των εισαγωγών (11,8%) καταγράφηκε και από τις **Βαλκανικές χώρες**, καθώς και από τις χώρες της **Λατινικής Αμερικής** και της **Αφρικής** (64,8% και 37,7% αντίστοιχα), η συμμετοχή των οποίων όμως στις συνολικές εισαγωγές της χώρας παραμένει πολύ χαμηλή.

Αντίθετα, Μείωση σημειώνεται στις εισαγωγές της Ελλάδας από τις χώρες της **Β. Αφρικής** και της **Μ. Ανατολής** (-8,4%), καθώς και από τις χώρες της **Κοινότητας Ανεξαρτήτων Κρατών** (-3,1%).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά η αξία των ελληνικών εισαγωγών κατά γεωγραφικές περιοχές και η μεταβολή που αυτή σημείωσε από το 2006 μέχρι το 2007.

Πίνακας 4.3
Οι ελληνικές εισαγωγές κατά γεωγραφικές περιοχές, 2007
(σε εκ. ευρώ)

Γεωγραφικές περιοχές	Εισαγωγές		% Μεταβολή	% Συμμετοχή	
	2007	2006		2007	2006
ΚΟΣΜΟΣ	55.521,8	50.728,7	9,4%	100,0%	100,0%
ΟΟΣΑ (29 χώρες)	37.502,3	33.821,8	10,9%	67,5%	66,7%
E.E. (25)	30.668,6	27.793,2	10,3%	55,2%	54,8%
E.E. (15)	28.739,3	26.371,0	9,0%	51,8%	52,0%
B. Αμερική	1.457,6	1.016,4	43,4%	2,6%	2,0%
Άλλες ανεπτυγμένες χώρες	1.355,1	1.349,9	0,4%	2,4%	2,7%
Υπόλοιπες ΟΟΣΑ (εκτός N. Κορέας)	2.867,2	2.056,1	39,4%	5,2%	4,1%
Βαλκάνια	1.976,4	1.767,6	11,8%	3,6%	3,5%
Κοινότη. Ανεξάρτ. Κρατών (ΚΑΚ)	4.371,7	4.512,0	-3,1%	7,9%	8,9%
B. Αφρική & Μ. Ανατολή	4.869,1	5.314,0	-8,4%	8,8%	10,5%
Χώρες Αφρικής (εκτός B. Αφρικής)	153,3	111,3	37,7%	0,3%	0,2%
N.A. Ασία	2.704,8	2.727,0	-0,8%	4,9%	5,4%
Λατ. Αμερική	777,5	471,8	64,8%	1,4%	0,9%
Λοιπές Χώρες	4.320,3	3.609,2	19,7%	7,8%	7,1%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (<http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Financial+Policy>)

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 11μηνο Ιανουάριος-Νοέμβριος 2007, μεταξύ των εταίρων της Ελλάδας στην E.E. (25) την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι

εισαγωγές της χώρας από την Εσθονία και την Πολωνία κατά 85,8% και 43,7% αντιστοίχως, ενώ σε απόλυτα μεγέθη πρώτα η **Γερμανία** και δευτερευόντως η **Ιταλία** αποτελούν τους μεγαλύτερους προμηθευτές της Ελλάδας για το 2007.

Από τις χώρες της Β. Αμερικής την μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζουν οι εισαγωγές της χώρας από τις **ΗΠΑ**, ενώ θεαματική άνοδο κατά 149,9% παρουσιάζουν και οι εισαγωγές της από την **Αυστραλία**, παρόλο που σε απόλυτα μεγέθη παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Από τις χώρες των Βαλκανίων, σημαντικότερη αύξηση κατά 99,7% παρατηρείται στις εισαγωγές από την Αλβανία, ενώ η **Βουλγαρία** παραμένει ο κύριος προμηθευτής της χώρας στην εν λόγω περιοχή.

Από τις χώρες που ανήκουν στην Κοινότητα Ανεξαρτήτων χωρών, την μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζουν οι εισαγωγές από την Αρμενία κατά 323,2%, ωστόσο σε απόλυτα μεγέθη, η **Ρωσία** αποτελεί μακράν τον σημαντικότερο προμηθευτή της χώρας.

Από τις χώρες της Μέσης Ανατολής, το **Ιράν** αποτελεί τον σημαντικότερο προμηθευτή της Ελλάδας, ενώ θεαματική αύξηση παρουσίασαν και οι εισαγωγές της χώρας από το Ιράκ και το Μπαχρέιν, παρόλο που η συμμετοχή τους στις συνολικές εισαγωγές της χώρας είναι ιδιαίτερα χαμηλή.

Τέλος, μεταξύ των χωρών της Ν.Α. Ασίας, η **Κίνα** και η **Ν. Κορέα** αποτελούν τους βασικούς προμηθευτές της Ελλάδας, με τις εισαγωγές από την πρώτη να αυξάνονται κατά 50,6% το 2007.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι 15 μεγαλύτερες προμηθεύτριες χώρες της Ελλάδος κατά το 2007.

Πίνακας 4.4

Οι 15 σημαντικότερες προμηθεύτριες χώρες της Ελλάδας

Ιανουάριος – Νοέμβριος 2007

(σε εκ. ευρώ)

Σειρά κατάταξης	Χώρες	Αξία	% συμμετοχή επί του συνόλου των ελλην. εισαγωγών
1	Γερμανία	6.556,1	12,8%
2	Ιταλία	5.971,8	11,6%
3	Γαλλία	2.848,4	5,5%
4	Ρωσία	2.839,3	5,5%
5	Κίνα	2.641,5	5,0%
6	Ολλανδία	2.551,3	5,0%
7	Βέλγιο	1.965,0	3,8%
8	Ιράν	1.925,9	3,8%
9	Ην. Βασίλειο	1.850,8	3,6%
10	Νότια Κορέα	1.839,5	3,6%
11	Ισπανία	1.831,5	3,6%
12	Τουρκία	1.547,7	3,0%
13	ΗΠΑ	1.193,1	2,3%
14	Ιαπωνία	1.189,8	2,3%
15	Ελβετία	998,4	1,9%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (<http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Financial+Policy>)

4.1.2. Πορεία ελληνικού εξωτερικού εμπορίου κατά βασικές κατηγορίες προϊόντων

A. Εξαγωγές

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η αξία των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων αυξήθηκε κατά 4% το 2007 σε σχέση με την αξία των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων που σημειώθηκε το 2006. Αυτή η αύξηση οφείλεται κυρίως στην άνοδο των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων κατά 7,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Σημαντική αύξηση επίσης, της τάξεως του 27,6%, παρουσιάζουν είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα σε κατηγορίες, τα οποία ωστόσο, σε απόλυτα μεγέθη, αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό της συνολικής αξίας των εξαγωγών. Επιπλέον, τα αγροτικά προϊόντα, που αποτελούν περίπου το 1/5 των συνολικών μας εξαγωγών, παρουσίασαν οριακή αύξηση 1,2%.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά η αξία των ελληνικών εισαγωγών κατά κατηγορίες προϊόντων και η μεταβολή που αυτή σημείωσε από το 2006 μέχρι το 2007.

Πίνακας 4.5

Οι ελληνικές εξαγωγές κατά μονοψήφιες κατηγορίες, 2007

(σε εκ. ευρώ)

Π ρ ο ῖ ὄ ν	Α ξ ί α		% Μεταβολή
	2007	2006	07/06
Αγροτικά προϊόντα	3.369,0	3.330,2	1,2%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	2.517,4	2.336,0	7,8%
Ποτά & καπνός	500,9	508,7	-1,5%
Λάδια και λίπη ζωικής ή	350,7	485,5	-27,8%
Πρώτες ύλες	770,3	865,3	-11,0%
Πρώτες ύλες μη εδώδιμες	770,3	865,3	-11,0%
Καύσιμα	2.084,0	2.171,0	-4,0%
Ορυκτά, καύσιμα,	2.084,0	2.171,0	-4,0%

Βιομηχανικά προϊόντα	10.350,7	9.668,2	7,1%
Χημικά προϊόντα &	2.363,2	2.180,1	8,4%
Βιομηχανικά είδη	3.730,9	3.420,5	9,1%
Μηχανήματα & υλικό	2.315,0	2.093,3	10,6%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.941,6	1.974,3	-1,7%
Άλλα	574,0	449,9	27,6%
Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	574,0	449,9	27,6%
Συνολικές εξαγωγές	17.148,0	16.484,7	4,0%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (<http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Financial+Policy>)

B. Εισαγωγές

Οι ελληνικές εισαγωγές κατά το 2007 εμφανίζονται αυξημένες σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες προϊόντων εκτός από αυτή των καυσίμων. Ιδιαίτερα σημαντική αύξηση της τάξεως του 28,8% κατέγραψαν οι εισαγωγές πρώτων υλών, ενώ ακολούθησαν οι εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων κατά 14,1% και αγροτικών προϊόντων κατά 11,9%.

Πίνακας 4.6

Οι ελληνικές εισαγωγές κατά μονοψήφιες κατηγορίες, 2007

(σε εκ. ευρώ)

Π ρ ο ῖ ὄ ν	Α ξ ί α		% Μεταβολή
	2007	2006	07/06
Αγροτικά προϊόντα	5.936,4	5.306,3	11,9%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	4.984,6	4.419,7	12,8%
Ποτά & καπνός	738,4	719,4	2,6%
Λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	213,4	167,2	27,7%
Πρώτες ύλες	1.581,9	1.228,5	28,8%
Πρώτες ύλες μη edώδιμες εκτός από καύσιμα	1.581,9	1.228,5	28,8%
Καύσιμα	8.396,6	9.713,5	-13,6%
Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά, κ.λπ.	8.396,6	9.713,5	-13,6%
Βιομηχανικά προϊόντα	39.167,7	34.316,5	14,1%
Χημικά προϊόντα & συναφή	7.725,1	6.933,6	11,4%
Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	8.061,5	7.193,5	12,1%
Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	16.455,4	14.385,4	14,4%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	6.925,7	5.804,0	19,3%
Άλλα	439,2	163,8	168,0%
Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	439,2	163,8	168,0%
Συνολικές εισαγωγές	55.521,8	50.728,7	9,4%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (<http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Financial+Policy>)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παραπάνω μελέτη μας οδηγεί στα εξής συμπεράσματα :

- Το διεθνές εμπόριο εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Αυτοί οι παράγοντες είναι είτε γενικοί (π.χ. η συνεχής αύξηση του πληθυσμού της γης) είτε ειδικοί για κάθε χώρα (π.χ. η δημιουργία καλών διακρατικών – διπλωματικών σχέσεων). Επίσης αυτοί μπορεί να είναι θετικοί (π.χ. η ύπαρξη πλουτοπαραγωγικών πηγών) ή αρνητικοί (π.χ. το υψηλό κόστος μεταφοράς).
- Η διενέργεια διεθνούς εμπορίου κατά κύριο λόγο ωφελεί τις χώρες που συμμετέχουν σ' αυτό (π.χ. συμβάλει στην οικονομική τους ανάπτυξη) αλλά ορισμένες φορές αυτή συνδέεται με σοβαρά προβλήματα (π.χ. λαθρεμπόριο).
- Από την πραγματοποίηση ελεύθερου εξωτερικού και γενικότερα διεθνούς εμπορίου προκύπτουν πολλά οφέλη (π.χ. ο αυξημένος ανταγωνισμός αποτελεί κίνητρο για την εισαγωγή καινοτομιών από τις επιχειρήσεις).
- Οι κυβερνήσεις των χωρών παρεμβαίνουν συχνά στην λειτουργία του εξωτερικού εμπορίου των τελευταίων.
- Οι τρόποι παρέμβασης κάθε κυβέρνησης στο εξωτερικό εμπόριο μιας χώρας ποικίλουν και συνήθως στοχεύουν στην αύξηση των εξαγωγών και στην μείωση των εισαγωγών της.
- Η κρατική παρέμβαση στην λειτουργία του εξωτερικού εμπορίου μιας μικρής οικονομίας προκαλεί απώλεια κοινωνικής ευημερίας. Ωστόσο, οι κυβερνήσεις, κάποιες φορές, παρεμποδίζουν την ελεύθερη λειτουργία του εξωτερικού εμπορίου των χωρών αποσκοπώντας στην στήριξη κάποιων ομάδων του πληθυσμού (π.χ. των παραγωγών ντομάτας, περιορίζοντας τους τον ανταγωνισμό που καλούνται να αντιμετωπίσουν με την επιβολή δασμών στην εισαγωγή ντομάτας).
- Το ελληνικό κράτος ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακολουθεί την εμπορική πολιτική που ορίζεται στα πλαίσια της τελευταίας. Ωστόσο όπως κάθε κυβέρνηση, έτσι και η ελληνική λαμβάνει κάποια ξεχωριστά παρεμβατικά μέτρα που αφορούν στο εξωτερικό εμπόριο της χώρας.
- Η εμπορική πολιτική που ακολουθεί η ελληνική κυβέρνηση για τις εξαγωγές της χώρας στοχεύει κυρίως στην αύξηση τους.
- Η εμπορική πολιτική που ακολουθεί η ελληνική κυβέρνηση για τις εισαγωγές της χώρας διαφοροποιείται ανάλογα με το προϊόν και με την χώρα εξαγωγής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γιάννης Κ. Χολέβας, «Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο», Εκδόσεις INTERBOOKS, Αθήνα 1997
- Paul Krugman, Maurice Obstfeld, «Διεθνής Οικονομική», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2002
- Walter Nicholson, «Μικροοικονομική Θεωρία Βασικές Αρχές και προεκτάσεις», Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, 7^η Αγγλική έκδοση 1998, Τόμος Β
- Γ. Αγαπητός, Οικονομικό Λεξικό, Αθήνα 2002

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- http://eur-http://europa.eu/index_el.html (Διαδικτυακή Πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
- <http://www.pse.gr> (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων)
- <http://epan2.antagonistikotita.gr> (Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας)
- <http://www.acci.gr> (Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών)
- <http://www.mfa.gr> (Υπουργείο Εξωτερικών)
- <http://www.agora.mfa.gr> (Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων & Αναπτυξιακής Συνεργασίας-Υπουργείο Εξωτερικών)
- <http://www.cyprus.gov.cy> (Κυπριακή Κυβερνητική Πύλη Διαδικτύου)
- <http://www.isotimia.gr> (ενημερωτικό site – εφημερίδα Ισοτιμία)
- <http://www.tovima.gr> (ενημερωτικό site - εφημερίδα Το Βήμα)
- <http://www.agrotypos.gr> (ενημερωτικό site με αγροτικά νέα)
- <http://el.wiktionary.org> (ελληνικό λεξικό)
- <http://tvxs.gr/news> (ενημερωτικό site)
- <http://www.bized.co.uk> (Business studies teaching and education resources)
- <http://stocks.pathfinder.gr> (ενημερωτικό site)

